

Štirideset let gubčevcev

Osrednja slovesnost (tudi v počastitev praznika občine Trebnje) bo 4. septembra v gozdiču pod Trebelnim — Govoril naj bi Viktor Avbelj—Rudi — Dan poprej otvoritev spominske plošče F. Kresetu — Cobanu — Še vrsta drugih prireditev in otvoritev

V spomin na ustanovitev slavne Gubčeve brigade prve dni septembra leta 1942 slavi trebanjska občina svoj občinski praznik. Letošnja osrednja slovesnost ob 40-letnem jubileju brigade bo ravno tako kot njena ustanovitev v gozdiču pod Trebelnim, in sicer v soboto, 4. septembra, ob 11. uri.

12. avgusta je bila v Trebnjem seja odbora za pripravo slovesno-

• Ker se v odboru Gubčeve brigade bojijo, da seznam članov njenih borcev še vedno ni popoln, veljajo borcem tudi vabila po sredstvih javnega obveščanja. Samo na Trebelnem bodo udeležencem tokratne postrojitev tudi izročali spominske plakete.

sti, kjer so sodelovali tudi generalpolkovnik Stane Potočar—Lazar, član odbora Gubčeve brigade, poleg predstavnikov domače občine pa tudi predstavniki krške občinske skupščine, torej obeh domicilnih občin te brigade, ter enote JLA starešine Antea Mikuliča, katere pripadniki pod imenom Matije Gubca negujejo borbena izročila brigade.

Odbor se trudi v duhu načel vsesplošnega varčevanja izvesti sicer skromno, a dostojno počastitev jubileja brigade. Vsekakor želijo, da se njene taktarne postrojitev na Trebelnem, skupaj z istoimensko enoto JLA udeležijo čimveč njenih članov. Iz Ljubljane bo zato 4. septembra ob 6. uri odpeljal posebni vlak, ki se bo vračal iz Mokronoga ob 18.45. Od Mokronoga do prireditvenega prostora in nazaj bodo vozili avtobusi. Pričakujejo, da bo imel slavnostni govor predsednik predstava SRS Viktor Avbelj—Rudi. Povabili bodo tudi predstavnike pobratene italijanske občine Guestaia iz pokrajine Regio Emilia.

Dan pred osrednjo slovesnostjo na Trebelnem bodo na rojstni hiši v Bogneči vasi odkrili spominsko ploščo narodnemu heroju Francu Kresetu—Cobanu. V soboto, 28. avgusta, naj bi bila v Svetinjah zaključna prireditev akcije Suha Krajina 82, ko bodo tam otvorili veliki sistem vodovodov. Zvrstilo so bo še mnogo drugih prireditev in gospodarskih otvoritev, med drugim čistilne naprave v Trebnjem. Tamkajšnje združenje obrtnikov pripravlja tudi razstavo malega gospodarstva.

A. Z.

KOLO Z MLADIMI — Sevnška mladina je inženirce starešine Save Neskočiča v nedeljo povabila na srečanje pri tabornem domu. Ob vojakovi harmoniki je bilo kolo sklenjeno, še preden so zakurili kres. (Foto: A. Železnik)

NA BIZELJSKO ZA 1,4 MILIJONOV DINARJEV POMOČI

Občinska skupnost socialnega varstva v Brezicah je doslej prispevala enkratno pomoč 186 družinam in posameznikom, ki jim je toča uničila pridelek v vinogradih in na poljih. Prizade-ti iz 10 naselij krajevne skupnosti Bizeljsko so prejeli pomoč v zneskih od 3.000 do 10.000 din. Večina je dobila pomoč kot akontacijo, saj računajo, da bodo nekatere družine prejemale stalno podporo v času od 6 mesecev do dveh let. Najdlje bodo morali pomagati tistim, ki živijo samo od vinogradov in jim je toča „obrala“ pridelek za več let. Prizadeti sta zlasti naselja Bizeljsko in Drenovec. Na Bizeljskem so dodelili pomoč 54 družinam in na Drenovcu pa 42.

Inženirci podaljšali vodovod

Inženirci enote Save Neskočiča so lani odločno pripomogli Sevnčanom, da so napeljali v mesto več kot sedem kilometrov dolg vodovod izpod Lisce.

Včeraj je bil zadnji delovni dan vojakov te enote, ki je pred dobrim mesecem okrepila dotok v ta veliki vodovod še z enim zajetjem. Največ opravka pa so imeli z gradnjo cevovoda iz bližine naselja heroja Maroka do zbiralnika nad mestom. Inženirci so morali izključno ročno izkopati 520 metrov jarka za 300 mm debele salonične cevi. Deloma so imeli opravka s kamenitim, predvsem pa močvirnatim svetom, kamor ne morejo stroji. V začetku jim je nagajalo deževje.

Pripadniki naše armade so pri teh delih presegli norme, ki sicer veljajo za gradbeništvo, za 250 odstotkov. Zadovoljni so bili z namestitvijo v mestu in stiki, predvsem z mladino in kraji ob trasi. A. Z.

DVIGALO, POBRALO 150 MILIJONOV

V petek se je na gradbišču podjetja Remont v Bregani prevrnilo gradbeno dvigalo, last novomeškega SGP Pionir. Pri padcu je nastalo kar za 150 starih milijonov škode. Kot je pokazala preiskava, je padec dvigala povzročila preobremenjenost za dobrih 1.000 kilogramov, poleg tega pa se ni izključilo niti avtomatsko stikalo, ki v takih primerih prepreči delovanje.

Hmelj bodo obrali stroji

Sevnški Kmetijski kombinat pričakuje 120 ton pridelka — 70 odstotkov prodano na tuje

Pred kratkim so pričeli obirati hmelj na hmeljiščih sevnškega Kmetijskega kombinata (sozd Mercator) v Loki pri Zidanem mostu, Kompolju in v Šentjanžu. Dišeče kobuljice naj bi bile po načrtu pospravljene najpozneje do 5. septembra.

Že leta na naših hmeljiščih nismo vajeni živahnega vrveža ročnih obiralcev večino dela opravijo namreč s stroji. Tako bo tudi tokrat. V Loki delata dva, na Kompolju in v Šentjanžu pa po eden. Loka je nasploh nekakšno središče: v tamkajšnji sušilnici bodo tudi posušili ves hmelj, ga razvrstili po kakovosti in spravili v vreče. Minuli teden kljub prizadevanjem še niso imeli kurilnega olja za to sušilnico.

Povsem brez pridnih rok obiralcev le ne bo šlo. Ponje so morali dokaj daleč. Okrog 70 obiralcev so si zagotovili v Hrvaškem Zagorju, 53 pa celo iz Velike Gradiške. Merilo za pridnost in žep niso več skafi obranih kobuljic. Drugačne norme obetajo od 50 do 62,5 din zaslužka na uro. Si bo pri tem delu poskalo zaslužek kaj domačinov, predvsem mladih? Malo verjetno, izkušnje z obiranjem zgodnjih vrst jabolk kažejo na to. Najhuje je bilo, da so mladi prihajali izredno neredno, takega tveganja pa si pri hmelju ne morejo privoščiti.

Hmeljarji so imeli obilo skrbi z letošnjo letino. Mnogo velikih hme-

Zlata medalja za rosé

Priznanje mednarodne komisije belokranjskim vinom

Mednarodna ocenjevalna komisija, sestavljena iz enologov iz vseh pomembnejših vinogradniških držav sveta, je na nedavnem ocenjevanju vin pred 28. mednarodnim vinogradniško-vinarskim sejmom v Ljubljani štirim vzorcem vin iz metliške Vinske kleti prisodila kar tri zlata medalje.

Kolektiv Vinske kleti je še posebej vesel zlata medalje za belokranjsko kakovostno vino rosé, saj so s tem mednarodni strokovnjaki potrdili, da se to vino lahko primerja z najboljšimi francoskimi, italijanskimi in španskimi roséji, kar bo gotovo vplivalo tudi na nadaljnje načrte Vinske kleti.

Daleč od začrtanih ciljev

Dolenjsko gospodarstvo je bilo ob polletju 1982 celo na slabšem kot leto dni prej in po uspehih zaostaja tudi za poprečjem Slovenije — Težave iz preteklosti se nadaljujejo

Prvi podatki o gospodarstvu v štirih občinah dolenjske regije, ki so jih 13. avgusta predstavniki SDK posredovali na novinarski konferenci, pričajo, da niti glede na začrtani srednjeročni plan niti na stabilizacijo začrtanih ciljev ni. Res pa je, da se stabilizacijska prizadevanja poznajo in da se na tem področju Dolenjska premika v ugodno smer.

Slaba oskrbljenost z materiali v proizvodnji, nelikvidnost, visoka zadolženost doma in v tujini, vedno več izgub (zlasti v IMV) so značilni spremljevalci dolenjskega gospodarstva. Finančni uspehi pa so le posledica vsega tega. Fizičen obseg proizvodnje je bil v prvem polletju letos celo malo manjši kot ta čas lani, učinkovitost gospodarjenja upada, poslabšuje se akumulacijska

sposobnost in poglabljajo neskladja v delitvi dohodka.

V prvih šestih mesecih letos je 31.965 zaposlenih v štirih dolenjskih občinah z malo več kot 41 milijardami poprečno porabljenih poslovnih sredstev ustvarilo 23,7 milijard celotnega prihodka, kar je sicer 20 odst. več kot lani, toda ne na račun povečane proizvodnje. Kar 14 delovnih organizacij je v

tem času izkazalo izgubo, ki znaša 1,5 milijarde dinarjev in je za 238 odstotkov večja, kot je bila ob lanskem prvem polletju. Omeniti je, da pri tem seveda večji delež primanjkljaja odpade na IMV.

Kot pričajo številke, so letos najbolj zaostrene gospodarske razmere v novomeški občini, nato v Trebnjem in Črnomlju, malo na boljšem pa so v Metliki. Po dejavnostih so očitno na boljšem tiste panoge, ki niso vezane na dobavo materiala od drugod. Tako belži industrija samo 17-odstotni porast, kmetijstvo 34 odst., gozdarstvo 50 odst. in vodnogospodarstvo 83 odst.

Edina prava razveseljiva številka v množici ostalih, iz katerih se izračunava poslovna uspešnost, je izvoz. Prihodki na tujem trgu so bili (Nadaljevanje na 2. strani)

METALNA ZA SOVJETSKI PLINOVOD

Posel stoletja, kot po svetu imenujejo velikanski plinovod med sovjetsko Sibirijo in zahodno Evropo, ni obšel tudi naše Metalne. Konec minulega leta so namreč podpisali pogodbo z znano zahodnonemško tvrdko Liebherr iz Ehingen. Zanj morajo narediti jeklene konstrukcije za avtodvigala velike nosilnosti (kar 800kN) za polaganje cevi tega plinovoda. V Metalni bodo izdelali 66 okvirov za podvozje in dvigalni del teh avtomobilskih dvigal.

Ljubiteljska dela v gradu

V Metliki že drugič razstavlja Mirko Jadrič

V soboto, 14. avgusta, je bila v galeriji grad v Metliki otvoritev razstave del amaterskega slikarja Mirka Jadriča, ki živi v Cerknici. Za razstavo — odprta bo do 28. avgusta — je ta mladi Belokranjec pripravil 52 slik v olju, akvarele, pastele ter risbe.

To je druga Jadričeva razstava v Metliki, sicer pa je v zadnjih štirih letih svoja dela razstavil še petnajstkrat, med drugim v San Pietru v Italiji ter ameriškem Los Angelesu. Jadrič je v svojih slikarskih stvaritvah razpet med lepoto dveh svet-

ov: med Belo krajino, pokrajino s prelivačim se bogastvom zelenja, ter enkratno, a počasi umirajočo staro kmečko arhitekturo in Cerknico s čudovito okolico. Teža njegovega slikarstva je v oživljanju in bogatenju slovenske impresionistične in realistične krajinarske tradicije.

Glavna tema njegovih del so torej skoraj idilični izrezi iz krajine in stara mestna jedra ter vaške vedute. Prav slednje pa niso le same sebi namen, ampak nosijo v sebi tudi dokumentarno vrednost. Poleg teh likovnih zapisov, redkejših tihozitij in etnografskih prizorov, pa so slikarsko posebno zanimivi tudi Jadričevi slikarski vtisi iz njegovega obiska ameriške celine.

Tako kot motivno umetnik tudi barvno izhaja iz naravnega bogastva, saj v njegovih delih prevladuje lestvica pretežno hladnih barvnih tonov, pravo bogastvo zelene, modre in rjave barve v neštetihih niansah. Vendar je v njegovih delih še nekaj, kar presega povprečni nivo amaterske likovne ustvarjalnosti: to je preprostost in klenost likovnega izražanja, brez cenjenih učinkov.

Ljubiteljem likovne umetnosti so se v krajšem kulturnem programu ob otvoritvi razstave v Metliki predstavili tudi oktet Vitis in kantavtorica Mateja Koležnik.

M. K.

V KOSTANJEVICI JUTRI SPET RAZSTAVA

V Lamutovem salonu v Kostanjevici na Krki bo predsednik skupščine kulturne skupnosti Maribor dr. Vladimir Bračič jutri ob 19. uri odprl razstavo del Bojana Goljice. Umetnikova dela bo predstavila Breda Lich — Klančnikova.

DRUGIČ V METLIKI — Razstavo del belokranjskega slikarja Mirka Jadriča (prvi z leve) v galeriji metliškega gradu je otvoril ravnatelj Belokranjskega muzeja Zvonko Rus.

Suša „požela“ petino pšenice

V krški občini odkupili manj od predvidenih 300 ton pšenice — Okvare kombajnov povzročile zamude pri žetvi — Jesenska setev z novimi semeni — Prekupčevalci?

Pri krškem Agrokombinatu so do začetka avgusta odkupili 265 ton pšenice. Pridelek je za petino manjši od načrtovanega, ker je pšenica, zlasti v leskovškem predelu,

prizadela suša ravno tedaj, ko se je zrno debelilo. Največji odkup tržnih presežkov so zabeležili na Krškem polju, to pa je bilo prvič, da so v krški občini odkupili tržne presežke.

Kljub temu da so ponekod na štajerski strani opravili žetev z zamudo, ker so se pogosto kvarili stari kombajni, do rezervnih delov pa so se le stezka dokopali, ni pričakovati, da bo dosežen načrtovan odkup 300 ton pšenice. Z odkupom so pričeli že 8. julija, največje količine pa so odkupili od dveh kmetov, in sicer 5.560 kg od Franca Stergarja iz Leskovca 5.430 kg pa od Alojza Colariča iz Podbočja. Pšenica je druge kategorije, to pa pomeni, da je odkupna cena 12,50 dinarjev za kilogram. Obravnani bodo tudi ceno semena in regresiranih gnojil, ki so jih dobili kmetovalci. Poročunavati so pričeli že 2. avgusta, zanimivo pa je, da so se nekateri pridelovalci že februarja odločili zamenjati pšenico za koruzo. Kmetje so jezni zaradi prekupčevalcev, ki ponujajo tudi 15

dinarjev. Za jesensko setev so pri Agrokombinatu z gnojili dobro založeni, slabše pa z zaščitnimi sredstvi. To se je občutilo že letos, saj so bile njive močno zatravljene. Za jesensko setev bodo skušali zagotoviti dovolj novejših domačih in predvsem boljših sort semen: balkan, novosadska rana II in super zlata imajo namreč tak genetski potencial, pravi dipl. inž. agr. Cvetka Potokar, da dajo pridelek, ki vsebuje več kot 13 odstotkov beljakovin. To pa je tudi pogoj, da je pšenica uvrščena v prvo kategorijo. Dosedanje število pogodbenih pridelovalcev (180) ne bo preseženo, z intenzivnim obdelovanjem zemlje in novimi sortami pa pričakujejo še večji pridelek, kot so se ga nadejali letos. P. PERC

V četrtek in deloma v petek bo spremenljivo vreme. Ob koncu tedna pa bo izboljšanje in ponovno toplo vreme.

Kako prekiniti verižno reakcijo?

S „sajenjem rožic“ stabilizacija ne bo rodila uspeha.

Naša protinflacijska ofenziva, če govorim v žargonu bližnjega vzhoda, se je „uspešno“ začela in njeni strateški uspehi so ob polletju kronani z zavdanja vredno zmago: življenjski stroški so samo v prvem polletju dosegli porast za 17,22 odst. Tako so za 1,9 odst. presegle okvir rasti, predvidene za celo leto 1982. Letošnji junjski življenjski stroški pa so kar za 30,5 odst. večji kot istega meseca lani.

Človek bi počil, ko poslušamo naše optimistično razpoložene stratege in govorce ali bere, kar govorijo, čeprav je sam, kakor jaz, optimistične narave. Kljub svoji optimistični naravi pa si ne morem kaj, da ne bi globoko podvomil o sposobnosti teh govorcev in se naivno vprašal, če me morda nimajo samo za norca.

Pri tem se, seveda, skušam vživeti tudi v njihovo vlogo, saj vem, da jim ni ravno lahko... Skušam pa stvari dojemati kot agrarni ekonomist in kot novinar, ki je imel na dosedanje agrarno politiko zelo resne (kot je pokazal razvoj, tudi utemeljene!) pripombe, ki pa jih moji, sicer spoštovani odgovorni tovariši niso upoštevali. Kot novinar pa sem hotel najboljšje naši družbi, našemu gospodarstvu, zlasti pa našemu kmetijstvu. To hočem tudi tokrat, kljub določeni kritični osti.

Nezadovoljiva rast življenjskih stroškov, kakršno sem omenil, je nedvomno posledica rasti cen, katerim so v velikem delu botrovali ravno ti govorci.

Do konca leta bi se cene v povprečju smele povečati za 15 odst. vendar so se povečale že za 15,25 odst. Od tega najmanj v SR Srbiji brez pokrajin za 14,2 odst., v SR Sloveniji za 14,9 odst., najbolj pa v AP Kosovo, kamor gre največ družbenih skupnih sredstev, in sicer za 16,3 odst.

„Verižna reakcija“ povišanja cen so povečani življenjski stroški, tem pa verižno sledi — pri nas nemalokrat povsem neupravičeno — povišanje osebnih dohodkov. Pred to nevarnostjo v pokapitalistični družbi je delavski razred opozorjal že Marx.

Če se to dogaja v naši, pokapitalistični družbi, v kateri poslušam „sajenje rožic“ omenjenih govorcev, se ne morem znebiti vtisa, da se ta neugodni razvoj dogaja brez in mimo njih.

Znano je, da je zvezna skupščina nedavno sprejela vrsto stabilizacijskih zakonov, med drugim o omejevanju dajatev družbenopolitičnim skupnostim iz dohodka delovnih organizacij, da bi „lažje dihale“, kot je povedal zvezni sekretar za finance Jože Florjančič. Kako DO lahko lažje zadihajo, ko pa je ZIS še isti dan sprejel odlok za presenetljivo zvišanje cen nafte in derivatov? In kako naj se cene ne zvišajo ostalim proizvodom in izdelkom, ko je znano, da stroški energije bremenijo ceno proizvoda za do 30 odst.?

Povezano s tem je Anton Polajnar, predsednik zvezne skupnosti za cene, dejal, da so „naftarji“ lani uvozili bencin za kratkoročni dragi kredit brez odločitve ZIS in da je zaradi sanacije bilo treba zvišati ceno.

Po takšnih dogajanjih pa smo tam, kjer po naši naravnosti k razvoju samoupravnega dogovarjanja ne bi smeli biti: zvezni organi s svojo administracijo so na samoupravno nedozorelost samoupravljalcev v našem delegatskem sistemu pokazali s svojim odlokom o zamrzitvi vseh cen, o katerih so doslej odločali v delegatskem sistemu upravno-političnih skupnosti. Čeprav so za gospodarsko najvažnejša zvišanja cen (gorivo, elektrika) soodgovorni, so jim nedisciplinirani (ne)zdrženi proizvajalci vrgli kost, katere glodanje bo lahko zelo vprašljivo. Ne le za stabilizacijo, temveč tudi za samoupravni sistem. Tega pa si gotovo ne želimo.

ŠTEFAN KUJAR

Daleč od...

(Nadaljevanje na 1. str.)

na Dolenjskem letos povečani za 21 odst., od tega v primeri z lani na konvertibilnem področju za 26 odst. Uresničevanje zastavljenih planov pa ni zadovoljivo. Celotni prihodek v regiji je dosežen le z 90,2 odst., medtem pa so osebni dohodki (v masi) dosegli 93,4-odstotno realizacijo, pa tudi sicer nepokrita potrošnja zavzema prevelik obseg. Zaloge nedovršene proizvodnje so se povečale, popravljen čistni osebni dohodek pa je znašal 11.666 dinarjev.

• Zanimivi so tudi izračuni, ki povedo, da je šlo letos za prehrano delavcev povprečno 41 odst. denarja več kot lani, da so avtorski honorarji porasli za polovico, da je bilo za 13 odst. več reprezentančnih stroškov in za 38 odst. več dnevnic v tujini. In kljub akcijam za omejevanje nadur, je bilo le teh za 11 odst. več!

Vrsta regijskih in občinskih organov bo ob podrobnejši analizi teh podatkov ocenjevala stanje in hkrati predlagala ukrepe, da bi do konca leta popravili, kar se popraviti da. Glede oskrbe z repromateriali pa so slabe napovedi, saj marsikje pričakujejo celo še slabše stanje kot je zdaj.

R. BACER

TABOR ZA VSE

V taboru sevniških tabornikov v Valdoltri pri Ankaranu se je zvrstilo 105 tabornikov, pod novimi šotori je letovalo tudi 45 otrok v organizaciji Društva prijateljev mladine. Ker so le-ti ostali brez svojega prostora ob obali, ne bi bilo slabo, če bi v Sevnicah stopili skupaj in si čudoviti prostor pod stoletnimi hrasti zagotovili vsaj za nekaj let.

MARLJIVI MAKEDONCI

Srbske brigadirje pri agromelioracijskih delih v sevniški občini so konec julija zamenjali mladi iz Makedonije. Brigadirji so doma iz Prilepa. Na kmetijah okrog Komarivca so izredno zadovoljni z njihovim delom. V okviru politične šole delovne akcije Kozjansko 82 so te dni nekatere brigade obiskale sevniške kolektive.

GROZDJE ŽE DOBIVA BARVO

Da se v Beli krajini bliža jesen in z njo tgatev, kaže tudi grozdje zgodnjih sort, šentlovronke in portugalske, ki že dobiva barvo. Ker so boleznimi in ujme Beli krajini v glavnem letos prizanesle, še sedaj pred trgatvijo kaže, da bo letošnja letina nadpovprečna tako po kakovosti kot po pridelku.

Ali je res le morje vse?

Kočevski otroci so že dvajstič letovali v Pulju — V občini ne manjka drugih možnosti za letovanje

135 otrok iz kočevske občine je preživelo štirinajstredne letne počitnice v letoviških objektih Jugoslovanskega otroškega rekreacijskega središča v Pulju, preostalih 35 pa je tam taborilo.

Letovanje posameznega otroka je letos veljalo okoli 5.900 din. 24 otrok je letovalo brezplačno, za ostale pa so prispevali starši od 600 do 2.700 din. Preostali denar so kot običajno prispevali nekateri sivi, občinska ZPM, 6.200 din pa so zbrali za letovanje otrok tudi naši izseljenci, člani pevskega zbora „Jadrani“ iz Avstralije, ki so 21. junija gostovali v Kočevju. Taborjenje so organizirali člani taborniškega odreda Svobodni gozdovi iz Kočevja. Med otroki, ki so letos letovali, jih je bilo precej tudi s podeželja, in sicer največ iz Oslinice, Podpreske, Strug, Želj in Stare cerkve.

Predsednik ZPM Stane Jajtč nam je povedal, da bi ta organizacija rada pridobila v puljskih letoviških objektih svojo zgradbo, ker bi to pocenilo oskrbni dan, hkrati pa bi bile možnosti za letovanje boljše. Pravi, da bi to bilo možno, ker lokacije za take objekte so, zgradili pa bi ga lahko v sodelovanju z mladinci in kočevskimi delovnimi organizacijami, ki naj bi za gradnjo prispevale v materialu, delu in denarju.

Stane Jajtč pa meni, da bi lahko v občini izkoristili še razne druge oblike za letovanje mladih, in sicer v gozdarskih kočah, taborili pa bi

BOŠTANJ: ZBIRANJE STAREGA ŽELEZA

Danes popoldne od 16. do 17. ure pripravljajo boštanska krajevna skupnost akcijo zbiranja starega železa. Počistiti nameravajo „črna“ odlagališča kovinskih odpadkov. Za svojo pobudo je krajevna skupnost našla razumevanje pri trboveljski enoti Dinosa. Kdor ima kaj več kovinskih odpadkov, naj to pove v trgovini v Boštanju ali v uradu krajevne skupnosti, da bo tovrstni prišel po staro železo.

OSEM METROV VISOK KIP — Akademski kipar Stane Jarm ustvarja te dni na prostoru ribniškega Melesa kip z ribniško oz. suhorobarsko motiviko. Ob našem obisku je bila 4 m velika krošnja že narejena, 8 m visoko deblo še ni bilo obdelano, kipar Jarm pa je izdeloval 4 do 5 m dolge lesene žlice. Kip bo stal v Zlebiču in ga bodo lahko videli vsi, ki bodo prišli na ribniški semenj z ljubljanske strani. (Foto: J. Primc)

Banke ne sledijo pripravi izvoza

Trebanjski Trimo letos milijardo dinarjev samo iz izvoza? — Težave z materialom in posojili za pripravo izvoza — Cene domačih materialov so „zdivjale“

Trebanjska industrija montažnih objektov Trimo se je zadnja leta dobro uveljavila v deželah v razvoju, predvsem v Angoli, Iraku, Alžiriji in Libiji, na vzhodu v Sovjetski zvezi in Nemški demokratični republiki, ne zanemarijajo pa tudi Zvezne republike Nemčije. Bodo letos dosegli celo milijardo dinarjev prihodka samo iz izvoza?

V izvoz namenjajo namreč že 60 odst. zmogljivosti tovarne. Letos so že imeli velike težave z zagotavljanjem tanke pločevine in poliuretana za tovarno sendvič plošč. V proizvodnji so imeli zaradi tega doslej že 60 dni zastoja. Znanе omejitve pri uvozu (posebnim pocinkanim ali plastificiranim pločevinam železarne doma, žal, še nismo kos, pri poliuretanih so dali v proizvodnjo poskusne primerke iz tuzlanske tovarne) priznavajo Trimo od dolarja izvoza le 24 centov! To je za proizvodnjo, kjer sestavljajo materialne sestavine od 70 do 75 odstotkov, nesprejemljivo. V Trimu menijo, da bi prišli „skoz“ vsaj s 45-odstotnim deležem pri devizah.

Ribniški semenj se hitro bliža

Ribničanje se trudijo, da bo prireditev letos še posebno lep, saj praznujejo 900-letnico mesta — Obiskovalce bo pozdravil 8 m visok kip, delo Staneta Jarma

Tradicionalni Ribniški semenj bo letos v nedeljo, 5. septembra, naslednjo nedeljo pa bodo odprli v Ribnici „Park kulturnikov“, kar bo osrednja svečanost ob 900-letnici Ribnice, na njej pa bo govoril Franče Popit.

Ribnica bo za letošnji semenj še posebno lepo okrašena z zastavmi, trakovi in drugim. Ribničanje že

zdej urejajo vrtove ter čistijo Ribnico in Bistrico, podobno pa se pripravljajo na svečanosti tudi po vaseh, saj je semenj praznik za vso Ribniško dolino. Obiskovalce semnja bo letos že pri Zlebiču pozdravil 8 m visok kip iz lesa z ribniškimi suhorobarskim motivom, ki ga zdej izdeluje kočevski akademski kipar Stane Jarm.

Tudi letos bodo ob glavni ribniški ulici (ki bo seveda zaprta za promet) suhorobarji in drugi domači obrtniki izdelovali ter prodajali svojo robo. Prodajne štante bodo imeli tudi obrtniki in kramarji. Novost pa bo, da bodo letos svoje izdelke razstavljali in prodajali tudi podjetja iz ribniške občine, ki bodo imela paviljone od hotela in dalje po Kolodvorski ulici.

V dvorani športnega centra bodo razstavljala društva, katerih dejavnost je povezana z naravo. To so čebelarji, jamarji, polharji, lovci, ribiči, gobarji, planinci, taborniki, cvetličarji in ptičarji.

MANJ KROMPIRJA

Letošnji pridelek krompirja v metliški občini bo, kot kaže, precej slabši kot lanski. Nasploh je letošnje vreme za krompir dokaj neugodno: ob sajenju je bilo premrzlo, potem je bila suša. Kaže pa, da bo sorta desiree obrodila precej bolje kot igor.

Zaradi teh težav so morali v Trimu že znižati proizvodni načrt od

• Znanе Trimove plošče bodo kos tudi najostrejšemu sibirskemu mrazu. V tovarni so namreč uspešno razvili 15 cm debele za zadnje čase tolikanj omenjane bivalne objekte Avtoradgone za sirske iskalce plina. Atestirane so za mraz do minus 65° C. V deželah v razvoju so poleg lastnih inženiring poslovo udeleženi pri poslih za milijone dolarjev skupaj z našimi največjimi gradbenimi podjetji, npr. s Slovenijacem Tehniko in tudi Pionirjem.

prvotnih 2,12 milijarde dinarjev prihodka na 1,67 milijarde dinarjev. Marsikateremu delavcu so morali tudi spremeniti opis del in nalog, kot pač terjajo razmere.

ALFRED ŽELEZNIK

„KRIZNI ŠTAB“ DELA

Dopustniški čas ne pomeni prekinitve oziroma odložitve nekaterih odgovornih nalog. Tako je imel v Sevnicah tudi že prvo delovno sejo odbor za gospodarsko stabilizacijo ali, kakor se ga je prijelo ime „Krizni štab“. Vodi ga inž. Jože Štivec, sicer direktor Kopitarne. Na prvi seji so se dogovorili o načinu dela.

Za poskus štiri sorte soje

V metliški občini bo pridelek dober — Bodo kmetje dobili regres za sojo kot živinsko krmo?

V okviru poljedelskega poskusa, ki ga v metliški občini izvaja tamkajšnja kmetijska zadruga in ki naj bi pokazal, da je moč s primernimi sortami in sodobno agrotehniko precej povečati pridelek, so posejali tudi okoli 3 hektarje soje; posejali so štiri sorte, tako da bodo lahko primerjali, katera se najbolj obnese.

Za sedaj kaže, da bo pridelek soje dober, kakih 30 stotov na hektar. Glede na potrebe po beljakovinah bodo sojo kot živinsko krmo gotovo tudi v Beli krajini poslej bolj upoštevali, zato si bodo v metliški zadrugi prizadevali, da bi v okviru pospeševalne skupnosti dobili kmetje regres za sojo. Vsekakor, pravijo v zadrugi, bo treba sojo vključiti v kolobar, za kar se bodo kmetje, ko se bodo sami prepričali o njenem zelo ugodnem vplivu na zemljo, gotovo odločili; še posebej tisti, ki imajo veliko živine.

V domu JLA bodo razstavili udeleženci letošnje likovne kolonije v Ribnici okoli 35 svojih del. V posebni dvorani doma JLA pa bo uspešni domači samouki kipar Drago Košir iz Jelovca pri Sodražici razstavil svoja dela, njegova razstava pa bo imela naslov „Ribnica skozi stoletja“ in bo posvečena 900-letnici Ribnice.

Seveda bo tudi letošnji sejem odprt s tradicionalno paradno suhorobarjev, lončarjev oz. zdomarjev, ki se bo začela ob 9. uri, v njej pa bodo sodelovale narodne noše, godba in pihala in drugi. J. PRIMC

Vabljava Kolpa

Nekateri plačajo uporabo, v hišice jih pa ni

Štiri počitniške hišice, ki jih imata kočevska kolektiva Melamin in LIK v Dolu ob Kolpi, so letošnje poletje bolj slabo zasedene. Dogajalo se je, da so bile v največji sezoni, na primer od 24. do 30. julija, prazne prav vse, nekatere pa tudi kasneje.

Vzroka za to ne bomo raziskovali. Člani teh kolektivov pa so sami povedali, da bi marsikdo rad preživel tu del dopusta, a se dogaja, da nekdo ključ vzame (in hišico tudi plača), vendar iz različnih vzrokov tu sploh ne letuje. Vzrok za tako obnašanje naj bi bil, ker je namenjuna prepoceni.

Tudi prostor okoli hišic, kjer bi lahko s prikolicami in šotori letovalo še več članov teh dveh in tudi drugih kolektivov, je bolj slabo zaseden. Dogaja se tudi, da je občasno tabornikov toliko, da že nimajo kje postaviti šotorov.

Večina tabornikov, ki prihajajo sem ne le iz Kočevja, ampak tudi iz Gorenjske, Ljubljane in drugod, pa si raje postavi šotore in prikolicice nekaj 100 metrov višje ob Kolpi, kjer je bolj mir, pa tudi do morebitnih sporov zaradi lastništva zemljišča ne prihaja. Veliko tabornikov se sem rado vrača, čeprav tu ni sanitarij in čeprav morajo po hrano in druge potrebščine v trgovino v Predgrad oz. Stari trg ali celo v Kočevje. Vse te slabe strani namreč odtehtajo lepa narava, mir (če slučajno nimaš te „sreče“, da dobiš za soseda koga, ki vedno preveč naglas navija tranzistor; ali če ne pridivjajo iz Kočevja mladi mopedisti), lepa voda za čolnarjenje (nekoliko manj primerna za „kopače“), prijazni domačini, ribolov itd.

J. PRIMC

Krški „amigo“

V servisu F. Lekšeta bodo popravljali tudi medicinsko opremo

Pred kratkim je na Cesti krških žrtev v Krškem bivši zdomec Franc Lekše odprl elektrotehnični servis za popravilo (:)paratov (m)edicinske (i)ndustrijske in (g)ospodinjске (o)preme.

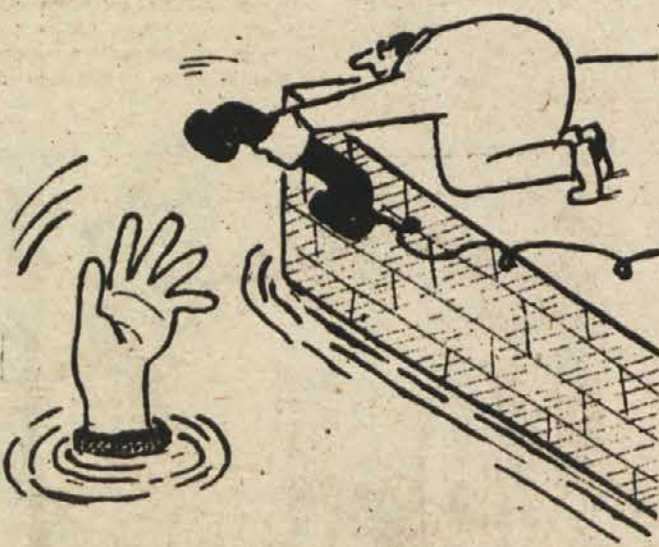
Da bi nekoliko skrajšal dolgo ime servisa, si je iz začetnih črk (v oklepajih) omislil kratico „amigo“, kar pomeni v španščini prijatelj. S tem je Lekše, sicer po poklicu elektroinženir, obudil spomin na svoje 13-letno delo na tujem, zlasti na zadnja tri leta, ki jih je preživel v Caracasu (Venezuela). Tamkaj je bil Lekše, ki se je specializiral za popravilo medicinske opreme, naprej vodja tehnične službe znane tvrdke za Venezuelo, pozneje pa za celotno Južno Ameriko.

Servis za popravilo gospodinj-skih strojev je prevzel od pozda Matka Abrama z Rožnega, ob njegovi podpori in pomoči Ljubljanske banke ter razumevanju krške občinske skupščine pa je Franc Lekše uredil novo delavnico, ki ima zdej 330 kvadratnih metrov površine.

Ker je Lekše od Abrama prevzel celoten material bivšega servisa in zaposlil tudi stare delavce, je pričakuje, da bo tudi njegov servis prerasel v pogodbeno organizacijo združenega dela. Če ne bo težav z uvozom dragocene opreme, ki jo ima v glavnem že v Nemčiji, bo postal Lekše verjetno eden redkih obrtnikov pri nas, kateremu bodo zaupali popravilo razne medicinske opreme. Doslej so šle za to dragocene devize.

P. P.

GOSPODARSTVENIK NA DOPUSTU

— Iz proizvodnje sporočajo, da so pod vodo.

VRTEC PRIPELJALI S KAMIONI – Minuli teden je 30 težkih tovornjakov – priklopnikov pripeljalo v Kočevje montažne celice in druge elemente za novi montažni vrtec Čebelica. Vrtec so sproti sestavljali, pri čemer so sodelovale ekipe tozgov Vegrad iz Velenja. (Foto: J. Primc)

SLIVARJI KMALU NA OGLED – Na dvorišču Posavskega muzeja so minuli petek z metlami temeljito pomili lesene zaboje, iz trstike spletene lese za sušenje sliv in razne posode, s katerimi bodo septembra na razstavi ponazorili pred desetletji izumrlo slivarstvo. (Foto: Jožica Teppey)

OLEPŠAVA ZA 900-LETNICO – Ribnica dobiva vedno lepši videz. Med drugim so s kočevske smeri postavili pred zgradbo gozdarskega doma v Ribnici, kjer je tudi sedež ribniških družbenopolitičnih organizacij, kip „Ribniški totem“, delo akademskega kiparja Aladarja Zaharijaša. (Foto: J. Primc)

NE VEČ K SOSEDOM – Krmelj že vrsto let ne premore gostilne, kaj šele, da bi imeli gostje kje prespati. Sevnisko Gostinsko podjetje odkupljeno Papeževo gostilno preureja v lep objekt. Žal se dela vse preveč vlečejo. Zaenkrat je na voljo le bife. (Foto: A. Železnik)

BREZ PRISPEVKA SISOM

V pripravi solidarnostne akcije posavskega združenega dela za pomoč oškodovancem po točji v občini Brežice se je brežiški izvršni svet obrnil na republikanski sekretariat za finance za pojasnilo o tem, da se za solidarnostno pomoč ne bi odvajali še prispevki sisom. Odgovor je bil, da delavcem, ki v materialni proizvodnji delajo prek 42-urnega delavnika, zaslužek pa namenijo za solidarnostno pomoč, ni treba plačevati prispevkov sisom. Le-ti pa morajo o tem vseno sklepati. V sevniski občini so že odprli zbirni račun za nakazila pri občinskem sindikalnem svetu.

Sejmišča

NOVO MESTO: Najbrž je bila hud vročina kriva, da v ponedeljek na sejmišču kupčija ni tekla tako, kot bi želeli. Lastnika je menjala le slaba poslovica pripeljanih prašičkov, kupci – zvečine so bili iz drugih, ne iz novomeške občine – pa so morali seči v žep le malce globlje kot prejšnji teden. Številčno pa je bilo stanje takole: rejci so pripeljali 218 od šest do dvanajst tednov starih pujskov ter 12 starejših prašičev, skupaj pa so prodali 109 živali. Za pujske je bilo treba odšteti 2.400 do 3.400 dinarjev, za prašiče pa 3.500 do 4.600 dinarjev.

Kmetijski nasveti

V ruši skrit uspeh /2./

Zadnjič smo v obširnejšem uvodu znova utemeljevali že tolikokrat poudarjeno, a vendar ne dovolj upoštevano dejstvo, da imamo pri nas največje kmetijske rezerve v travnatem svetu in da malo ali skorajda nič ne naredimo za uvajanje rodovitnejših sort trav in detelj na travnike in pašnike. Danes si oglejmo, kdaj in kje bi se kazalo odločiti za obnovo travne ruše s setvijo in kako priti do sejane travnika.

Se tako dobra travnata ruša ob intenzivni rabi ne ostane dolgo kakovostna. Kaj bi rekli potem še za slabše travnike? Napake v rabi prej ali slej poslabšajo travnik ali pašnik. Razrasejo se plevi in slabše vrste trav, izginejo detelje. Treba je nekaj ukreniti; strokovnjaki priporočajo, če je le mogoče, sejano travniti. S setvijo je mogoče vnesti v zemljo boljše sorte, ki dajejo bistveno večje pridelke.

To je s kmetijskimi poskusi dokazano že tudi v naših rastnih razmerah, ne le v naprednih kmetijskih deželah, kjer imajo vse več sejanih travnikov, ki jih vključujejo v krmini kolobar in ponovno sejejo vsakih pet let. Zanimivi so tudi uspešni poskusi v hribovitih predelih Srbije, kjer so z obnavljanjem ruše in sejanjem boljših trav dosegli celo še enkrat večje donose krme.

Da se vrnemo k praktičnim vprašanjem: travnato rušo je mogoče obnoviti na dva načina: klasično, z oranjem, če zemljišče to dopušča, ter s kemičnimi sredstvi. Slednje je možno tudi na tako imenovanem absolutnem travnem rastišču, kjer je uporaba strojev omejena.

Najbolj prikladen čas za oranje je jeseni, da se zemlja lahko dovolj sesede do spomladi, ko jo obdelamo s krožno brano in predsetvenikom. Trave je treba sejati zgodaj spomladi, možna pa je tudi setev v avgustu. Potrebna je posebna sejalnica in redko sejani varovalni posevek, najbolje jari ječmen. Razume se, da je treba zemljo pognojiti prav tako kot pri kemični obnovi travinja, o čemer pa več prihodnjič.

Inž. M. L.

Izgub ni, težav pa vedno več

Vedno več dolžnikov – Skupna poraba in obresti od posojil preveč porasle – Na srečo je za več kot enkrat porasel tudi izvoz na zahodna tržišča, na vzhodna pa še za več

Z ozirom na težave gospodarstva v Sloveniji in Jugoslaviji so v ribniški občini z dosežki njihovega gospodarstva v prvih šestih mesecih lahko zadovoljni. Delovne organizacije nimajo izgub, celotni prihodek gospodarstva je porasel za 33 odst. in prav za toliko tudi poslovni stroški, dohodek je porasel za 34 odstotkov, izvoz na zahodni trg pa celo za 110 odstot. (ali več kot enkrat).

Obvezna amortizacija je porasla občutno, in sicer tudi za več kot enkrat (kar za 133 odst.), pospešena amortizacija pa za 5 odst. Število zaposlenih je letos večje za 5 odst. (na podlagi ur) oz. 6 odst. (na podlagi zaposlenih konec meseca).

Povprečni osebni dohodek na zaposlenega je porasel za 33 odst. (ali nekaj manj kot dohodek), kar bi lahko dalo slutiti, da so ponekod prekoračili dogovorjeno oz. dovoljeno stopnjo. Vendar računajo, da kršitev le ne bo, ker so nekateri lahko zvišali osebne dohodke še zaradi večjega izvoza.

Vse te uspehe pa zmanjšujejo nekatere druge stvari. Tako je preveč porasla (za 37 odst.) skupna poraba, se pravi prispevki za sise iz dohodka in osebnih dohodkov. To pomeni, da se je delež dohodka še bolj nagnil v škodo gospodarstva. Za več kot enkrat (kar za 111 odst.) so porasle obresti od posojil. To kaže, da zadolženost gospodarstva narašča. Svojo likvidnost gospodarstvo torej drago plačuje, saj znašajo obresti na kratkoročna posojila kar 16 odst. Zelo so porasli tudi nepla-

čani prihodki, in sicer za več kot 3-krat (za 308 odst.).

Posledica vsega tega je, da je kljub ugodni rasti dohodka akumulacija porasla le za 10 odst., kar pomeni, da je gospodarstvu za njegov razvoj ostalo zelo malo. Preveč dohodka so mu pobrali sise, obresti za posojila in drugo.

JOŽE PRIMC

Povečujejo izvoz
Lisca letos pod planom

Konec meseca bodo prišli polletni uspehi gospodarjenja tudi na dnevni red nekaterih širših organov sevniske občine. Znani so že podatki iz analize Službe družbenega knjigovodstva.

Razveselivo je, da so visoka razmerja, ki kažejo porast izvoza. Stilesov tozd Notranja oprema beleži npr. indeks 545, krmeljska Metalna 375, sevniska Žaga brežiškega GG 158 itd. Vrsto let največji sevniski izvoznik Lisca je zaključil polletje pod zastavljenim načrtom. V prvih petih mesecih letošnjega leta so, denimo, izvozili za 30 odstotkov manj kot v istem obdobju lanskega leta. Lani so v tem času iztržili za izvoz 134 milijonov dinarjev, letos pa le 93 milijonov dinarjev. Za uvoz osnovnega materiala so v tej tovarni porabili 61 milijonov dinarjev, 13 milijonov so morali plačati našim tovarnam za devizno soudeležbo. 21 milijonov deviznih dinarjev so morali plačati vnaprej za uvoz opreme za pletilnico.

Več kot 2000-članski kolektiv Lisce se je vsa leta nadvomno izredno stabilizacijsko obnašal, izvozu so zadnja leta namenjali skoraj polovico zmogljivosti. Kljub upanju, da bodo le deležni razumevanju družbe, so sprejeli nadrobno načrt enajstih ukrepov, da bi tudi sami storili kar največ za prebrotev krize. Spremenjenim razmeram prilagajajo notranjo organizacijo, ker se jasno zavedajo, da ni vedno mogoče reševati vsega v danih okvirih nalog in opravil. Vse sile posvečajo skrbnemu ravnanju z materialom in energijo, naporom za inventivno dejavnost. Navsezadnje ne bi bili v tako težavnem položaju za uvožene surovine v zaostrenih razmerah. Nova pletilnica bi jih rešila mnogih skrbi. Z njeno gradnjo kasnijo tako najmanj dve leti, seveda ne po svoji krivdi. Dolgotrajni

usklajevalni postopek je namreč pobral kar štiri leta.

A. ŽELEZNIK

Mraz vzel več kot suša

Breskev je manj, kot so pričakovali – Dozorela so rana jabolka, obirajo že tudi hruške

Obiranje breskev na posestvu krškega Agrokombinata v Leskovcu je končano. Letos so računali na 36 do 37 vagonov pridelka, vendar so jim ga vremenske nadloge precej zmanjšale. V nekaterih nasadih je breskve razredčila pozeba, škoda pa jim je zadnje čase povzročila tudi suša, zato se morajo zadovoljiti s 60 do 70-odstotno letino.

Nad kakovostjo pridelka se ne pritožujejo. Plodovi so lepo obarvani in zaradi suše so nekoliko drobnejši. Breskve za vlaganje so letos prodajali po 40 dinarjev kilo-

gram. V prodaji na drobno so jih trgovci, s katerimi so dohodkovno povezani, ponujali kupcem po 35 do 50 dinarjev kilogram.

Več težav kot z breskvami imajo s prodajo zgodnjih sort jabolk. Pridetek zastaja v hladilnici, čeprav ga prodajajo po 20 do 25 dinarjev kilogram. Vzroka trenutno še ne navajajo, domnevajo pa, da je to posledica zmanjšane kupne moči.

Ta teden so v Agrokombinativnih nasadih začeli obirati hruške viljamovke. Plodovi so zelo lepi, pridelek pa cenijo na 90 vagonov. Približno 50 vagonov hrušk nameravajo izvoziti, 40 vagonov pa prodati doma. Kupca za prodajo na tuje še nimajo. Upajo, da ga bodo kmalu dobili. Viljamovke so namreč odlične za pridelavo v žganje viljamovec. Pri nas ga izdelujeta Alko Ljubljana in Maribor. Tudi v tujini kupujejo viljamovke pretežno za žganje, ker je na tržišču zelo iskano.

J. TEPPEY

Ljuljka med pšenico

EN HRIBČEK BOM KUPIL...

Ureja: Tit Doberšek

Odkup

Temeljne združene organizacije bodo tudi v letošnjem letu odkupovale grozdje iz dolenskega vinorodnega območja. Težišče odkupa bo predvsem na domačem grozdju s kontroliranim poreklom in ne več na grozdju iz drugih predelov. Klet našega tozda Hmeljnik zastopuje predvsem za grozdje iz domačih vinogradov, zato bomo najprej poskrbeli za odkup iz teh, kasneje pa mogoče dokupili še nekaj grozdja od drugod za vino z nekontroliranim poreklom. Nove kletne zmogljivosti, ki sprejmejo 92 vagonov vina, ter sodobna predelovalnica grozdja, ki je izpopolnjena in lahko sprejme do 1000 ton grozdja na dan, so jamstvo, da pri odkupu ne bo zastojev, istočasno pa jamčijo kvaliteto predelavo grozdja.

Trenutne gospodarske razmere vinogradov silijo nas vinogradnike, da se združimo in si zagotovimo v gospodarstvu mesto, ki nam gre. Pri Poslovni skupnosti za vinogradništvo in vinarstvo smo se dogovorili za solidarnostni dinar. Iz teh sredstev naj bi obnavljali vinograde vsaj do te mere, da se ne bo pojavil primanjkljaj pri vinogradniških površinah. Do teh sredstev bodo imeli pravico le družbene organizirani pridelovalci.

Naj spomnim še na pravilnik o kakovosti vina, ki se bo najbrž le začel izvajati in dovoljuje samo prodajo stekleničenih vin. Tu je tudi nabava repromateriala, katerega osnovne surovine so iz uvoza, kar pomeni, da je nabava odvisna od deviz. Teh pa ni, če ne bomo izvozili večjih količin vina. Zaradi vsega tega je nujno, da se vinogradniki združimo, da bo dovolj dobrega dolenskega cvička, ki bo na tržišču konkurenčen tako, kot je sedanji iz naše kleti, oz. moramo doseči, da bomo na steklenice lahko lepili še zaščitno znamko slovenskih vin.

Ekonomika je v svetu in pri nas (Goriška Brda) izvročila, da so se vinogradniki združevali pri kletih in skupno dosegli boljše ekonomske rezultate pri uveljavljanju vin in pri nabavi potrebnega repromateriala za obdelavo vinogradov. Tu imamo v mislih dejstvo, da je konkurenca na vinskem tržišču vedno večja, predvsem zaradi pritiska cenjenih vin z juga in da bomo dolenski vinogradniki lahko konkurenčni samo, če bomo pridelali zadosti kvalitetnega cvička. Ob takšni razdrobljenosti in individualni ponudbi,

not sta danes na Dolenjskem ne bomo mogli zdržati zahtev tržišča, to pa bi vodilo k propadu ali vsaj k stagnaciji dolenskega vinogradništva. Ne mislim, da bi morali vsi oddati grozdje v skupno klet, mislim pa, da bi vsi tržni presežki morali najti pot v skupno klet in iz navedenih ukrepov bi se moral voditi enoten tip dolenskega cvička, ki bi našel pot med še tako zahtevne pivce.

Zaupanje vinogradnikov do našega tozda Hmeljnik je bilo v preteklosti nekoliko okrnjeno. Zagotavljam vam, da smo se na napakah (nekaterih upravičenih, nekaterih pa zlonamerno napihnenih) mnogo naučili in v bodoče nameravamo naš cviček predelovati in šolati in na ta način doseči vrhunsko kvaliteto. Vinogradnikom, ki bodo v letošnjem letu podpisali z nami pogodbo za oddajo grozdja, nameravamo plačati del denarja že vnaprej, vinogradnikom pa nameravamo omogočiti možnost kontrole nad predelavo in šolanjem cvička do prodaje. Računamo tudi na delež ostanka dohodka ob poročunu v letu 1983.

Upamo, da bomo z vašim sodelovanjem dosegli, da bo naša dolenska klet zaživela tako, kot mora, kajti v nasprotnem primeru bo Dolenjska ostala brez kleti in se boste vinogradniki morali obračati za repromaterial drugim in voziti tržne presežke grozdja v druge kleti, v druge občine, kjer bodo prav gotovo najprej poskrbeli za svoje pridelovalce (to se je že zgodilo).

Inž. JANEZ BRATKOVIČ

O LETOŠNJEM PRIDELKU GROZDJA

Na sestanku odgovornih delavcev KZ „Krka“ Novo mesto in predsednika Društva vinogradnikov Dolenjske dne 15. 7. 1982 je bilo ugotovljeno (po zapisniku sestanka):

Ocena letine je z ozirom na stanje vinogradov na Dolenjskem nadpovprečna. Razlogi za to so ugodne vremenske razmere pravočasno cvetenje, uspešna zaščita itd. Pričakujemo, da bo v povprečju pridelek na 1 ha okrog 7000 kg grozdja, pri osnovni sorti žametovski pa tudi več. To pomeni da bo tržnih presežkov veliko. Tudi kvaliteta bo v redu. Tigatev se bo začela v drugi polovici septembra, žametovski bomo trgali vsekakor v oktobru. TOZD Hmeljnik bo imel dovolj prazne posode za sprejem tržnih presežkov (okrog 1000 ton grozdja).

FRANC PLANINC

Je direktor lahko kooperant?

Še nekaj dodatnih dejstev k osvetlitvi sporne vsebine članka „Direktor postal še kooperant“ — Pogodbo podpisala mož na eni in žena na drugi strani — mimo samoupravnih organov

Čeprav sem sestavek, objavljen nekaj številk nazaj pod naslovom „Direktor postal še kooperant“, spriču vseh dejstev, ki sem jih imel na voljo, napisal v blagem in nad vse korektnem tonu, me je odgovor, ki ga je v prejšnji številki za ZK Krka napisal tovariš Jože Starič, privedel do tega, da njemu in bralcem razkrijem še nekaj ne tako zanemarljivih dejstev. O neresničnosti in zlonamernosti sestavka se bo dalo potlej veliko laže pogovarjati.

Predvsem je treba omeniti, da je sporni članek postavil pod vprašaj moralno, politično in še kakšno

odgovornost takšnega početja, nikakor pa ni vztrajal pri morebitnih zakonskih kršitvah (čeprav tudi te so!). Naj gre za najemno razmerje ali pa pogodbo o skupni proizvodnji — družbeno povsem nesprejemljivo je, da si direktor tozda dodeli tozdrovno zemljo in jo potem pod

takšno ali drugačno papirnatno fasado obdeluje in s tozdom, katerega direktor je, deli dohodek.

Da zapišem še to, kar sem v prvem zapisu zamolčal. Pogodbo o skupni proizvodnji je na eni strani podpisal mož kot direktor in zastopnik tozda Hmeljnik, na drugi strani pa njegova žena kot tista, ki bo zemljo obdelovala. Da je tudi ona uslužbenka taistega tozda, sem pa že zapisal. Ne povsem nepomembno ni niti to, da o omenjeni pogodbi o skupni proizvodnji na osnovi skupnih vlaganj (kot ta papir imenuje tov. Starič) ni sklepal niti ni bil obveščen noben samoupravni organ v podjetju.

Kaj takega pa zagotovo ni predpisano v zakonu o združenem delu in v kmetijskih zakonih.

BOJAN BUDJA
Novo mesto

NIZOZEMCI NA PRIPRAVAH V KOČEVJU

Te dni so končali 12-dnevne priprave v Kočevju člani nizozemskega mladinskega namiznoteniškega kluba Treffers. Mladi Nizozemci so vadili skupaj s kočevskimi igralci in z njimi odigrali tri prijateljska srečanja. V vseh so bili gostitelji uspešnejši, v prvem 13:3, drugem 10:6, medtem ko je v tretjem nastopu ekipa ljubljanske regije, ki pa so jo zastopali Kočevci, zmagala s 3:2.

ZAMOSTECU TURNIR

Sodražani so te dni pripravili polletni turnir v malem nogometu, na katerem je nastopilo 6 ekip. V igri za 3. mesto je Gora ugnala Veterane z 2:1, v finalnem srečanju pa Zamostec Grčarice z 2:0.

M. G.—č.

NOVICE IZ SODRAŽICE

KMETJE IN OSTALI obdelovalci zemlje se zelo pritožujejo, da jim bo divjad požrla vse prideleke. Noč za nočjo uničujevalci obiskujejo njive s krompirjem, pesu, korenjem in koruzo. Strašila ne pomagajo kaj prida.

BOLJŠI DOSTOP v gozdove se obeta z novo gozdno cesto, ki jo od Nove Štite proti Vagovki gradi kočevsko gozdno gospodarstvo. Cesta bo dolga 6 km.

ASFALT JE DOBIL sodražski trg. Tako je kraj lepši za pogled in daje zares vtis trga, še posebno, ker so polpralji tudi stranske ulice.

PO BOLJŠI AVTOBUSNI zvezi hrepenijo delavci, ki se vozijo na delo v Ljubljano. Zdej morajo do žlebiča s svojimi vozili ali pa stopati.

MARSIKATERI TUJEC zaide v te kraje, vendar pa je le stežka najde kaj prigrizka. Gostilna Kaprol ima vedno na voljo dobro hrano in dobro kapljico. Tudi v bifeju Mikolič se nekaj dobi, žal pa je gostilna Čampa že nekaj časa zaprta. Zaprt je tudi dom na Travnji gori, kjer je bilo včasih prijetno. Za gostinstvo in turizem takšna slika ni najbolj pohvalna.

SADJE dobro kaže. Jabolk, sliv in orehov bo letos veliko.

B. ŠTRUKELJ

NA DEBELEM RTIČU

Pred kratkim se je z Debelega rtiča vrnila skupina 52 otrok iz sevniške občine, ki so 14 dni letovali v tem znanem kraju. Udeležila sem se tega letovanja. V lepem spominu mi je ostal predvsem izlet v Piran z ladjo in obisk naših prijateljev iz Sevnice, ki so taborili v Ankaranu.

ANICA PAJK
Debeli rtič

Glas o MDA po vsem svetu

Semiški radioamaterji tudi na letošnji MDA sodelujejo z brigadirji — Zveze z vsemi celinami

Radioklub YU 3 ACA iz Semiča že od leta 1977 sodeluje na MDA Bela krajina. Letos smo že šestič organizirali radioamaterski točaj za brigadirje.

KORISTNO IN POUČNO — Brigadirji MDA Bela krajina so se naučili, kako delati z radijskimi napravami.

V prvi izmeni je obiskovalo tečaj 7 brigadirjev iz Ljutomer, Trziča, Zajočara in Celja ter ga tudi uspešno končala, v drugi izmeni pa se je tečaja udeležilo 10 brigadirjev iz Ljubljane in iz Smarj pri Jelšah. Tečaj je vodil izkušeni brigadir in radioamater Oskar Čas. Tretja izmena, ki prihaja te dni na gradbišča, bo najštevilnejša in tako bo verjetno tudi največ novih radioamaterjev obiskovalo tečaj.

Poleg priprave tečaja smo postavili tudi KV in UKV postaji. Preko njiju je svet zvedel za to republiško delovno akcijo. Doslej je bilo vzpostavljenih nad 700 radioamaterskih zvez z radioamaterji vseh petih celin. Redno je delovala tudi radijska zveza med naseljem v Vinici in deloviščem.

O. ČAS

Neprevozna republiška cesta

Avtobusi, Tovornjaki in traktorji si ne upajo po njej — Odsek je pri Čabru, na meji s Hrvaško, kjer zemljišče drsi proti Čabranki — Vsi se otepajo vzdrževanja

Podplanina je vas v krajevni skupnosti Draga (občina Kočevje); znana je po zemljišču, ki drsi proti Čabranki. Prav tu pa poteka (med)republiška cesta oz. njen odsek Trava—Čabar. Ta odsek ceste je zelo strm, vijugast in pol izboklin ter udorov, ki so nastali zaradi drsenja zemljišča proti Čabranki.

Na prošnjo krajevnih skupnosti Draga si je pred dvema letoma odsek ogledal predstavnik republiške skupnosti za ceste; to skupnost smo namreč zaprosili za popravilo odse-

ka. Oglednik nam je pojasnil, da denarja za popravilo ni in da je odsek dožnan popraviti vzdrževalec, se pravi Cestna uprava Novo mesto, tozdr Kočevje. Menimo, da pojasnilo oglednika ni v redu, saj v tem primeru nastopa višja sila, zaradi česar popravilo ni le stvar kočevskega tozda, ampak tudi republike; razen tega je ta teren prav na meji s Hrvaško.

Cestni odsek je vsako leto slabši in za večja vozila že neprevozen. Ob nedavnem fluorografiranju je prav

tu avtobus z zavarovano ekipo skoraj obtičal na eni izmed cestnih izboklin. Tudi šofer avtobusa SAP si po tej cesti ni upal po brigadirje, ki so kopali za vodovod v Črnem potoku (to je bilo 11. julija), ampak je peljal prek Starega kofa in Prezida ter Čabra do Črnega potoka in tako opravil namesto 5,5 km kar 30 km dolgo pot, seveda na stroške naše KS. Po isti poti so morali iz Črnega potoka na Travo tovornjaki, ki so prevažali les iz Črnega potoka. Tudi traktoristi si že precej časa ne upajo po cesti iz Trave do Čabra. Vse to je gotovo zadosten dokaz, da cesta za avtobusni in tovorni promet ni primerna.

Ob zaključku naj omenim še, da po tej cesti včasih pripelje načrtno ali pa morda zaide avtobus z izletniki. Kdo bo odgovoren, če obvisi nad Čabranko ali pa se morda celo zvrne vanjo?

ALOJZ PANTAR
Podpreška 5

KRIVI SMO MI

„Bojanja vas se spominja“. V tako naslovljenem prispevku Franca Kočevarja je bil na tej strani Dolenjskega lista pred dvema tednoma naveden podatek, da so 7. avgusta 1942 Italijani v zgodnjih jutranjih urah v Bojanji vasi upopeli 145 hiš. Ta podatek pa ni točen, napako smo zakrivali v uredništvu pri priredbi prispevka za objavo. Dejansko je bilo tako, da so italijanski okupatorji tistega usodnega jutra v belokranjski vasi požgali 145 objektov, med te sodijo tudi hlevi, seniki in židance, hiš pa je pogorelo 44. Za napako se opravičujemo piscu in bralcem.

Podpis 6 vačanov iz Srednjih Lanknic

KRKA LETOS ČISTEJŠA — Tisoči kopalcev se vsak dan hladijo na njenih bregovih od Čateža do Cerkelj in Kostanjevice, od koder je tudi tale nedeljski posnetek. V veliko zadovoljstvo domačinov in kopalcev iz razgretega Zagreba reka to poletje ni več penasta in umazana, čeprav že dolgo ni bila tako topla in nizka. (Foto: J. Teppey)

Srne objedle njivo fižola

Kljub električnemu pastirju uničenih 326 grmov fižola koljenca — Bo treba tožiti za povračilo škode?

Zakon o lovstvu govori o sporazumnem poravnavanju škode, povzročeno od divjadi, med kmeti in lovci. Kajpak mora biti poskrbljeno za zavarovanje, vse pa, žal, vseno vedno ne gre gladko.

Milka Znidaršič iz Golega vrha nad vasiko Log v sevniški občini je na njivi s krompirjem posadila štiri vrste fižola na koleh. „Namenila sem ga prodaji“, pravi, a fižola s te njive zanesljivo ne bo na trgu. Popasla ga je divjad, večinoma srne.

Milka Znidaršič je škodo kot doleča zakon, prijavila 29. junija pri boštanjski lovski družini. Z lovci niso prišli do sporazuma, zato je zadevo prijavila sevniški občinski upravi. Občinski komisiji, v njej sta bila dva diplomirana agronoma, se je ob ogledu 26. julija nudil žalosten prizor. Zapisniško so ugotovili 90-odstotno uničenje. Prešli so kar 326 oguljenih kolov. Pri

oceni dejanske škode so zatem izhajali pač iz normativov. Vzeli so nižje vrednosti, po enem kolu naj bi po tej oceni trzalo le 70 kg fižola, čeprav ni težko doseči kilogram ali dva, in kje bi lahko kupili fižol po 80 dinarjev kilogram.

Zakaj te podrobnosti? Predstavnik lovske družine, ki je ob drugi priložnosti le prišel na kmetijo (na komisijskem ogledu so ga zaman čakali!), se je namreč ob ugotovitvah komisije razhudil. Škoda je bila ocenjena na 16.400 dinarjev, od česar so nato odšteli še stroške spravila (le-to so opravile že srne), tako da bi morala Znidaršičeva dobiti 11.290 dinarjev. Znidaršičeva lovcev ne terja za škodo na pesi in drugem. Lovcem bo te dni naslovila pismen poziv, da škodo vendarle plačajo. Zakaj bi vse skupaj vlekli na sodnijo!

A. ZELEZNIK

NI ZASTONJ, PA VNDAR — Kupovati na razprodajah bo za potrošnika vedno bolj privlačno, saj je ob tako slabih kreditnih pogojih težko nabaviti „kaj večjega“. To so vedeli tudi v Novolesu in so ves ta teden na osnovni šoli Grm prodajali pohištvo in kopalniško opremo po znižani ceni. Nekatere kose je bilo moč kupiti tudi po polovični ceni, zato ni čudno, da je bila že ob otvoritvi v ponedeljek dopoldan gneča (na sliki), kot bi delili zastonj. V marsikaterem primeru je imel opazovalec občutek, da so nekateri kupovali samo zato, ker je ceneje, vprašanje pa je, če bodo kupljeno stvar res potrebovali. (Foto: J. Pavlin)

Brez izpita v nesrečo

Otroci povzročajo prometne nesreče — Kaj pa starši?

Mladolčni D. P. se je z motornim kolesom (mopedom) zaletel v Livoldu pri Kočevju v avtomobil, ki ga je upravljal znani televizijski napovedovalec Sandi Čolnik. Nesreča se je zgodila 29. julija ob 12. uri. Mladolčni je zavijal v levo, ne da bi se prepričal, če je cesta prosta. Na veliko srečo ni bil nihče poškodovan in tudi materialne škode ni bilo.

O tej nesreči niti ne bi pisali, če se na istem mestu ne bi zgodile že prej tri prometne nesreče, ki so se končale s hudimi telesnimi poškodbami otrok. V vseh nesrečah je bil vzrok isti: otroci so zavijali z mopedi ali kolesi v levo. Noben se ni prej prepričal, če je cesta prosta. Noben izmed mladih krivcev tudi ni imel potrdila o znanju cestno-prometnih predpisov.

V Livoldu je skupina starejših mladolčnikov, ki v poznih večernih urah prireja z mopedi brez izpušnih cevi prave moto dirke. Te „tekne“ so običajno takoj za tem, ko kontrola prometne milice preneha kontrolirati promet na tem območju.

Preden se starši odločijo in kupijo otroku kolo ali moped, naj bi se

vprašali, če je njihov otrok kos današnjemu prometu. Če otroku starši niso nudili dovolj prometne vzgoje, so glavni krivci za nesrečo, ki jo povzroči njihov otrok. Pogosto se torej zgodi, da starši kupijo hkrati z vozilom otroku tudi invalidnost ali celo smrt.

AMD Kočevje se z mentorjem Francetom Brusom prizadeva, da bi čimveč otrok dobilo potrebno znanje za vožnjo s kolesom, ali mopedom. Žal pa vse to ne bo dosti pomagalo, če bomo starši stali ob strani in menili, da je šolska ura o prometu le nujno zlo.

IRENA GORNIK

IZPOD SENIKA IZGINILA KOSILNICA

Stanislava Mlakar iz Čateža pri Trebnjem je v ponedeljek prijavila mladeničnikom, da ji je ponoči nekdo odpeljal kosilnico. To je imela spravljeno na vozu sena pod domačim senikom. Mlakarjeva je oškodovana za 50.000 din.

pisma in odmevi

Franc Kalič — sedemdesetletnik

Pred kratkim je v ožjem družinskem krogu praznoval 70-letnico rojstva Franc Kalič iz Lazca pri Dragi, ki je že mnogo let tudi naš dopisnik.

Rodil se je 10. julija 1912 v Starem Kotu. Z odličnim uspehom je dokončal obrtno nadaljevalno šolo. Izučil se je trgovske obrti in do vojaščine, ki jo je odslužil leta 1937, služboval po raznih krajih. Nato se je zaposlil kot gozdarski pripravnik pri začasni upravi razlaščenih gozdov Čabar v revirju Draga. Leta 1939 je opravil strokovni izpit in postal vršilec dolžnosti vodje revirja Draga.

Po kapitulaciji stare Jugoslavije je postal aktiven organizator OF na območju Drage. Udeležbo v NOV ima priznano od 20. julija 1941 do 15. maja 1945. Po vojni se je spet zaposlil na prejšnjem delovnem mestu. Leta 1951 je opravil izpit za gozdarskega tehnika in bil imenovan za vodjo Gozdnega obrata Draga in na tem položaju je ostal do upokojitve v začetku leta 1972.

Prizadevno je deloval v družbeno-političnih organizacijah, v RK, krajevni skupnosti, občinskih odborih in drugod. V gasilstvu deluje od leta 1945. Bil je med ustanovnimi člani lovske družine (leta 1946) in njen dolgoletni tajnik. Se vedno ima vrsto dolžnosti, brez njegovega govora ne mine skoraj nobena prireditelj in svečanost v domačem kraju. Za prizadevno delo je prejel vrsto odlikovanj, državnih, gasilskih, lovskih in drugih, naj omenimo le red dela z zlatim vencem in srebrno priznanje OF.

J. PRIMC

„Prauga hudiča bi si nakopau“

Kako „šparajo“ šoferji in zakaj so nekateri celo brezimneži, tiho

V juliju in začetku avgusta so se oglasili z dopisi bralci iz Kočevja in okolice, ki so prezrli obvestilo, da je takrat urednik te strani na dopustu in da naj dopise naslavljajo na uredništvo v Novem mestu.

Iz Subotice se je oglasil Miro Kuzma, ki služi vojaški rok, sicer pa je doma iz Mozlja. Zahvalil se je za pisanje o tem, da je mladinska organizacija iz Mozlja prejela republiško priznanje. Dalje piše, da je bil malo manj zadovoljen, ko je prebral svoj prispevek o gasilcih, češ da smo ga močno skrajšali in da je zgubil pravi pomen.

Spet se je oglasil brezimni „občan Kočevja“, ki opozarja, da povsod pišemo in govorimo, „da je treba šparati benzin, pa se vsi šoferji avtobusov in tovornjakov vozijo z šihla z avtobusi in tovornjaki domu“ in nas vprašuje, če „je to šparanje“. Seveda je, le da šoferji varčujejo tako z bencinom za svoje osebne avtomobile.

Isti občan dalje piše „... in anonimna pisma vam niso prav. Prauga hudiča bi si nakopau tist, k bi se potpisou. Pr nas se ne praša, kdu krađe, ampak kdu te reče.“ To njegovo misel smo zapisali zato, ker smo jo slišali že iz več ust in ker tudi v glavnem drži. To so mnogi že okusili na lastni koži in so zato celo tako tiho, da niti anonimnih pisem več ne pišejo.

JOŽE PRIMC

prof. Ivan Andoljšek

O RIBNIŠKI ŽUPNIJSKI LATINSKI ŠOLI IZ 14. STOLETJA

2

Zinku duhovniški poklic ni po volji, zato raje potuje štiri leta po sejmih z nekimi trgovcem z drobnim blagom ter si pridobi toliko trgovskega znanja in spretnosti, da se l. 1419 zaposli pri augsburškem grosistu s krznom Hansu Kramerju ter trguje zanj po Nemčiji, Štajerski in Italiji (Benetke). Menda predvsem zaradi lahkomišelnega poroka z dekletom brez premoženja ga delodajalec l. 1420 odpusti. Iz stiske ga reši bivši veroučitelj, ki mu preskrbi prepisovanje latinškega rokopisa Tomaža Akvinskoga „Compendium s. Tomae“ za augsburškega kano-nika cerkve „Naše ljube Gospe“. Ker tedaj še ni bilo tiska, je bilo prepisovanje edini način za razmnoževanje rokopisov, ki je zahtevalo tudi znanje latinščine. Zink je to očitno dobil v Ribnici, ker delo tako dobro opravi, da prejme lepo nagrado in tako slovi v Augsburgu, da ga imenujejo za mestnega svetovaleca ter ga pošljejo kot poslanika k ogrskemu kralju Sigismundu, Ludviku Bavarskemu in celo k rimskemu cesarju.

L. 1424 se z Zinkom Kramer pobota ter mu Zink spet vodi trgovino do 1427, ko odide kot diplomat v Rim. Zinkova življenjska pot je bila torej težka in burna. Nekaj znanja je gotovo dobil v ribniški šoli, nekaj v drugih, praktično znanje pa si je pridobil s samoizobraževanjem, potovanji in s trgovsko ter diplomatsko prakso. To moramo poudariti, ker Vrhovec in Skubic precenjujeta znanje iz ribniške šole. Tako je postal Zink ugleden augsburški meščan, mestni svetovalec, oriznan trgovec, diplomat in znan švabski kronist. Zato še danes spominja nanj spomenik v Augsburgu.

Žal, da Zink kot življenjepisec ni povedal o ribniški šoli drugega kot to, da je bil v Ribnici sedem let, da je stric Zink želel naj študira dunajsko univerzo, in da mu je svak svetoval, naj se da posvetiti za akolita. Sploh pa ni omenil predmetnika šole, pouka, učiteljev idr., torej tistega, kar je odločilno za ugotavljanje ravni šole. In prav zato je o ribniški šoli toliko ugibanj ter nejasnosti.

Posebej je treba vsaj po mojem mnenju poudariti, da želje župnika Zinka, naj Burhard nadaljuje šolanje na dunajski univerzi, ne smemo enačiti z možnostjo za vpis. To pa so storili vsi dosednji zgodovinarji (Vrhovec, Gruden, Skubic) kot raziskovalci ribniške šole.

Možnost za Zinkov vpis na dunajsko univerzo je obstajala, saj jo je bil ustanovil Rudolf IV. Habsburški isto leto kot Novo mesto (Rudolfswert, Rudolfovo), namreč l. 1365. Vemo pa, da se Zink sploh ni vpisal, zato ni mogoče reči, ali bi bil sploh sprejet. Ko pa bi bil, bi smeli reči, da je imela ribniška šola gimnazijsko stopnjo. Cilj gimnazij je bil namreč prav ta, da so omogočale neposreden prehod na univerze. In Vrhovec prav to trdi, ko pravi: „Nedvomno tedanja šola v Ribnici ni bila navadna ljudska šola, ampak ustanova, v kateri si mogel študirati najmanj sedem let in smel kot absolvent obiskovati dunajsko univerzo (podčrtal A.). Pridemo torej do nespornega dejstva, da je bila v začetku 15. st. v Ribnici neke vrste srednja šola. Mali trg Ribnica si lahko šteje v čast, da je imel, kolikor je možno dokazati, prvo in najstarejšo gimnazijo v deželi...“

Iste Vrhovecve misli naveja tudi Skubic (n. d., 445) brez opozorila na avtorja. Ker omenja Vrhovec, kot vidimo, čas nastanka te šole, se bomo dotaknili najprej tega in njenega konca. Vrhovec očitno iz leta Zinkovega vstopa v ribniško šolo (1407) sklepa, da je nastala v začetku 15. stoletja. Skubic pa sklepa po nastanku omenjenih novih župnij (1363), da je bila šola ustanovljena že v drugi polovici 14. st. in je bil njen ustanovitelj bržkone nadžupnik Miklavž, ki je služboval v Ribnici od 1383 dalje. Vsekakor je Skubičeva domneva sprejemljivejša.

Tudi o koncu šole ni zanesljivih podatkov. Znano je, da so Ribnico pogosto napadali Turki. Vemo tudi, da je bila ob močni podpori protestantizmu naklonjenih graščin (Ribnica, Breg, Ortnek, Turjak) precej protestantska ter so se k novi veri nagibali

ne le posamezni kaplani, ampak tudi nadžupnik. Kljub protestantizmu, turškim vpadom in kužnim boleznim pa je šola v času reformacije še delovala s podporo oblasti. Cesar Ferdinand I. (1522–1564) je namreč priporočil že l. 1551 v boju proti protestantom, naj deželnozborni poslanci mest in trgov poskrbijo za obnovo mnogih opuščanih šol in naj vsaka dežela pošlje na reformirano dunajsko vseučilišče po 60 do 70 mladeničev, da bodo po petletnem študiju postali duhovniki. Gotovo pa je šola zamrla po ustanovitvi ljubljanske jezuitske gimnazije (1597) in nadaljnji reformi tedanjega bogoslovnega študija v duhu tridentinskega koncila (1545 – 1563).

Dr. J. Gruden¹⁰ tudi pripisuje ribniški šoli precejšnjo razvitost, saj jo izenačuje z ljubljansko šenklavsko šolo ter z župnijsko latinsko šolo v Kranju. Imenuje pa jo „latinska šola za izobrazbo (izobraževanje A.) duhovskega naraščaja“. O vseh treh šolah pa Gruden pravi brez navedenih virov, da so poučevale predmete trivija¹¹ (gramatika, retorika, dialektika) in kvadrivija¹² (aritmetika, geometrija, astronomija, glasbena teorija). Omenja tudi sedemletno Zinkovo šolanje v Ribnici, „da se pripravila na univerzo“. Torej je tudi po Grudnovem mnenju ribniška šola pripravljala za univerzitetni študij, vendar je ne imenuje zato „gimnazija“. Tekoj nato pa Gruden sam sebe pobija, ko pravi, da so bili „duhovski kandidati“ v Kranju vso potrebno izobrazbo. To „vso potrebno izobrazbo“ pa pojasnjuje z dovoljenjem, ki ga je izdal oglejski patriarh Ludovik Teck, brat omenjene Marije Ortenburške, med desetletnim bivanjem na celjskem gradu v času Hermana II. njegovega sorodnika, po l. 1814, ker so bili Benečani zasedli ostanke oglejske patriarhije v Furlaniji in delu Istre ter se je končala njena svetna oblast, ne pa cerkevna. Zato je bil začasen sedež patriarhije v celjskem gradu, kjer je izdal Ludovik Teck kot vrhovni cerkveni oblastnik naših krajev dijaku kranjske šole zanimivo dovoljenje, „da mu sme vsak škof podeliti višje redove“, ¹³ torej tudi red diakona, kateremu je sledila duhovniška posvetitev. Potemtakem je župnijska latinska šola v Kranju usposabljal dijake za duhovniški poklic brez univerzitetnega študija. Ker je bila po Grudnovem mnenju ribniška šola prav taka, je veljalo to tudi zanj. Za to posebnost slednje govori tudi omenjeni nasvet Zinkovega svaka, ne glede na to, da je bil po njegovem mnenju usposobljen le za akolita.

Gotovo pa je ta način izobraževanja veljal samo za nižjo duhovščino, pa samo do poznega srednjega veka, ¹⁴ ko so bili prenesli sedem svobodnih umetnosti v t. i. artistične fakultete¹⁵ univerz, ki so bile nastale prav zaradi slabega znanja začetnikov iz srednjeveških šol. Artistične fakultete so bile namreč do 16. st., ko so se razvile v filozofske fakultete, nekatere pripravljalice za univerzitetni študij. V njih so temeljiteje obravnavali predmete trivija in

kvadrivija ter v okviru dialektike sholastično filozofijo, ¹⁶ da so bili študentje bolje usposobljeni za nadaljnji študij bogoslovja ter drugih strok. Zato pa so se morali duhovniki brez univerze – sodobno rečeno – dopolnilno izobraževati na univerzah, če so hoteli doseči višje položaje ali pa te obdržati, saj pravi Gruden: „Ne le mladeniči, ampak tudi zreli možje, ki so bili že župniki ali opravljali drugače častne službe, so si izprosili dovoljenje, da so smeli zapustiti svoje beneficije in oditi na vseučilišča. Zato imamo zlasti v 15. st. mnogo duhovnikov z akademskimi častmi...“¹⁷

Kolikor je ribniška šola usposabljala nižjo duhovščino brez univerzitetnega študija, seveda ni imela gimnazijske stopnje.

Zanimivo je, da tudi Skubic omahuje pri ocenjevanju ravni ribniške šole: zdaj jo namreč imenuje po Vrhovcu „gimnazija“, zdaj po Grudnu „latinska šola za izobrazbo duhovskega naraščaja“. ¹⁸ Slednjo oznako pa podkrepljuje z ugotovitvijo, da se je že v srednjem veku večina duhovščine izobraževala doma (v Ribnici?), po nižje in višje redove pa so hodili duhovniški pripravniki v Oglej, po prenosu sedeža patriarhije pa v Čedad in Videm, včasih pa tudi v Bejlag, kjer so se patriarhi pogosto zadrževali. ¹⁹

Izobrazba, ki so jo dajale srednjeveške šole, je bila sicer različna, a skromna. Gorenjski nadžupnik Freudenschuss namreč pravi v neki proučeni iz l. 1595, „da se na Kranjskem duhovniški kandidati ne učijo dosti teologije, ampak samo osnovne pojme gramatike in retorike, in če so v teh dobro poučeni, se imajo za sposobne. Kdor pa se je povzpел še do fizike in teologije, pa ne mara postati kaplan... ampak vsak hrepeni po višjih službah in časteh, kakor so prošnje, kanonikati itd.“²⁰

V pojasnilo moramo pripomniti, da so poučevali na univerzah nekako od 14. st. tudi fiziko, etiko in metafiziko. ²¹

Freudenschussovo mnenje je torej nasprotno Grudnovemu in enako ugotoviti dr. Vlada Schmidta, da v naših srednjeveških šolah ni mogoče potrditi niti vsega trivija, ²² Kot vidimo, niso sodbe dosedanjih raziskovalcev o ravni ribniške šole samo različne, ampak si pri posameznikih celo nasprotujejo.

Schmidt, ki je upošteval pri ugotavljanju ravni te šole samo leta Zinkovega šolanja, pravi: „Ni mogoče pritrčiti Vrhovcu, ki pravi, da je bila šola v Ribnici v začetku 15. stoletja prva, najstarejša gimnazija na Slovenskem. Ugotovljeni podatek, da je bil Zink sedem let v Ribnici in tam obiskoval šolo (sedem let?), namreč takega zaključka ne dovoljuje, čeprav se je šolal že prej, ne glede na to, da se je ime „gimnazija“ pojavilo v Evropi po antiki šele spet v 16. stoletju. Če razpologamo samo s podatkom, koliko časa je kak potujoči študent šolo obiskoval, ne moremo ničesar sklepati o njeni stopnji.“²³

Daje ugotavlja Schmidt po analizi organizacije in vsebine pouka, da je dosegla gimnazijsko raven šele ljubljanska protestantska deželna šola, še pred njo pa protestantska deželna šola v Celovcu menda l. 1582; zato je bila po njegovem mnenju ta šola prva gimnazija na Slovenskem. ²⁴

S tem so ovržene dotedanje trditve, da je bila ribniška šola naša prva „gimnazija“. Zato smemo do nadaljnjega reči, da je bila v Ribnici od druge polovice 14. st. župnijska latinska šola za izobraževanje in vzgajanje nižje duhovščine ter pomožnega cerkvenega osebja. Če pravim do nadaljnjega, hočem reči, da bi šele raziskave arhivov v Bejlagu, Čedadu, Vidmu in Ogleju verjetno navrgle druge podrobnosti za zanesljivo sodbo o šoli.

In ob 900-letnici Ribnice bi bilo lepo in prav, ko bi tamkajšnja kulturna skupnost omogočila ne samo nadaljnjo raziskavo te šole, ampak tudi pretrges vsega tamkajšnjega šolstva do terezijansko-jožefinske šolske reforme. Ker pa glede na našo kulturno zgodovino to ni samo ribniški problem, bi morala k raziskavi prispevati tudi republika.

- 7 Vrhovec, n. d., 10
- 8 Skubic, n. d., 443, 448
- 9 Gruden, n. d., 622
- 10 Isti, n. d., 498 – 499
- 11 Trivij iz lat. trivium – tripotje oziroma trije predmeti na nižji stopnji srednjeveških šol
- 12 Kvadrivij iz lat. quadrivium – križpotje, štiritotje oziroma štirje predmeti višje stopnje teh šol. Oboje skupaj so imenovali sedem svobodnih umetnosti (septem artes liberales). Svobodne umetnosti zato, ker so bile namenjene le svobodnjakom, ne pa sužnjem.
- 13 Gruden, n. d., 499
- 14 Dr. Janko Bezjak, Občna zgodovina vzgoje in pouka, Lj. 1921, 52, in Enciklopedijski ričnik pedagogije, Zagreb 1963, 63, 893 (odslej: ERP)
- 15 Artističen (-na) iz lat. ars, 2. skl. artist – umetnost; artist – človek, ki do umetniške dovršenosti obvladuje delo (igralca, telovadca, baletka idr.); artistična – nanašajoča se tu na svobodne umetnosti
- 16 Sholastična filozofija – cerkevna filozofija, temelječa na Aristotelovi, dopolnjena s krščansko idejnostjo (Tomaž Akvinski)
- 17 Gruden, n. d., 499–500
- 18 Skubic, n. d., 433
- 19 Isti, n. d., 442–443
- 20 Isti, n. d., 450
- 21 ERP, 426
- 22 V. Schmidt, Zgodovina šolstva in pedagogike na Slovenskem I, Lj. 1963, 33 (odslej: Schmidt, n. d.)
- 23 Isti, n. d., 70
- 24 Isti, n. d., 69–70

Stanovalci brez stanovanj

Tudi fiktivno oddajanje stanovanj prinaša denarce

Oni dan sem sedel pred vrati matičnega urada v Metliki, čaka je da opravim neke malenkosti. Oprostite, se v tej sobi prijavim? Bil je možki blizu štiridesetih, močnejše postave in južnega govora. Mislim, da. Toda počakati. Porate, ker je že nekdo notri. Mora biti pri prijavi zraven človek, pri katerem bom stanoval? Tega res ne vem. Vam bodo povedali. Veste, saj ne bom stanoval. Gre samo za prijavo. Sem iz Vovodine. Vam so poznani davki? Ne, niso. Ne zanimam se za to. Pozimi plužijo ceste? Da, čistijo jih. Dokaj redno. In tako naprej. Na razgovor bi pozabil, če ne bi slučajno slišal, da imajo posamezni Metličani na „stanovanju“ po več stanovalcev, ki stanovanja niso nikoli videli odnotraj. Zastoj gotovo ne.

T. G.

TOVORNJAK ZADEL V PRIKLOPNIK

Na priključku na magistralno cesto pri Drnovem se je v ponedeljek ob 8. uri prevrnil tovornjak s polprikljopnikom, ki ga je vozil Cijan Jože Jelarič. Ta je verjetno peljal prehitro, zato je vozilo pričelo zanašati, nakar se je prevrnilo. Nasproti je takrat pripeljal s tovornjakom Novomeščan Branko Šutar, ki je navzlic umikanju trčil v polprikljopnik. Nastalo je za 100.000 din škoda.

V SPOMIN
Mineva devet let, odkar smo s cvetjem zagnili 31 let starega
FRANCIJA MAKOVCA
iz Hriba pri Beli cerkvi

Sestra NADA

ZAHVALA
Ob boleči izgubi našega dragega moža, očeta, starega očeta in brata
JOŽETA MALERIČA
iz Vojne vasi 10 pri Črnolju

se iskreno zahvaljujemo vsem sorodnikom in sosedom za pomoč, darovano cvetje in izrečeno sožalje. Iskrena zahvala kolektivom: Delovni organizaciji za gradbeništvo, obrt in komunalo, GOK Črnolj, Kometu Metlika, Cestnemu podjetju Novo mesto, TOZD vzdrževanje cest Črnolj za podarjene vence in spremstvo na zadnji poti. Hvala tudi godbi na pihala iz Črnolja in župniku za opravljeni obred. Vsem skupaj še enkrat iskrena hvala!

Žalujoci: žena Frančiška, sin Jože z družino, hčerka Jožica, sestri Micka in Katka ter ostalo sorodstvo

ZAHVALA
V 76. letu starosti me je zapustila moja draga žena
MARIJA KOKLIČ
iz Žalovič 29, Smarjske Toplice

Ob boleči izgubi se iskreno zahvaljujem vsem sorodnikom, znanecem in prijateljem, ki so mi v teh težkih dneh pomagali, pokojni darovali vence in cvetje ter jo spremili na zadnji poti. Hvala tudi župniku za opravljeni obred.

Žalujoci: mož Lojze ter ostalo sorodstvo

ZAHVALA
Ob bridki izgubi nenadomestljive mame, stare mame, sestre in tete
IVANKE TKALIČ
po domače Kukčeve Johane

se iskreno zahvaljujemo sorodnikom, prijateljem in znanecem, ki ste jo spremili na njeni zadnji poti, darovali vence in cvetje ter nam izrekli sožalje. Zahvaljujemo se tovarni Belt, OO sindikata Belt Črnolj, zdravilišču „Tone Čufar“ Dvorska vas za vence in pomoč. Nepozabna zahvala pevcem iz Dragatuša, godbi iz Črnolja, govornikom krajevne skupnosti, ZB Dragatuš za organizacijo pogreba, domu počitka v Metliki za nego in lajšanje trpljenja ob težki bolezni.

Hčerka Pavla in sin Peter z družinama

Dragatuš, Radovljica, 28. julija 1982

DELEGATI ZA KONGRES

10. kongresa slovenskih sindikatov, ki bo oktobra v Ljubljani, se bodo iz metliške občine udeležili trije delegati: Anton Pezdirc, kmetijski tehnik iz metliške Kmetijske zadruge, Polde Švajger, trgovski pomočnik iz Mercatorja in Anica Videtič, delavka iz „Beti“.

IZ NOVOMEŠKE PORODNIŠNICE

V času od 4. do 11. avgusta so v novomeški porodnišnici rodile: Milena Lužar s Kuzarjevega kala – Lidija, Marija Kovačec iz Krškega – Iztočka, Fatima Jakša iz Pribiša – Sabino, Ana Filak iz Gribelj – Dar-

jo, Marija Bojane iz Mačkoveca – Franciško, Zvonka Pečelin iz Trebnjega – Nadjo, Anica Kovačič iz Grobelj – Simono, Sonja Medic iz Gornjega Kronovega – Stanko, Marija Šajovce s Senovega – Borisa, Silva Zupančič iz Gorenje Straže – Simono, Anica Hosta iz Gorenje Prekope – Ireno, Majda Kržan iz Sajevcev – Natašo, Stanka Legan iz Dolnjega Ajdovca – Natašo, Dragi-

ca Vraničar iz Križevske vasi – Antona, Marija Jamšek iz Tržišča – Jureta, Sonja Grbič iz Črnolja – Marka, Marica Ribarič iz Kamjanja – Zdenka, Marica Mrkus iz Regerče vasi – Dejana, Antonija Bučar iz Pribiša – Ireno, Amalija Simčič iz Čudnega sela – Petro, Nada Kambič iz Čuril – Simono, Alma Ivčkovič iz Dolenjskih Toplic – Jasno, Nada Korak iz Slovenske

vasi – Ingrid, Ljudmila Tržan s Senovega – Laro, Marija Bartolj iz Velike Loke – Tadeja, Anica Križič iz Praproti – Antona, Antonija Pašič iz Štrekljeva – Majo, Kata Šneler iz Črnolja – dečka, Ružica Kokalj iz Trnovca – dečka, Antonija Panjan iz Dobljč – dekle, Alojzija Zupančič iz Jezera – dekle in Ida Mrzelj iz Brezovice – Boštjana. Cestitamo!

TELEVIZIJSKI SPORED

20. VIII. petek 1

17.10 POROČILA
17.15 MUNDIAL - GOL - ŠPANIJA 82
18.05 SLOVENSKI PIHALNI ORKESTRI

18.30 OBZORNIK
18.45 POT V PRIHODNOST: OCEANI, IZVOR ŽIVLJENJA
Ni bogokletna trditve, da je na Zemlji preveč ljudi, prenaseljenost pa na številnih koncih povzroča najhujše zlo - lakoto. Po drugi strani pa je res tudi to, da bi po vsej verjetnosti zaenkrat še imeli dovolj hrane, ako bi bogati pomagali revnim, ne pa z dragim orožjem polnili

magazine. Pameti, da bi naravna bogastva izrabljali bolj smotno kot kdaj doslej, ne manjka, le da je ljudje vse preveč usmerjali v doseganje napačnih ciljev, enostransko, ne pa za dobro vsega človeštva. Marsikaj pa se že obrača na boljše, poznavanje oceanov in njihovih neizčrpni zalog, med drugim tudi hrane, že daje slutiti, da se obetajo boljše časi za vse. Vprašanje je le, ali se človek ne bo spet preveč zaletel, samo grabil in tako dopustil, da bodo na njegov račun začele izumirati morske živali, rastline. O teh pogledih na prihodnost bo govorila današnja oddaja.

19.15 RISANKA
19.26 ZRNO DO ZRNA
19.30 DNEVNIK
19.55 VREME
20.00 FANTJE S HILL STREETA, oddaja iz ameriške nadaljevanke
20.55 NE PREZRITE, kulturna oddaja
21.10 ŠPANSKE OPERNE ZVEZDE: PEDRO LAVIRGEN

Oddaja bo s pomočjo dokumentarnih posnetkov prikazala umetniške dosežke španskega opernega pevca Pedra Lavirgen, videli bomo njegov nastop v operah Carmen G. Bizeta, Andrea Chenier U. Gordan, Otello G. Verdija in Tosca G. Puccinija.
22.10 ŠPREMLJAJMO, SODELUJMO, športna oddaja
22.20 NOČNI KINO: SMRT V VRTU
V neki fašistični južnoameriški državi, ki premore bogata nahajališča diamantov, ljudje doživljajo

21. VIII. sobota 1

15.45 POROČILA
15.50 JAKEC IN FIŽOLČEK, ameriški risani film
Risanko o Jakcu in fižolčku so si mladi gledalci pred kratkim lahko ogledali v japonski inačici, tokrat pa bo na sporedu še ameriška risanka, saj je zgodba o tem, kako Jakec prek dolge fiziološke pripovedi v čudežno deželo in tamkaj marsikaj doživi, ko nalašč za risanje. Za popestritev pa so Američani v pripoved vnesli tudi igrane prizore, zlasti pevske točke.
16.40 SLOBODA: VELEŽ, prenos nogometne tekme
18.30 OBNOVLJIVI VIRI ENERGIJE: SONČNE ELEKTRARNE
19.00 NAŠ KRAJ: SELA V TUHINJSKI DOLINI

19.15 ZLATA PTICA: GOSPOSKA IN POLJSKA MIŠ, pravljica
19.20 RISANKA
19.26 ZRNO DO ZRNA
19.30 DNEVNIK
19.55 VREME
20.00 MOŽ, KI JE UMRL DVAKRAT, ameriški film
Ameriški umetnik, za katerega so se razširile govorice, da je umrl, se odpravi na popotovanje po Španiji. Tamkaj sreča obupano francosko dekle, se vanjo zaljubi... Zgodba se kajpak odvija še naprej, dodajmo pa, da je ta televizijski film režiral Joseph Sargent, igrajo pa Stuart Whitman, Brigitte Fossey, Jeremy Slate, Bernard Lee, Severn Darden in še kdo.
21.30 ZRCALO TEDNA, pregled političnih in drugih dogodkov
21.40 ČLOVEKOVA GLASBA: OBDOBJE VELIKIH SKLADATELJEV
Jehudi Menuhin bo tokrat na zanimiv način predstavil vrsto skla-

22. VIII. nedelja 1

9.35 POROČILA
9.40 ŽIVŽAV, otroška matinea
10.30 OSMO OFENZIVA, oddaja iz sarajevske nadaljevanke
11.25 KAZIPOP
11.45 ČEZ TRI GORE: GORENJCI IZ NAKLEGA
12.15 KMETIJSKA ODDAJA
13.15 POROČILA
16.10 ČISTO NAVADNE SANJE, zahodnonemški film
Igrani prizori in dokumentarni posnetki - mešanica tega bo skušala prikazati človekov odnos do avtomobila. Šlo bo za prikaz prednosti, ki jo avto nudi ljudem pri delu in nasploh, po drugi strani pa film ne bo mogel obiti nevšečnosti, ki jih prinaša avtomobilizem, bodisi da gre za onesnaževanje okolja z izpušnimi plini, krčenje obdelovalne zemlje zaradi gradnje novih cest, pomanjkanje parkirišč ali pa za trošenje tekočih goriv, ki jih ni v obilju. Tudi napovedi za prihodnost niso rožnate, čeprav je jasno, da se človek avtu ne bo mogel nikdar odpovedati.
16.35 POROČILA
16.40 NASTANEK IN RAZVOJ VOJNEGA LE TALSTVA
Na sporedu bo drugi del dokumentarne oddaje, ki bo prikazala razvoj propelerjskih letal v letih 1945 - 1953.
17.10 ŠPORTNA POROČILA
17.25 ZBOGOM, GOSPOD CHIPS, ameriški film
Film, ki ga je 1939 posnel Sam Wood, bo na malce romantičen na-

23. VIII. ponedeljek 1

17.25 POROČILA
17.30 DEDIŠČINA ZA PRIHODNOST: SVETE OBLIKE, japonska dokumentarna oddaja
18.30 OBZORNIK
18.45 HIT MESECA, glasbena oddaja
19.15 RISANKA
19.26 ZRNO DO ZRNA
19.30 DNEVNIK
19.55 VREME
20.00 OPERNI ENODEJANKI
Z ljubljanskih poletnih kulturnih prireditev v Križankah si bomo drevi

lahko ogledali dve operni enodejanki. Bolgarska komorna opera iz Blagoevgrada, po vsem svetu znana glasbena skupina, bo izvedla Analabeta, glasbeno burlesko Ive Lhotke Katinskega, in Rito, komično enodejansko Gaetana Donizettija.
21.30 V ZNAMENJU
2

17.40 Dnevnik v madžarščini - 18.00 Dnevnik - 18.15 Lutkovni pogovori (otročka oddaja) - 18.30 Ljudske pripovedke - 18.45 Promor - 18.50 Športni grafikon - 19.30 Dnevnik - 20.00 Znanost in mi - 21.00 poročila - 21.10 Srečanja v studiu (ponovitev zabavnoglasbene oddaje)
2

mznovrstne usode. V filmu, ki ga je 1965 za francosko-mehiško koprodukcijo po lastnem scenariju posnel znameniti Luis Bunuel, bomo spremljali prostitutko, ki sanja, da bo postala lastnica bordelja; župnika, ki si želi miru; trgovca, očeta dveh gluhtonemih hčera, ki bi rad obogatel... Po revoluciji omenjeni pobjegnejo v džunglo, tamkaj se med njimi sproščajo strasti, od ljubezni do sovraštva. Tavanje po nevarnih gozdovih v marsičem vpliva tudi na izrazitejšo kazanje njihovih značajskih potez, še zlasti potem, ko naletijo na zrušeno letalo s hrano in diamanti. Pohlep in še kaj terja svoj davek in v džungli preživita le dva. Poznavalci pravijo, da se v tem filmu kaže, s kakšno izpovedno močjo je Bunuel obravnaval lepoto in grozo hkrati, v skrivnost zavita zgodba pa se odvija sprva akcijsko, nato pa prebija skupine ljudi skozi džunglo deluje kot halucinacija, sen. Igrajo Simone Signoret, Michel Piccoli, Charles Vanel in drugi.
00.00 POROČILA

2
17.25 Test - 17.40 Dnevnik v madžarščini - 18.00 Dnevnik - 18.15 Mali svet - 18.45 Glasba, čas, ljudje (zabavnoglasbena oddaja) - 19.30 Dnevnik - 20.00 Koncert na glasbenih večerih v Donatu - 20.50 Poročila - 20.55 Vidiki (dokumentarna oddaja) - 21.45 Nočni kino: Cigani letijo v nebo (sovjetski film)

dateljev, ki so pred stoletjem in več ustvarjali dela, ki še zmeraj polnijo programe koncertnih sporedov po vsem svetu. Dela Bacha, Mozarta, Haydna, Beethovna in Schuberta bodo izvajali priznani kanadski in ameriški umetniki.
22.40 POROČILA

2
17.10 Otroška predstava na Festivalu otroka v Šibeniku - 18.10 Valter brani Sarajevo (oddaja iz nadaljevanke) - 19.05 Narodna glasba - 19.30 Dnevnik - 20.00 Vrnitev k Mediteranu (zabavnoglasbena oddaja) - 20.30 Poezija - 21.05 Poročila - 21.10 Človek in čas (dokumentarna oddaja) - 21.40 Športna sobota - 22.00 Svet okoli nas (dokumentarna oddaja)

čin prikazal življenjsko pot plahega učitelja od prve zaposlitve do smrti. Četudi je film star, se bo ob njem moč prijetno zabavati, premore namreč dokaj humorja in izvrstne igralske dosežke; za slednje so poskrbeli Robert Donat, Greer Garson, Paul Henreid in Lyn Harding.
19.15 RISANKA
19.25 ZRNO DO ZRNA
19.30 DNEVNIK
19.55 VREME
20.00 A. Aleksiev: ILINDEN, zadnja oddaja skopske nadaljevanke
21.25 ČLOVEK BREZ MEJA: TRILOGIJA O BOMBAYJU, dokumentarna oddaja
21.55 ŠPORTNI PREGLED
22.40 POROČILA

2
17.00 Glasbeno popoldne - 19.00 Velike razstave - 19.30 Dnevnik - 20.00 Zabava vas pianist Vince Weber - 20.50 Svatba (dokumentarna oddaja) - 21.20 Poročila - 21.25 I. Silone : Fontamara (oddaja iz italijanske nadaljevanke)

DOMAČI TRNI

Včasih so mačke zacviliile, če jim je kdo stopil na rep. Dan-današnji pokličejo na pomoč vplivnega znanca.

Ni nujno, da splavajo na površje res vedno najbolj prazne buče.

Če me bo življenje že povozilo, upam, da me ne bo s fičkom.

Napake, storjene v preteklosti, si upamo kritizirati šele takrat, ko imamo že pripravljena plodna tla za nove.

Srati po lastni preteklosti je isto kot scati po lastni sedanjosti.

T. G.

24. VIII. torek 1

17.35 POROČILA
17.40 MALI PINGVIN, francoska oddaja za otroke
17.55 JUGOSLOVANSKI NARODI V PESMI IN PLESU: PESMI IN PLESI IZ ISTRE
Mozaik izvirnih pesmi in plesov iz Istre pa zabavne skladbe, ki premorejo istrski melos, so beograjski televiziji posneli v živopisnem okolju Pulja. Nastopili bodo folkloristi, pevski skupini in dva pevca zabavne glasbe.

25. VIII. sreda 1

18.00 POROČILA
18.05 GUSARJI KAPITANA GANCHA, brazilska oddaja za otroke
18.30 OBZORNIK
18.45 AMATERSKI STUDIO: BE-

26. VIII. četrtrek 1

17.40 POROČILA
17.45 KRALJ MATJAZ IN ALENČICA, oddaja za otroke
18.00 MLADI GLASBENIKI TEKMUJEJO
Pred začetkom pouka v glasbenih šolah bodo televiziji predvajali oddajo, ki so jo posneli na lanskem mariborskem tekmovanju učencev in študentov iz slovenskih glasbenih šol. Mladi gledalci bodo lahko spremljali nastop violinista Viktorja Petka, hornista Zorana Lupinca, violončelista Pavla Rakarja, vokalnega ansambla Ancilla vocis, saksofonista Milka Lazarja, pozavnista Dušana Kranjca, violinista Mirana Kolbla in flavtista Cveta Kobala.
18.30 OBZORNIK
18.45 PO SLEDEH NAP REDKA, izobraževalna oddaja
19.15 RISANKA
19.26 ZRNO DO ZRNA
19.30 DNEVNIK
19.55 VREME
20.00 FILM TEDNA: TEST PILOTA PIRXA
V veliki elektronski tovarni izdelujejo robote, ki so izredno podobni ljudem. So izvrstni nadomestek za pilote vesoljskih plovil. Zadeva pride

RADIO LJUBLJANA

PETEK, 20. VIII.

7.30 Z radiom na poti. 8.05 Kako živijo otroci po svetu. 8.35 Glasbena pravljica. 8.45 Naš umetniki mladim poslušalcem. 9.05 Z glasbo v dober dan. 11.35 S pesmijo po Jugoslaviji. 12.10 Iz glasbene tradicije jugoslovanskih narodov in narodnosti. 12.30 Kmetijski nasveti. 12.40 Pihalne godbe v ritmu polke in valčka. 13.50 Človek in zdravje. 14.05 Škatlica z godbo. 14.25 Naši poslušalci čestitajo in pozdravljajo. 15.30 Napotki za turiste. 18.00 Pojemo in godemo. 18.30 S knjižnega trga. 19.45 Vsa dežela bo z nami zapela. 20.00 Uganite, pa vam igramo! 21.05 Oddaja o morju in pomorščakih. 22.30 Radi ste jih poslušali. 23.05 Lirični utrinki. 23.10 Petkov glasbeni mozaik. 0.05-4.30 Nočni program.

SOBOTA, 21. VIII.

7.30 Z radiom na poti. 8.05 Pionirski tednik. 9.05 Zapojmo pesem. 10.05 Panorama lahke glasbe. 10.40 Po republikah in pokrajinah. 11.05 Zborovska glasba po želji poslušalcev. 11.40 Na lopi modri Donavi. 12.10 Godala v ritmu. 12.30 Kmetijski nasveti. 12.40 Naši poslušalci čestitajo in pozdravljajo. 14.05 Glasbena panorama. 17.00 Zunanje-politični magazin. 18.00 Poje tenorist Dmitri Damjanov. 18.30 Iz dela GMS. 19.35 Mladi mostovi. 20.00 Sobotni zabavni večer. 21.00 Za Slovence po svetu. 23.05 Lirični utrinki. 23.10 Od tod do polnoči. 0.05-4.30 Nočni program.

NEDELJA, 22. VIII.

7.30 Zdravo, tovariši vojaki! 8.07 Radijska igra za otroke (Marjan Marinc: Otorinolaringolitis). 8.41 Skladbe za mladino. 9.05 Še pomnite, tovariši! 10.05 Nedeljska matinea. 11.00 Naši poslušalci čestitajo in pozdravljajo. 13.20 Za kmetijske

18.30 OBZORNIK
18.45 ČAS, KI ŽIVI: UKRADENI IN OKRADENI, dokumentarna oddaja
19.15 RISANKA
19.26 ZRNO DO ZRNA
19.30 DNEVNIK
19.55 VREME
20.00 ODPRTO ZA USTVARJALNOST: RAZVOJ TEHNIŠKIH ZNANOSTI
V današnji oddaji ne bo govor o tehniških znanostih nasploh, temveč o tem, kako se je med bolnika in zdravnika vrinila cela vrsta medicinskih instrumentov, ki so po svoje spremenili pristen odnos med pacientom in zdravniki, po drugi strani pa si sodobnega zdravstva ni mogoče

OGRAJSKO KUD ABRAŠEVIČ

19.15 RISANKA
19.26 ZRNO DO ZRNA
19.30 DNEVNIK
19.55 VREME
20.00 REPORTAŽA O MESTU JAJČE
20.05 IGRE BREZ MEJA, prenos iz belgijske Ganda
21.30 JAZZ NA EKранU: KVA-R-TET DEXTERJA GORDONA
21.55 V ZNAMENJU

pred Unesco, čigar strokovnjaki skušajo dognati, kje so meje sposobnosti teh robotov. V vesolje pošljejo preizkusno raketo, njen poveljnik Pirx pa ne razločuje ljudi od robotov v raketni, ki leti proti Saturnu. Robot, ki nadomešča pravega pilota, skuša povzročiti katastrofo, a ne uspe, raketa se varno vrne na Zemljo, tam pa Pirxa obtožijo, da je namerno uničil robota. Film s tako vsebino je igrani prvenec poljskega režiserja Mareka Piestraka, ki se je uveljavil zlasti z dokumentarnimi pa tudi televizijskimi filmi. Delo, ki bo nedvomno zanimivo, je bilo nagrajeno z nagrado Zlati asteroid, in sicer na festivalu znanstvenofantastičnega filma v Trstu 1979. Igrajo Boleslaw Abart, Vladimir Ivashov, Aleksander Kajdanowski in drugi.
21.35 MINIATURE: GOVORICA NITI
21.55 V ZNAMENJU

2

17.40 Dnevnik v madžarščini - 18.00 Dnevnik - 18.15 Jole, Jole (otročka oddaja) - 18.45 Humor (vojevodine) - 19.30 Dnevnik - 20.00 Filmski večer: Lillian Hellman (dokumentarni film) in Male lisice (ameriški film)

več zamišljati brez tehniških dosežkov.
20.35 R. Rolland: JEAN CHRISTOPHE, oddaja iz francoske nadaljevanke
21.30 V ZNAMENJU

2

17.40 Dnevnik v madžarščini - 18.00 Dnevnik - 18.15 Otroška oddaja - 18.45 Prijatelji glasbe - 19.30 Dnevnik - 20.00 Makedonska ljudska glasbila - 20.30 Spomeniki revolucije (dokumentarna oddaja) - 21.20 Poročila - 21.25 Koncert na Ohradskem poljeju

DOMAČI TRNI

Je pač tako, da pri nas edino le krampov, lopat in knjig ni več treba zaklepati.

Z nekaterimi našimi natakralji je takole: dopoldne niso navajeni delati, popoldne je prevroče, zvečer so pa že utrujeni.

Šele ko so me dodobra odrli, sem verjel njihovemu resnemu zatrevanju, da me obravnavajo kot tujcem enakovrednega turista.

Proletarce vseh dežel je združilo čakanje na živila v naših turističnih naseljih.

Ljudje na položajih, ki kritizirajo preteklost, so podobni očetom, ki se čudijo, kako nevgzojeni so otroci, ki so jih sami vzgajali.

Najbolje bi bilo, če turisti sploh ne bi hodili k nam, ampak bi nam nakazovali devize kar po pošti. Stavim, da bi imela pošta ob koncu leta nesluten primanjkljaj.

Niso napake v samoupravljanju, ampak v ljudeh, ki samoupravljajo.

PONEDELJEK, 23. VIII.

7.30 Z radiom na poti. 8.05 Aktualni problemi marsikoga. 8.25 Početniško popotovanje od strani do strani. 8.40 Pesmice na potepu. 9.05 Z glasbo v dober dan. 11.35 S pesmijo po Jugoslaviji. 12.10 Veliki revijski orkestri. 12.30 Kmetijski nasveti. 12.40 Pihalne godbe na koncertnem odru. 14.05 Zbori na koncertnih odrih. 14.25 Naši poslušalci čestitajo in pozdravljajo. 18.00 Na ljudsko temo. 18.25 Zvočni singali. 19.45 Minute v ansamblom Vita Muženica. 20.00 V delavnici J. Haydna. 20.50 T. Albinonija koncert za orkester. 21.05 Iz naše diskoteke. 22.30 Popevke iz jugoslovanskih studiev. 23.05 Lirični utrinki. 23.10 Za ljubitelje jazz. 0.05-4.30 Nočni program.

TOREK, 24. VIII.

7.30 Z radiom na poti. 8.05 Za šolarje. 8.35 Iz glasbenih šol. 9.05 Z glasbo v dober dan. 11.35 Naše pesmi in plesi. 12.10 Danes smo izbrali. 12.30 Kmetijski nasveti. 12.40 Po domače. 14.05 V korak z mladimi. 18.00 Sotočja. 19.45 Minute z ansamblom Milana Ferleza. 20.00 Slovenska zemlja v pesmi in besedi. 20.30 S solisti in ansambli JRT. 21.05 Radijska igra (Alenka Goljovek: Zakaj avto zjutraj noče vžgati). 22.30 Vodomet melodij.

SREDA, 25. VIII.

7.30 Z radiom na poti. 8.05 Početniško popotovanje od strani do strani. 8.20 Početniški pozdravi. 8.35 Izbol v sredo. 9.05 Z glasbo v dober dan. 10.40 Lokalne radijske postaje se vključujejo. 11.35 S pesmijo po Jugoslaviji. 12.10 Veliki zabavni orkestri. 12.30 Kmetijski nasveti. 12.40 Ob izvrih ljudske glasbene kulture. 14.05 Razmišljamo, ugotovljamo... 14.25 Naši poslušalci čestitajo in pozdravljajo. 18.00 Zbor RTV Zagreb. 18.15 Naš gost. 18.30 Srečanje glasbenih akademikov Jugoslavije. 19.45 Minute z ansamblom Lojzeta Slaka in fanti Praprotna. 20.00 Srečanje s skladateljico Miljano Jović. 20.25 Svendsena Oktet za godala, op. 3. 21.05 Odlomki iz A. Borodina opere Knez Igor. 22.30 Revija slovenskih pevcev zabavne glasbe. 23.05 Lirični utrinki. 23.10 Jazz pred polnočjo. 0.05-4.30 Nočni program.

ČETRTEK, 26. VIII.

7.30 Z radiom na poti. 8.05 Za šolarje. 8.35 Mladina poje. 9.05 Z glasbo v dober dan. 11.35 Naše pesmi in plesi. 12.10 Znanec melodije. 12.30 Kmetijski nasveti. 12.40 Od vasi do vasi. 14.05 Mehurčki. 14.20 Koncert za mlade poslušalce. 14.40 Jezikovni pogovori. 18.00 Z ansamblom Vilija Petriča. 18.15 Lokalne radijske postaje se vključujejo. 18.35 L. van Beethovna Sonata v D-duru, op. 10, št. 3. 20.00 Četrtek večer domačih pesmi in napevov. 21.05 Literarni večer (S komedijo skozi čas). 21.45 Lepa melodije. 22.30 Plesna glasba in jugoslovanskih studiev. 23.05 Lirični utrinki. 23.10 Mozaik lahke glasbe. 0.05-4.30 Nočni program.

Vidmar edini Jugoslovan na SP v Moskvi

Mladi novomeški plavalec si za rojstni dan želi dobrih rezultatov

V ponedeljek bo v Moskvo odpotoval edini Jugoslovan, ki nas bo zastopal na svetovnem prvenstvu v plavanju s plavutmi in hitrostnem potapljanju, 19-letni Novomešan Igor Vidmar. Za mladega novomeškega tekmovalca je to nedvomno veliko priznanje, ki pa si ga je prislužil na lanskem državnem rekordur, ko je osvojil naslov daleč najboljšega tekmovalca. Nič čudnega, saj je postavil državne rekorde v plavanju s plavutmi na 100, 200 in 400 metrov, bil pa tudi prvak v vseh šestih disciplinah, v katerih bo startal tudi na svetovnem prvenstvu v Moskvi. To so tekme na 100, 200 in 400 metrov v plavanju s plavutmi ter na 50, 100 in 400 metrov v hitrostnem potapljanju.

Igor, ki bo na svetovnem prvenstvu praznoval tudi rojstni dan, si za darilo želi v prvi vrsti dobre rezultate. V tako močni konkurenci, kot bo letos v Moskvi, bo že vsako mesto med petnajstim in dvajsetim velik uspeh, pomembnejši od uvrstitve pa bodo rezultati.

„Menim, da sem na prvenstvo dobro pripravljen, saj treniram kar dvakrat na dan po pet ur, kar mora prinesiti tudi dobre rezultate v Moskvi. Vadim v bazenu v Dolenjskih Toplicah, medtem ko sem pozimi treniral v bazenu na Otočcu in športni

dvorani. Tudi takrat sem vadil dvakrat na dan. Škoda le, da sem bil doma eno leto povsem prepuščen samemu sebi, saj nisem imel trenerja. No, sčasoma se je tudi to uredilo in danes skrbi zame nekdanji reprezentant in državni prvak Daniel Vohar. Dobro sva se ujela.” Vidmar, ki je letos končal gimnazijo, bo tokrat prvič nastopil na tako velikem tekmovalstvu.

„Ceprav se s plavalnim športom ukvarjam že sedem let, je to moja doslej največja preizkušnja. Prvič me je k bazenu pripeljal sošolec in od takrat sem vseskozi član novomeškega kluba za podvodne aktivnosti. Pogoje za delo in trening imam dobre, tako da bomo zagotovo nadaljevali z dobrimi rezultati, ki jih novomeški šport dosega na tem področju že vrsto let. Odhod na svetovno prvenstvo ni le priznanje meni, pač pa tudi klubu in ostalim tekmovalcem.”

Ceprav je Vidmar pri napovednih skromen, je vendarle pričakovati iz Moskve novico o kakšnem novem državnem rekordu.

B. BUDJA

Igor Vidmar: „V Moskvo po dobre rezultate.”

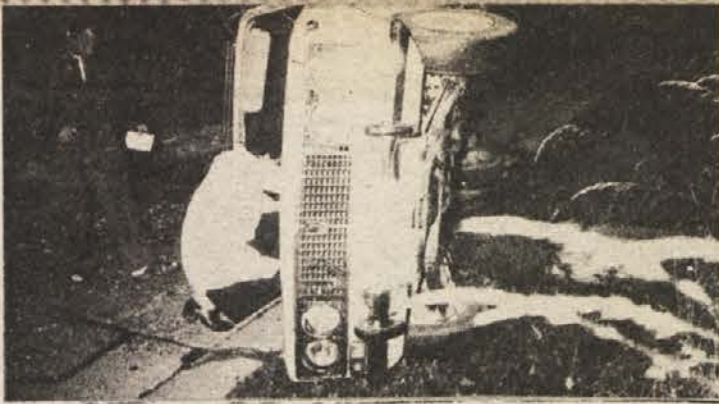
ATLETSKI PRAZNIK V KOČEVJU

V soboto in nedeljo bo imelo Kočevje v gosteh najboljše slovenske atlete in atletičarke. Po 23 letih bodo lahko Kočevci ponovno priča bojem naših najboljših atletov, med njimi bo tudi nova balkanska prvakinja v skoku v višino Lidija Benedetič. Oba dni bo na sporedu 36 disciplin, od tega 21 v moški in 15 v ženski konkurenci.

Tekmovanje se bo prvega dne pričelo ob 16. uri, medtem ko bodo v nedeljo ob 8. uri pričeli tekmovalci s hojo na 20 km, skakalci s palico bodo pričeli ob 14.30, ostale discipline pa bodo od 15.30 naprej.

MEMORIALNI TURNIR

Sevniški šahovski delavci pripravljajo ob občinskem prazniku 4. memorialni turnir Dušana Breliha, ki bo združen s proslavo ob 25-letnici SK Milan Majcen.

TOKRAT LE S POŠKODBAMI – Vse več je takih, ki se poletne dni odpravljajo na potovanje ponoči, ko naj bi ceste bile prazne. Z dolensko magistralo ni tako in zadnje čase miličniki ugotavljajo, da nočne ure po številu nesreč prav nič ne zaostajajo za dnem. Tokrat so jo potniki v prevrtni ladji odnesli le s poškodbami.

Iz gozda v bolnišnico

Dve hujski nesreči med spravljanjem in sečnjo lesa prejšnji teden – Vzrok: nepazljivost

Dve hudi nesreči, ki sta se prejšnji teden pripetili med sečnjo in spravljanjem drv v gozdovih, naj bosta dovolj veliko opozorilo vsem, ki si te dni pripravljajo zimsko zalogo drv, še posebej ker so preiskovalci, ki so si ogledali mesta nesreč, v obeh primerih ugotovili enak vzrok: nepazljivost.

5. avgusta je 22-letni Jože Gorše iz Nove gore pri Dolenjskih Toplicah obrezoval veje v gozdu. Med opravilom pa je Goršetu, ki je zaplenjen v tozdu novomeškega GG Gozdarstvo Črmošnjice, očitno spodrsnilo, tako da ga je motorna žaga porzala po nogah. Odpeljali so ga v novomeško bolnišnico.

Do podobne nezgode je prišlo dva dni kasneje pri delu v gozdu, kjer so delavci črnomaljskega tozda novomeškega GG podirali drevice. 26-letni Luka Dražetič iz Planine pri Semčih je bil med skupino delavcev, ki je podrla nekaj dreves, ko mu je nenadoma med delom padel iz višine sedmih metrov na glavo že prej odlomljen vrh drugega drevesca. Udarac je bil močan in je Dražetiča huje poškodoval po glavi in rokah, tako da je moral zaradi zadobljenih ran ostati na zdravljenju v novomeški bolnišnici.

Omenimo naj še, da imata oba delavca opravljen tečaj za sekače in izpit iz varstva pri delu. Toda proti nepazljivosti tudi še tak tečaj ne pomaga.

MOTORISTA ZBIL PO VOZIŠČU

Na Tigu svobode v Črnomlju je prišlo 12. avgusta ob 8.10 do prometne nesreče, ki jo je zakrivil 25-letni Jože Žagar iz Praproti pri Semčih, ko je z motornim kolesom neprevidno zavil v križišče. Navzlic zaviranju ga je namreč zadela voznik osebne avtomobile Ilija Mihaljevič iz Kanizarice Motoristi se je pri padcu poškodoval in so ga prepeljali na zdravljenje v novomeško bolnišnico. Škoda na vozilih je za 30.000 din. Vozniku osebne avta so zaradi suma vinjenosti pridržali vozniško dovoljenje.

TOVOR PADEL NA AVTO

11. avgusta zjutraj je Novomešan Janez Kastelic peljal tovornjaki avtomobil po Ljubljanski cesti. Zaradi nepravilno naloženega tovora je pri odcepu za Kurirsko pot v desnem ovinku izpadlo nekaj kartonskih bal. Te so zgrmele naravnost na osebni avto, ki ga je pripeljal ljubljčan Karel Sovič. Slednji se je pri tem poškodoval, materialne škode pa je bilo za 65.000 din.

Z LESTVE PADEL NA BETON

V novomeški bolnišnici je 9. avgusta umrl 77-letni Stjepan Sporiš iz Prosenika pri Klanjcu. Ugotovljeno je bilo, da je Sporiš štiri dni prej prekrival streho ANDREJU Gabronu iz Stare vasi pri Bizeljskem, po delu pa odšel počivat na bližnji senik. Okoli 23. ure mu je med sestopanjem po lestvi, ko je hotel opraviti malo potrebo, spodrsnilo in je padel na betonska tla. Ker posledice sprva niso bile tako hude, so ga v brežiško bolnišnico odpeljali šele dan kasneje, od tam pa v Novo mesto, kjer pa je umrl. Ugotovljeno je, da je tuja krivda v tem primeru izključena.

ODNESEL BARVNI TELEVIZOR

10. avgusta med 21. in 0.30 uro je nekdo vplomil v stanovanjsko hišo Ane Skenderović s Čatča 65. Neznaneц je odšel z obilnim plenom, saj je odnesel barvni televizor Sony, radiokasetofon in stensko uro, tako da je bila Skenderovićeva oškodovana za preko 30.000,00 din. Za storilcem se poizvedujejo.

PO DOLENJSKI DEŽELI

• Novomeški miličniki so v soboto zvečer mirili in v prostoru za pridržanje tudi umirili 21-letnega domačina Stefana Mitroviča. Ta je v restavraciji Pri vodnjaku razbijal steklenice, prazne seveda.

• Kontrola prometa v petek ponoči v Zabji vasi je novomeškimi miličniki prinesla med drugim tudi plen v obliki 20 kilogramskih vrečk kave, ki so jih našli v osebem avtomobilu nekega osebnega iz Glogovca. Še zanimivejša pa je najdba isto noč pri trgovini Dolenjke v Bršljunu. Skupina Romov iz Vojvodine je skušala iz kombija prenesti na vlak 40 kilogramov kave. Zanimivo, da so jo čez mejo prinesli povsem legalno. Kako? Za dva dni so se nastanili v Sežani in potem dvakrat na dan hodili čez mejo po dragoceno zrnje. Vsak ga je vsakič prinesel po kilogram. Zrno do zrna...

• Neznani ponočnjak je 9. avgusta vplomil v novomeško osnovno šolo na Grmu. Obiskal je kuhinjo, jedilnico, garderobo, tajništvo in za nameček še ravnateljstvo pisarno. Če je že umetno, da je odnesel radiokasetofon in manjši računalnik, lahko le ugibamo, kaj bo z ukradenimi teledvodnimi hlackami in priznanjem OF. Prve bo lahko preizkusil kar v grmski teledvodnici, nekoliko težje pa bo prijateljem razložil, od kod mu priznanje OF.

PADEL Z MOTORJEM

63-letni Franc Kuhar se je 11. avgusta nekaj pred osmo zvečer peljal na kolesu z motorjem proti Šentjerneju. Pri Šmarju je Kuhar, doma iz Dolnje Brezovice, zapeljal na bankino, pričelo ga je zanašati, dokler ni padel po cestišču. Zaradi poškodb po glavi so Kuharja odpeljali na zdravljenje v novomeško bolnišnico. Materialne škode je za 3.000 din.

vali še trije sopotniki, dva od njih pa sta ostala na zdravljenju v novomeški bolnišnici.

Z MOTORJEM V AVTOMOBIL
— Franc S. iz Zabukovja se je 10. avgusta ob 13.45 peljal na kolesu z motorjem po lokalni cesti proti križišču za Mirno, tam pa zavilj v levo, ko je po cesti pripeljal z avtom Mokronočan Peter Deu. Prišlo je do trčenja, v katerem jo je najhujše skupil motorist, da so ga morali odpeljati na zdravljenje v novomeško bolnišnico.

PRIKOLICA SE JE PREVRNILA
— Beograjec Milovan Stevanović se je 12. avgusta peljal z osebnim avtom po magistralni cesti proti Zagrebu, pri Ribnici pa je v blagem ovinku zavil na levo in trčil v zadnje kolo tovornjaka, ki je pripeljal nasproti. Pri nesreči se je prevrnila prikolica tovornjaka, ki je kar štiri ure ovinakla promet na cesti. Poškodovani so bili voznik Stevanović in njegova sopotnika, medtem ko je bilo materialne škode za 410.000 din.

CUJNIK 4. NA BAI

V Bukarešti sta na BAI nastopila dva člana AK Novo mesto, državni rekorder v metu kopja Darko Cujnik in Boris Okleščen. Cujnik je bil 4. s solidnim rezultatom 75,38 m, metalcu diska Okleščenu pa ni šlo najbolje.

ZADOVOLJNI NAVIJAČI – Vse je bilo kot po starem: 600 gledalcev, čeprav je še nekaj časa za priprave, tudi zanimiv rokomet. Na sliki: Sevničan Svazič med enim svojih značilnih skokov iz kota (Foto: A. Železnik)

Vrhunski rokomet v Sevnici

11. Lovrekov memorial Ljubljčanom – Domačini četrti

Tokatnega, že enajstega spominjskega turnirja zapovrstjo se je udeležila raznovrstna družina moštov: Kolinska – Slovan, lanski zmagovalec Šoštanj, ribniški Inles, Krško, Krmelj in kajpak domačini, ki letos spet startajo v prvi slovenski ligi. Prehodni pokal je po pričakovanju odneslo moštvo ljubljanskega zveznega ligaša. Le-ti so v boju za to mesto porazili Inles z 11:7. Skoraj dramatičen je bil razplet boja za 3. in 4. mesto. Sevničani so namreč igrali neodločeno s Šoštanjčani 24:24, leti so bili na kraju uspešnejši šele po streljanju enajstmetrov.

Za najboljšega igralca turnirja je bil proglašeni Ribničan Mikuljin, najuspešnejši strellec je postal Šumelj (Kolinska – Slovan, sicer po rodu Sevničan), najboljši vratar pa je bil domačin Anton Možič. Vsem trem je izročila pokale družine Lovrek Jožetova sestra Tinca.

A. Z.

KOČEVJE – BELA KRAJINA 2:2 (0:1)

V prijateljski nogometni tekmi sta se v Kočevju pomerili enajstertiči domačinov in Črnomalčanov. Strelci so bili Gjerek in Čiček za Kočevje ter Teržič in Kramarič za Belo krajino.

Te dni so Kočevci igrali tudi z ekipo Hrajlina in zmagali s 7:1 (2:0).

M. G. - E.

INLESOVI ZMAGI

Rokometiški ribniškega Inlesa so v okviru priprav za novo sezono odigrali prijateljski srečanji. Najprej so premagali Krško s 37:19 (21:9), nato pa še Itas z 29:20 (15:11).

Ropretu dirka Okoli Grma

Ze 9. tradicionalne dirke se je udeležilo preko 160 tekmovalcev – Ekipni uspeh vrsti Novega mesta

Kar okoli 160 tekmovalcev iz desetih slovenskih klubov se je v soboto udeležilo tradicionalne, že

9. kolesarske dirke Okoli Grma, ki so jo pod pokroviteljstvom KS Grm pripravili novomeški kolesarski delavci. Ceprav tudi letos niso nastopili najboljši kolesarji ljubljanskega Roga, sta za kvaliteto prireditve poskrbela vojak Bojan Ropret in veteran Drago Frelih ter seveda številno domače zastopstvo.

Najzanimivejša članska dirka je prinesla, kot je bilo pričakovati, zmago Bojanu Ropretu, zelo dobro pa se je uvrstil Bojanec, ki je zasedel 3. mesto takoj za Frelihom. Z nestrpnostjo so gledalci čakali tudi startu dirke med starejšimi mladinci, kjer jih balkanski prvak Sandi Papež ni razočaral. Zmagal je pred klubskim tovarišem Smoletom. Sicer pa je v skupini pionirjev B zmagal Novomešan Judež pred Dunovcem iz Save, med pionirji A pa Hranstičan Cvet pred Stangljem iz Novolesa. Vozile so tudi članice, kjer je zmaga pripadla Dolharjevi iz Stucina pred Kamničanko Uršičevo. Med veterani do 45 let je slavil M. Frelih iz Stucina, med tekmovalci nad 45 let pa Grosupelčan Omrzel. Dvojno slavje je domačinom pripadlo v dirki mlajših mladincev, kjer sta zmagala Givar in Božič, medtem ko je pri mlajših rekreativnih prvo mesto osvojil domačin Bojan Štiht. V dirki starejših rekreativcev je slavil Leben iz Rog Franeka, med cibicani domačina Darja Fink pred Jurijem Preskarjem, medtem ko smo o izidih starejših mladincev in članov že pisali.

V ekipni uvrstitvi je 1. mesto prepričljivo pripadlo domačinom, ki so zbrali 111 točk, sledijo: Sava – Kranj 62, Grosuplje 30, Jakob Štucin 28 td.

J. B.

Z novim trenerjem v novo sezono

Kočevske nogometiške trenira Danilo Bižal

Ze domala štirinajst dni se kočevski nogometiški pripravljajo na pričetek prvenstva v drugi slovenski ligi, ki bo v tej sezoni štela 12 in ne le 10 klubov, kot v preteklem letu.

Krmilo kočevskega ligaša je s to sezono prevzel Danilo Bižal, nekdanji igralec kluba, ki skuša na popoldanskih treningih najti najboljšo enajstertično sestavo. Kočevski nogometiški bodo v pripravljalnem obdobju odigrali več srečanj z delniškimi Goraninom, Belo krajino, Ribnico, Ljubljano in reškimi Hreljinom. Po besedah tehničnega sekretarja kluba bo za dres prvega moštva konkuriralo več igralcev: Struna, Juklen, Vučičević, Andrič, Bence, Briški, Kurtalič, Buzuk, Čampa, Gjerek, Golob,

Danilo Bižal: „Elan in Bela krajina v borbi za vrh.”

POTA IN STRANPOTA

dežurni poročajo

ZGORELO OSTREŠJE IN POHIŠTVO – Na stanovanjski hiši Marije-Stukelj iz Semiča je prišlo 12. avgusta zvečer do požara, katerega vzrok še ni dočela pojasnjen. Goreti je pričelo na podstrešju, ogenj pa je uničil ostrešje, pohištvo in nekaj vnet, tako da je skupne škode za preko 200.000 din.

IZGINILO KOLO Z MOTORJEM – Izpred Mercatorjeve trgovine v Novem mestu na Zagrebški cesti je bilo 11. avgusta med 11.30 in 20.30 ukradeno kolo z motorjem, last Marjana Hočevarja iz Gornjeje Gradišča. Kolo je vredno 18.000 din.

UKRADLI BRUSILKO – V noči od 12. na 13. avgust je bila iz skladišča SGP Ajdovščina na delovišču v Novem mestu pri Inisu ukradena brusilka, vredna 18.000 din. Vlomilec je na 2 metra visokem zidu odstranil kovinsko mrežo ter tako prišel v skladišče. Za tatom poizvedujejo.

Podljuben: roparski napad sredi noči

Ropa je utemeljeno osumljen Marjan Bukovec iz Podljubna

Prejšnji teden, v četrtek okrog polnoči, so neznanci roparsko napadli 51-letnega Jožeta Bukovca iz Gornjeje Mrašovega. Bukovec se je vračal domov z dela. Do Podljubna se je pripeljal, nato pa pot nadaljeval peš, ko so ga nenadoma napadli mlajši moški. Bukovec so zbili na tla in mu z roke vzeli uro znamke Darvil, vredno okoli 5.000 din, iz žepa pa denarnico s 4.000 din. Bukovec je bil pri napadu lažje poškodovan po glavi in rokah.

Delavci novomeške postaje milice, ki so takoj pričeli zbirati podatke, so kmalu zožili obroč okrog osumljenca. Ropa je bil nazadnje upravičeno osumljen 21-letni Marjan Bukovec iz Podljubna.

OSEM UR VOZIL BREZ POČITKA

Turek Kosovani je v soboto po osmih urah neprekinjene vožnje iz Zahodne Nemčije na magistralni cesti pri Krakovskem gozdu ob drugi uri zjutraj trčil v avto pred seboj, ki ga je vozil Piračan Miodrag Trajković. Tega je pri trčenju zaneslo s ceste, kjer se je prevrnil, medtem ko je Kosovani ostal na vozišču. Pri tem so se poškodovali Trajković in njegovi trije sopotniki, ki so jih odpeljali v novomeško bolnišnico. Škoda na vozilih znaša okoli 120.000 din.

KRONIKA NESREČ

Z OGLEDALOM ZBIL OTROKA
— V nedeljo ob 9. uri je Novomešan Janez Jerman parkiral osebni avto nasproti lekarne na Cesti komandanta Staneta in odšel po zdravila. V vozilu je pustil 3-letnega sina Janca, ki pa je odprl zadnja vrata vozila in čez cesto sicerlet proti očetu. Iz Glavnega trga je ravno takrat pripeljal Silvo Fir iz Gotne vasi in navzlic umikanju otroka zadel z vzratnim ogledalom. Zaradi poškodb po glavi so Janca odpeljali v novomeško bolnišnico, od tam pa so ga pustili v domačo nego.

ZARADI MEGLE V REKLAMNI DROG – 9. avgusta ob 4.10 je prišlo na magistralni cesti pri Bencinski črpalki v Trebnjem do prometne nesreče, ki sta jo zakrivila megla in nepazljivost. Kumanovčan,časno zaposlen v Sviči, se je z osebnim avtom peljal proti Ljubljani, pri Bencinski črpalki pa v gosti megli zapeljal v desno na bankino, nekaj časa vozil po njej, nazadnje pa trčil v reklamni drog. Poleg voznika so se poškodo-

NAGLUŠNA KAMERA

foto slišal:
Milan Markelj

TOVARIŠ, PA STE ČISTO ZARES OD PLAYBOYA?

PO SVETU OKOLI

EDINA NEVARNOST — V ZDA zelo resno jemljejo zadnje ukrepe, s katerimi naj bi preprečili, da bi Sovjetska zveza dobivala najnovejšo računalniško tehniko v svoje roke. Tako so tudi prepovedali konstruktorju Kennethu Thompsonu, da bi v Moskvi demonstriral svoj šahovski računalnik, ki je pred dvema letoma osvojil prvenstvo šahovskih računalnikov v Avstriji. Konstruktor pravi, da je njegov elektronski šahist uporaben v vojne namene le, če ga spustijo z letala in pri tem pade komu na glavo.

PREDOLGO IME — Zaradi računalnika je Vincent Aloisius Evans ob svojo veliko željo, da bi se pisal Xartheohadimadurokaszamnopoulos. Sodišče je njegovo prošnjo za takšen priimek odbilo, češ da je priimek predolg za računalniško obdelavo, kar pa ljubitelja grščine čisto nič ne briga, zato se bo pritožil na višje sodišče.

SLADOLEDARKA — Da človek z leti ne postane kaj prida bolj pameten niti pošten, je dokazala sedemdesetletna Anna Giacalone s Sicilije. Policija jo je aretirala, ker je v posodi za sladolede tihotapila in razprodajala heroin. Nikakor ji niso hoteli verjeti, da ima kilogram navadnega praška za pecivo. Izkazalo se je, da so imeli kar prav, saj heroin ni prašek za pecivo ne po ceni, še manj pa po učinkih, ki jih povzroča na svojih žrtvah.

TA GRDA ROKA! — Tudi slabih navad se človek z leti ne odvadi. Dokaz za to imamo na Japonskem, kjer je 86 let stari zmikavt Kunizo Kunigami moral v zapor zaradi kraje. Možakar je tri desetletja preživel v ječi, velikokrat so mu zapor oprostili zaradi visoke starosti, tokrat pa bo le moral odsedeti svoje. In ne boste verjeli, da starček pravzaprav sam ni nič kriv. Kot pravi, mu roka sama uide v tuj žep.

Ljubezenska kuga današnjih dni

Kontrarevolucionarni virus je zadal hud udarec spolni revoluciji — Če kraste postanejo sramotno znamenje — Zdravila, ki bi zares pomagalo, še ni

Malokatera revolucija je bila izvojevana v tako vsestransko zadovoljstvo, kot je bila tako imenovana seksualna revolucija. Začela se je v šestdesetih letih tega stoletja in v kratkem pometa s še tako zakoreninjenimi predsodki in tabuji, ki so stoletja utesnjevali spolnost, to pomembno sestavino človekove osebnosti. Toda vsaka revolucija žre svoje otroke in tudi spolna je ostala zvesta temu zgodovinskemu načelu. Le da je „zretje“ bolj milo in manj usodno. Ime mu je herpes.

Gre za kožno bolezen, ki jo povzroča herpesni virus. Bolezen je v nekaterih deželah, predvsem v ZDA, zavzela že zaskrbljujoče meje in je postala nekakšna sodobna kužna epidemija. Okoli 20 milijonov Američanov ima to bolezen, letos pa se bo k temu številu pripisala še polovica milijona novih okuženec, kot je razvidno iz podatkov središča za nadzor bolezni v Atlanti.

„Dejstvo življenja v Ameriki dandanes je, da tvegate herpes, če imate spolni odnos,“ pravi dr. Kevin Murphy.

Takšen obseg nadležne kožne bolezni je seveda vplival na način življenja milijonov Američanov in prav tako na način življenja Evropejcev, ki usodo spolno osvojenih Američanov v marsičem enakovredno delijo. Bolezen je močno pometa z razvinitim ljubljemem za eno noč, mnoge je potisnila v prostovoljno ujetništvo za mesec dni, zavrla je svobodno menjavanje spolnih partnerjev ter vpejlala nekaj stare morale in

zadržanosti pri iskanju spolnih sopotnikov.

Ob vsem tem herpes ni nič novega. Človeški rod muči že najmanj 2.000 let, kot nam poučno pripoveduje zgodovina. Pojavil pa se je v zaskrbljujočih razsežnostih vedno takrat, ko so se okovi spolne morale preveč razrahljali. V starem Rimu je herpes povzročil tako nevarno razširjeno epidemijo ustnih spuščajev, da je cesar Tiberij prepovedal poljubljanje. Tudi renesansa je poznala ob ljubezensko nadlogo, v Franciji v 18. stoletju pa so genitalni herpes, ki je bil zelo razširjen med prostitutkami, imenovali kar „poklicno bolezen žensk“. Vendar so šele po vojni odkrili, da herpes povzroča virus. In šele v začetku sedemdesetih let so zdravniki odkrili, da gre za dvoje tipov tega virusnega obolenja, tako da so zdravniki zvečine ves čas do pred desetih let postavljali napačne diagnoze.

Danes strokovnjaki poznajo herpesa tip 1 (HSV 1), ki je bolj pogost in povzroča mehurje in kraste na ustnicah, ter tip 2 (HSV 2), ki je značilen za območje genitalij. Oba tipa je zelo težko razločevati, še posebej zato, ker lahko tudi tip 1 postane veneričen, če virus z ustnic z roko ali pri oralnem seksu preneseemo na spolovila. Analize kažejo, da ima četrtnina Američank, ki imajo herpes na spolovilih, dejansko herpes tipa 1, ki sicer ne sodi med spolne bolezni.

Bolezen se začne tako, da virus vdre v kožo. V organizmu se prične živahno deliti in razmnoževati. Prvo znamenje okužbe je pekoče srbenje, kmalu pa se pojavijo mehurčki. Če gre za genitalni herpes, traja srbenje in pekoči občutek na spolovilih tudi do tri tedne, nastane mehurčkov pa spremelja lahko tudi vročina in glavobol. Čez čas se mehurčki razpušče in spremene v kraste, ki po dveh ali treh tednih odpadejo. Bolezen pa s tem ni premagana.

Herpes sicer ne spada med hude bolezni in med spolnimi boleznimi prav tako ne med najhujše, saj gonoreja in sifilis, če ju ne zdravimo, pobirata smrtni davek, vendar pa je

herpes nadvse nadležen, in kar je najhujše, zaenkrat neozdravljiv. „Ne bo te umoril, a tudi ti njega ne boš!“ se glasi osnovno odkritje o tej nadležni bolezni.

Povzročitelj bolezni, virus herpes simplex, se namreč skriva v živčevju ter tam ostane vse življenje. V stresnih stanjih, splošni oslabelosti organizma, vročini in v depresiji oživi in bolezen ponovno izbruhne. Lahko se ponavlja vsakih nekaj mesecev, lahko samo enkrat na leto, lahko pa tudi več let ne naredi nadležnih krast, dokler lepega trenutka ne izpriči mehurčkov.

Prav ta nemoč, da bi bolezen dokončno obvladali, je herpes zavila v že kar mistično tanci. Ljudje se zaradi bolezni čutilo odrezane od družbe, osamijo se in tiho trpe prostovoljno izobčenje; nekaj je bilo tudi primerov samomora. Nadležni izpuščaji so pretrgali prenekatero ljubezensko zvezo, uničili pa so tudi že sklenjene zakone in ločili mnoge ljubeče pare. Bolezen tako usodno posega v življenje predvsem zaradi tega, ker so jo izpostavili kot nekakšno sramotno znamenje. Zanimivo je, da herpes muči 90 odst. belcev; takšne podatke imajo statistiki. Najverjetneje pa je tako, da se loteva enako tudi črnega prebivalstva v Ameriki, le da ji ta, zvečine revnejši sloj državljanov ne pokaže takšne pozornosti kot belci, pa zato tudi ne vpliva tako dramatično na obnašanje temnopoltih.

Razumljivo je, da sodobna medicinska znanost poskuša najti učinkovito zdravilo, ki bi ne samo zazdravilo izpuščaje, marveč uničilo virus, da bi ne zasedel svojih položajev v živčevnem sistemu ter še naprej grozil z boleznijo. Takšnega zdravila zaenkrat ni. Pred ponovnim izbruhom bolezni pa morda pomaga splošno dobro počutje, joga, transcendentalna meditacija, izogibanje depresiji, stresnim položajem, optimizem ipd. Najboljše varstvo pa je še vedno preventiva, to je, da si nadležnega virusa sploh ne nakoplješ. In če to pomeni manj ljubezenskih avantur, potem je pač treba premisljati tudi tako.

(Vir: Time, ME)

DOLENJSKI LIST pred 20 leti

Doslej neslutena skupnost

V novi ustavi ne bo težišče na državi — IMV bo izvozila prve avtomobile — Moško suktno za drva

ZANIMIVO JE vprašanje, ali bo naša nova ustava — ustava države. Odgovor je na dlani. V pogojih, ko gradimo doslej nesluteno socialistično skupnost, v kateri delovni ljudje dejansko sodelujejo v upravljanju in odločanju o družbenih zadevah, seveda ne more biti govora o ustavi državi. V naši ustavi, razumljivo, težišče ne bo na državi; nasprotno, to bo, kot je bilo že večkrat povedano, ustava človeka, človeka na delovnem mestu, s pravico upravljanja družbenega premoženja.

PRED KRATKIM je bila podpisana pogodba za izvoz prvih 170 avtomobilov IMV znamke KOMBI v Turčijo. Izvozili bodo avtomobile tipa Sanitet, Turist, Kombi in Servis. Prva pošiljka 5 kombijev bo šla te dni na pot v Turčijo. Nekaj kombijev vozi že tudi po cestah Indije, kolektiv pa si zdaj prizadeva, da bi izvozili rentabilne avtomobile tudi na nekatera tuja tržišča.

SODOBNA MEDICINA ne zagotavlja, da bi se revmatiki, bolniki srčnih bolezni, tuberkolozniki, živčneži, ponesečenci in drugi pozdravili, če kidajo in vozijo gnoj, orjejo, kopljejo, kosijo in sušijo seno, spravljajo les iz gozda, spravljajo poljske pridelke. Za to ni receptov, le nekateri bolniki v staležu si jih kljub temu sami zapijejo. Seveda na lastno odgovornost.

KOLEKTIV ČEVJARSTVO v Kostanjevici je vsa leta marljivo delal. Z enakim delovnim zanosom je nadaljeval tudi vse letošnje mesece, čeravno zaposleni že več mesecev niso dobili plače. Za neurejeno finančno stanje je kriv honorarni knjigovodja, ki še ni uredil letne bilance. Z malomarnostjo je prizadejal zaposlenim veliko krivico.

OGLAS. Moško suktno, dobro ohranjeno, ter več kosov raznih oblačil zamenjam za drva. Naslov v upravi lista.

(Iz DOLENJSKEGA LISTA 16. avgusta 1982)

Kaj so pred 80 leti pisale Dolenjske Novice.

Vraže mej priprostim ljudstvom

Na kakšna dejstva so prišli stari Egipčani?—Resen štrajk kmetijskih delavcev v Galiciji — Vlada sleparskim tičem premalo stopa na prste — Nova luka

(V stoletji) napredka pare in elektrike se nahajajo mej priprostim ljudstvom še mnogokrat razni predsodki in vraže; mej prve spada tudi to, da n. pr. račice od koklje zvaljene nočejo iti v vodo, ali da piški zvaljeni od pute brez repa ostanejo brezrepiči. Čudno, da ima naš čas tako slabe oči za opazovanje. Veliko boljše oči so imeli stari Egipčani, ki so prišli na dejstvo, da med valečo kokljo in mej jajcem ni nikake fizične mejsebojne zveze. Našli so ti zidarji večnoslavnih piramidnih orjakov, da se življenje v malem jajčku razvije le po neki določeni množini toplote, po čisto fizikalnem potu, da, če smemo tako reči, s pomočjo kurjave.

(V Galiciji) nastal je prav resen štrajk kmetijskih delavcev, ki je pa ob enem tudi nekak narodnostni boj. Zemljišča so zvečine v rokah poljskih plemenitašev, a večina delavskega prebivalstva je maloruske narodnosti. Delavci pa so silno slabo plačani; da bi živeli bolj premalo, da bi umrli preveč. Nič čudnega ni,

da si žele zboljšati svoje gmotno stanje in hote to doseči s štrajkom.

(Na Ogrskem) so v Sobotici prišli na sled velikim sleparijam. Iz občinske blagajne je izginilo 2 milijona, 6 milijonov pa so izdali brez dovoljenja občinskega zastopa. Računske knjige so ponarajali več let. Zupan in 14 uradnikov pride pred sodišče. Takih slučajev zgodilo se je na Ogrskem že prav veliko. Vlada takim tičem premalo stopa na prste.

(Največja) pa tudi najraznejša znamenitost tržaškega mesta je pač nova luka. Nova luka se razprostira od kolodvora naprej, obstoji iz četvernih velikih oddelkov, takozvanih basinov, ter je proti morju varovana z mogočnim kamnitim zidom. V tej noveji luki stoje vse večje ladje za daljna potovanja. Trdijo, da spada tržaška luka med najlepše in najboljše luke v Evropi.

(Iz DOLENJSKIH NOVIC 16. avgusta 1902)

Geni se selijo

Virus povzročitelj dramatičnih sprememb v razvoju živih bitij?

Ali se lahko geni prenašajo iz enega v drug organizem preko virusov? Vprašanje, ki je izjemno vznemirljivo za znanost, ima že, kot vse kaže, svoj odgovor. Max Bristel z zürške univerze je na znanstvenem srečanju v Houstonu poročal o odkritju, ki omogoča pritrdilni odgovor.

Skupaj s sodelavcema Meinradom Busslingerjem in Sandrom Rusconijem je našel skoraj povsem istoveten segment DNK v dveh različnih vrstah morskih ježkov. Po dosedanjih dognanjih bi morali biti različni za vsako vrsto, saj so ti segmenti nosilci sporočil razvoja posameznega organizma in vrste.

Da bi bila uganka še trša, odkrije pa več vredno, je treba povedati, da gre za vrsti morskih ježkov, ki sta se na razvojni poti ločili že pred 65 milijoni let. Kako je potem prišlo do tega, da sta oba ježka, pripadnika različnih in že dolgo ločenih vrst, imela identične segmente DNK?

Raziskovalci so ovrgli edino naravno razlago, da se je dedna snov prenesla z občevanjem. Plodilno obdobje ježkov je namreč med obema vrstama za pol leta odmaknjeno, povzru tega pa je znano, da je zelo malo možnosti, da se različni vrsti sploh oplodita. Edina razlaga, ki preostane, je, da je dedno snov preneslo nekaj drugega. Takšen možen prenosnik je virus.

Če domneva znanstvenikov drži, nič pa ni takšnega, da bi ne mogla obveljati, potem imajo raziskovalci evolucije v rokah zanimiv ključ do mnogih, doslej težko pojasnljivih hitrih sprememb. Virus, ki prenese dedno snov iz enega organizma v drugega, prav lahko povzroči dramatične spremembe.

Mikroskopski posnetek celic, ki jih je napadel virus herpesa.

Po gobe res z ljubeznijo

Zakaj svinje s tako strastjo iščejo gomoljike — Tudi moški znoj ima svoje čare, vendar ne za ženske

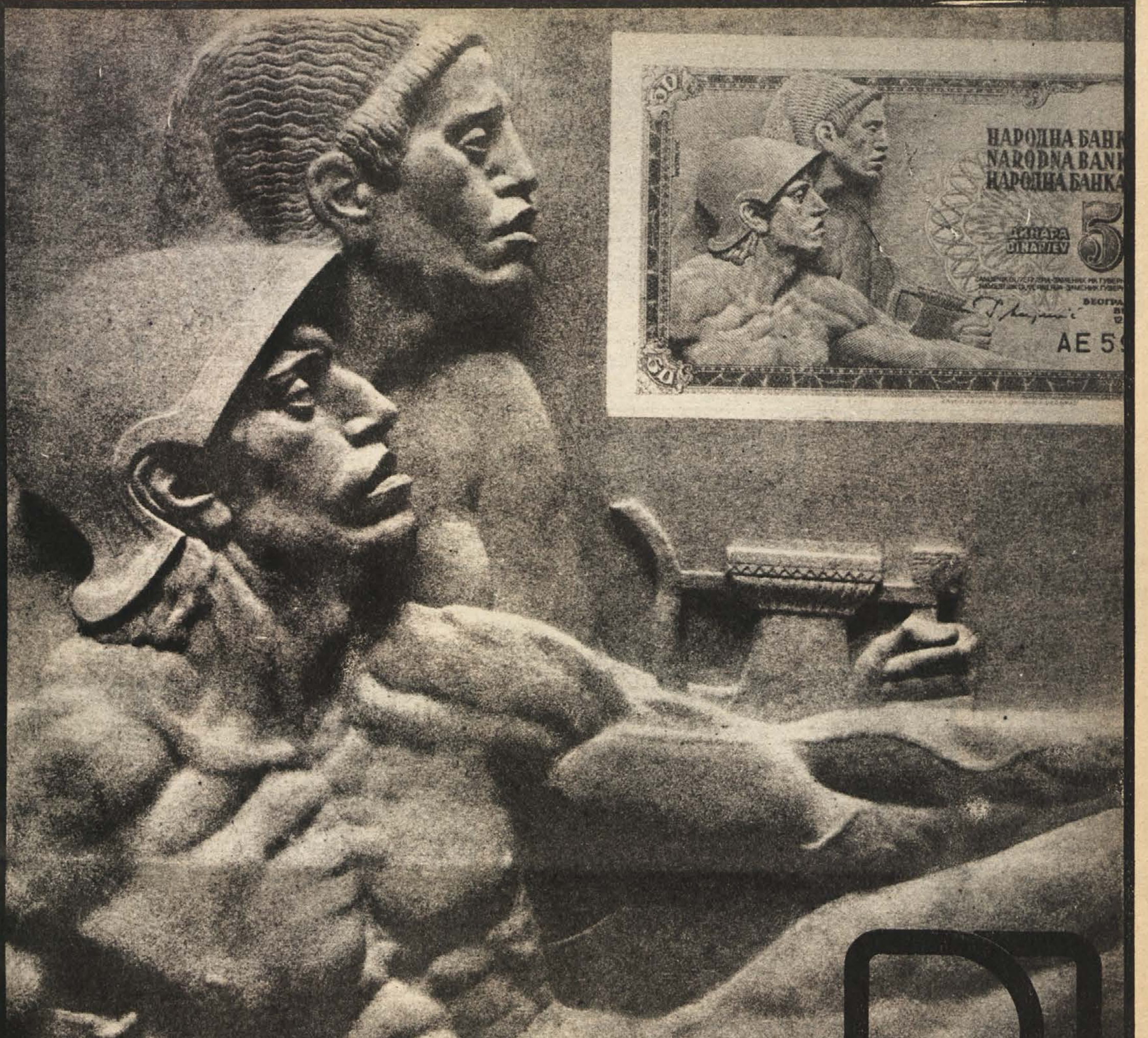
Zdaj, ko se marsikomu srce razveseli nad jurčki, karžliji, lisičkami, golobicami in drugimi vrstami gob, ki se radodarno ponujajo ljubiteljem teh jedi, se sladokuscem zbude želje tudi po kraljici vseh gob — gomoljiki. Goba, ki raste tudi pri nas v Istri, je nadvse cenjena poslastica in si brez nje haute cuisine ne moremo zamisliti, pa naj tisto o njenih čarovnih lastnostih za spodbujanje ljubezenskih slasti drži ali pa ne. Ker goba raste pod zemljo, jo je zelo težko najti. Nabiratelji teh gob so zato izurili pse za iskanje gomoljika, še bolje pa se obnesejo svinje, kot trdijo strokovnjaki za to reči v južni Franciji. Psi namreč svoj posel opravljajo, ker so tako naučeni, svinje pa zato, ker gomoljike ljubijo. Tako strasno radé jih imajo, da prenekaterikrat nabiralcem sproti požiro dragoceno bero. In ker jih ljubijo, so zavzetejske iskalke.

Vso skrivnost te svinjske ljubezni do gomoljika je razkril

zahodnonemški raziskovalec Heinrich Karg s svojo skupino raziskovalcev. Ugotovili so, da se v gomoljikah nahaja precej feromona, snovi, ki služi kot kemični signal za prepoznavanje pri živalih. Ista snov pri merjascih pride iz spolnih žlez do žlez, ki izločajo slino, kar povzroča, da prašček dah diši na poseben način, prav takšen, ki znori svinjo in jo pripravi za ljubezensko igro.

Zanimivo je, da tudi moški izloča to snov v svojem znoju, vendar pa ni dokazano, da bi vonj moškega znoja imel podobne učinek na ženske. Najbolj smo že predalec od svojih korenin, sicer bi za gomoljikanje brskalo več žensk kot moških in z zanesljivo večjim uspehom. Tako pa preznogini moški niti ne spravljajo v ljubezenski zanos žensk niti se ženskam ne kaže kaj več sreče pri iskanju gomoljika, teh redkih darov narave.

(Vir: Discover)

INFLACIJA, SVETOVNA BOLEZEN

Danes v svetu skoraj ni države, kjer se gospodarska politika ne bi ubadala z vprašanjem, kako splavati iz nestabilnosti, kako povečati narodni dohodek in zvišati življenjski standard. Ni države, ki ne bi trepetala pred vse bolj grozečo inflacijo. Celo znano marljivi in disciplinirani Japonci se otepajo z njo. Njihovi državni dolgovi so se močno povečali. To se dogaja v državi, kjer ekonomski odnosi slovijo po usklajenosti dela, dohodka in porabe. Kako je šele tam (npr. v Izraelu), kjer letne skoke cen merijo s trimestnimi števili? Inflacija v naskoku osvaja svet in ga spravlja v velike gospodarske in družbene težave. Stopnja inflacije je od države do države sicer zelo različna, strah pred njo in posledice pa nikjer niso majhne.

Po uradnih podatkih je inflacija v Jugoslaviji lani dosegla 43 odstotkov. Letos naj ne bi presegla 20 odstotkov, a je že 29,5-odstotna. Po protinflacijskem programu Kraigherjeve komisije bi morali do 1985 omejiti letno rast cen na 10 odstotkov. Je nedavna odločitev zveznega izvršnega sveta o zamrznitvi cen do konca leta prvi korak na tej poti? Upajmo. Pol leta je dovolj dolga doba, da bi se dalo kaj narediti. Žal tudi dovolj dolga, da lahko pride do resnih motenj v gospodarski verigi. In inflacija je hitrejša celo od časa. Kolikor dlje je trajala, toliko težje ji je priti do konca.

Zgodovina sodobne jugoslovanske inflacije se začne z letom 1965. Cene so ob gospodarski reformi poskočile za več kot 30 odstotkov. V naslednjih letih so se nekoliko umirile, a že leta

1971 spet skočile za 15 odstotkov. Podobno je bilo vse do lani, ki so se zvišale za več kot 40 odstotkov. V 10 letih se je mleko podražilo od 2,20 na 22 dinarjev. Tudi uživalcem vina se ne godi nič bolje. Še leta 1971 je zadostovalo 50 dinarjev za poln rezervoar bencina, a danes že tisočak ni dovolj.

Inflacija je odvisna od obnašanja vseh, ne le od vladne gospodarske politike. Potrošniška nagnjenja pa so takorekoč v vseh narodih. Ni se lahko upreti uporabi nekega neznanega kapitala, ki ne izvira iz lastnega znoja, če se za to ponudi možnost. Posojilo je krasna stvar. In dokler smo se lahko zadolževali, je bilo vse lepo in prav. Naraščanje cen in visoka inflacija sta spodbujala državljana, da je vlagal denar v materialne dobrine, da je najemal posojila, ki jih je inflacija hitro manjšala. Podobno je razmišljala država. Visoka stopnja svetovne inflacije bo manjšala državna posojila, investicije bodo ostale in prinašale denar. Svetovna inflacija res zmanjšuje posojila, a le tistim, ki so s svojo valuto uspeli slediti dolarju. Dinar ni. In Jugoslavija kar niza neuspele investicije, ki namesto dobička kopičijo izgubo. Ni namreč osamljen primer gradnje petrokemijskih objektov DINA na Krku. Zanje so najemali kratkoročna posojila za 20-odstotnimi obrestmi, ki bi jih morali vrniti v dveh letih. Torej prej, kot bi objekti sploh začeli ustvarjati dohodek. Kakšna ekonomija!

Eden od brazilskih izvorov inflacije je zelo podoben našemu. Brazilija gradi množico „faronških objektov“, katerih cena je vsako leto

višja. Poleg tega ima ogromne stroške za administracijo, bohota se korupcija itd. Njena inflacija že tri leta dosega tromestne številke. Letos bo okrog stoo odstotna. In dokler pritekajo tuja posojila za pokrivanje primanjkljaja v plačilni bilanci, bo inflacija še naprej krasno „živela“.

Japonska 2,8-odstotna stopnja inflacije je ena najnižjih v svetu. Deflacijsko je zastavljena celotna vladna politika. Pod kontrolo so posojila, plače, cene, denarni obtok. A državni dolgovi se večajo. Porabijo več, kot imajo. Japonce razjedata strah in dvom. Zelo odvisni od uvoza surovin in energije ter izvoza izdelkov trepetajo predvsem pred krizo v Evropi, kamor največ izvažajo. Saj se trg lahko zelo hitro zapira. Zelo resen notranji problem pa je velik račun državne blagajne. Da bi pokrila proračunski primanjkljaj, vlada prodaja obveznice. Leta 1971 je z njimi pokrila 4 trilijone jenov primanjkljaja, letos pa že 93 trilijonov jenov (370 milijard dolarjev). Z novimi davki in obremenitvami gospodarstva vlada ne upa na dan. In tako tiska nove obveznice ter plačuje račun državne blagajne z odmikom plačila.

Reaganova vlada je v letu in pol zmanjšala inflacijo v ZDA iz 10 na 7 odstotkov. V tem času pa se je tudi zelo povečala nezaposlenost. Od velike ekonomske krize v tridesetih letih naprej v ZDA še ni bilo toliko nezaposlenih kot sedaj. In dolar že dolgo ni bil tako močan. Sedanja politika dragega denarja z visokimi obrestmi zavira zadolževanje in inflacijo, a minira proizvodnjo in rast investicij. Mnoge

tovarne zapirajo. Ni čudno premišljanje, če je tako omejevanje inflacije zares koristno.

Po statistikah je Izrael svetovni rekorder inflacije. Vojni davek plačujejo vsi. Vojna v Libanonu bo stala najmanj 7,5 milijarde dolarjev. Zato se vlada z boljšimi pogoji varčevanja bori za vsak šekel državljanov, zmanjšala pa bo tudi subvencije za nekaj osnovnih predmetov široke potrošnje. Posledica bodo velike podražitve. Vojni izdatki so v Izraelu že nekaj let najvišji v svetu. Letos bodo vzeli kar 30 odstotkov narodnega proizvoda. Tega sami seveda ne morejo pokriti. Izraelcem pomagajo Američani. V zadnjih 10 letih je dobil Izrael od ZDA 18,6 milijard dolarjev pomoči. S tem pokriva tudi velik primanjkljaj v plačilni bilanci. Prav ogromni vojni izdatki in priliv tujega kapitala botrujeta astronomski stopnji inflacije, ki bo letos dosegla 125 odstotkov.

V Sovjetski zvezi inflacije uradno ni. O podražitvah se govori kot o prilagajanju cen zaradi boljše kvalitete blaga. Ve pa se, da je praktično vse precej dražje kot pred nekaj leti. Čeprav inflacije uradno ne priznavajo, kažejo nanjo dejstva. Količina papirnatega denarja vse bolj presega količino blaga. Večje kupne moči prebivalstvo ne more izkoristiti, saj mnogih izdelkov primanjkuje. Zato so vse večji prihranki — 150 milijard rubljev leta 1980. Objektivna vrednost denarja stalno pada. Ženske čevlje npr. je v trgovini zelo težko dobiti. Dobijo se na prostem trgu — za 600 rubljev (v trgovini 150). A ženske so jih pripravljene plačati. In to tudi lahko.

LUTKE NA STENI

Za igrače je običajno premalo prostora v modernih tesnejših stanovanjih. Če jih polagamo v razne zabojčke, nam ti vendarle kvarijo videz sobe. Morda pa se boste odločili za polico na steni, kamor lahko lepo zložite vse lutke in živalice iz pliša ali gume? Tak način ni samo rešitev glede prostora, ampak otroško sobo tudi polepša. Jo naredi bolj prijazno.

IZ STAREGA NOVO

Šolska vrata bodo vsak čas odprta in mame so v skrbeh, kako obleči otroke ob letošnji draginji. Kdor si novih oblačil ne bo mogel privoščiti, naj skuša svojim malim iz starega „pričarati“ novo. Iz malo pretesnega maminega puloverja lahko za hčerko naredite ličen in modni izdelek. Nova živobarvna kvačkana obrobja okrog rokavov in vratnega izreza je del opravila, drugi pa je v veznem motivu za okras. Ker so letos zlasti moderni vzorci iz živalskega sveta, bo za deklico metuljček kot nalašč.

mo, ga večkrat operemo in kuhamo v slanem kropu. Kuhane odcedimo in stresemo v skledo. Česen drobno nasekljamo, enako peteršilj. Oboje stresemo na stročji fižol, dodamo olje, kis, lahko tudi malo sesekljane čebule in popra. Solata je okusnejša, če stoji na hladnem vsaj pol ure. Stročji fižol ima v sebi veliko celuloze, zato je težje prebavljiv.

FIŽOL Z MASLOM ALI MARGARINO

Za 1 kg stročjega fižola potrebujemo 8 dag masla ali margarine. Večji fižol prerežemo na polovico in kuhamo do mehkega. Kuhane odcedimo in stresemo na primeren krožnik. Na fižol damo koščke masla, katerega povaljamo v sesekljanem peteršilju. Tako pripravljeno zelenjavo imenujemo — zelenjava po angleško.

Kuha: Peter Bavec

BORANIJA S KROMPIRJEM

Stročji fižol skuhamo. Za boranijo potrebujemo 50 dag svinjine ali govedine, ki jo narežemo na kocke kot za golaž ali paprikaš. Meso pražimo na drobno sesekljani čebuli. Ko vse skupaj malo spusti vodo, potresemo z moko, dobro prepražimo, zarumenimo, dodamo malo rdeče paprike, sesekljane česna, paradižnikovo mezgo ter kumino in zalijemo z vodo ali argo kocko. Ko meso dobro prevre, dodamo kuhan fižol v stročju. Okus zboljšamo s kislom smetano in sesekljanim peteršiljem. Poleg boranije serviramo slan krompir, pire in koruzno polento.

FIŽOL, FIŽOL, FIŽOL

STROČJI FIŽOL V OMAKI

FIŽOLOVA JUHA

STROČJI FIŽOL S KROMPIRJEM IN SMETANO

BORANIJA

FIŽOL Z MASLOM ALI MARGARINO

STROČJI FIŽOL V SOLATI

POLETNA ROLADA

STROČJI FIŽOL V SOLATI

Za 4 osebe potrebujemo: 70 dag stročjega fižola, pol dcl olja, kis, 2 stroka česna, sol, zelen peteršilj, sesekljan. Fižol otrebi-

FIŽOLOVA JUHA

Fižol narežemo na majhne koščke in kuhamo v slanem kropu. Posebej si pripravimo temno prežganje, maščobo, moko, sesekljano čebulo. Ko vse zarumeni, dodamo malo paradižnikove mezge ali paradižnik, narezan na kocke. Prežganje zalijemo s hladno vodo, posolimo, po okusu začimimo ter dodamo stročji fižol. Okus zboljšamo s kislom smetano. Pri prežganju ne pozabimo na sesekljan česen in peteršilj. Juho malo okisamo z vinskim kisom.

STROČJI FIŽOL V OMAKI

Posebej pripravimo omako — temno prežganje. V kozico nalijemo malo olja, ko se nekoliko segreje, dodamo moko. Ko začne moka rumeneti, dodamo sesekljano čebulo. Vse skupaj naj dobro zarumeni. Zalijemo s hladno vodo. Prevre naj vsaj 10 minut. Dodamo posebej kuhan fižol, malo premešamo ter serviramo. Zraven ponudimo kuhano govedino, sesekljane zrezke, pečeno perutnino, eno izmed pečenk itd.

POLETNA ROLADA

20 dag moke, 6 jajc, 24 dag sladkorne moke, 1 pecilni prašek, 1 vaniljev sladkor, zavitek vaniljevega pudinga, pol litra mleka, 40 dag margarine, 20 dag sladkorja v prahu, vaniljev sladkor. Rumenjake, sladkorno moko in vanilij penasto umešamo. Moko presejemo skupaj s pecilnim praškom in jo umešamo skupaj z beljakom — snegom. Pečač obložimo s pergamentom, ga pomastimo in namažemo dober prst na debelo s pripravljenim testom. Pri 180 stopinjah Celzija pečemo 8 do 10 minut. Pečeno testo zrvnemo na prtič, potresen s sladkorjem. Z gornje strani potagnemo s testa pergamenti papir in testo zvijemo. Rolado ohladimo. Nadev: iz mleka in pudingovega praška skuhamo puding in ga med mešanjem ohladimo. Maslo, sladkor in vanilij penasto umešamo, in to v masleno maso po žlicah primešamo ohlajeni puding. Biskvitno rolado razvijemo, jo namažemo s kremo in spet zvijemo. Po vrhu okrasimo rolado s sezonskim sadjem, čokoladnimi mrvicami, smetano itd.

VOJAŠKI KOTIČEK

MANJ MOTENJ KOT V DRUGIH ARMADAH

V naši literaturi najdemo mnogo podatkov o psihofizičnih obremenitvah borcev v NOB, mnogo manj pa je napisanega o njihovih psihičnih reakcijah. Polkovnik dr. Milanko Jovičević je o tem za „Vojno delo“ napisal članek, ki ga povzemamo v nekoliko skrajšani obliki.

Med najpogostejše psihične obremenitve v vojni sodita strah pred smrtjo in ranitvijo ter bojazen za usodo družine in naroda. Ob tem je treba poudariti dejstvo, da je bil naš borec izrazito pozitivno motiviran za boj, naša armada je bila vojska prostovoljcev. Ena od posledic tega dejstva je bil bistveno manjši odstotek mentalnih motenj v naši narodnoosvobodilni vojski.

V ameriški armadi je šlo 30 odstotkov vseh medicinskih izgub na račun psihiatričnih

motenj, v sovjetski armadi pa okoli 20. Naši pisci so v strokovni literaturi obdelovali le nevrotične, psihogene motnje, ki jih po teh ocenah ni bilo več kot pet tisoč. V primerjavi z vsemi medicinskimi izgubami bi bilo to le nekaj več kot odstotek.

Pozornost zasluži tudi podatek, po katerem je v tujih armadah prihajalo do nevrotičnosti in izčrpanosti borcev že po 300 dneh boja. Naši borci so to mejo nedvomno presegli. Kljub visoki pozitivni motiviranosti in bojni moralni pa je seveda tu in tam le prišlo do nekaterih psihičnih motenj.

Borci so se v NOB vojskovali v izredno težavnih razmerah, katerih zunanja obeležja so bili pomanjkanje, slaba oprema in prehrana, nezadostna oborožitev, nenehni boji, dež, sneg, mraz, dolgotrajni naporni pohodi, ranitve, nalezljive bolezni itd. Velika obremenitev za borce so bili tudi sovražnikovi zločini nad prebivalstvom v zaledju ter ujetniki in ranjenci. Poleg vsega je sovražnik uporabljal še množična propagandna sredstva, ki so psihično pritiskala na borce in prebivalstvo.

Večina piscev, ki so doslej obravnavali to vprašanje, si je edina v tem, da je vojna nevroza jugoslovanskega borca v obliki psihogenih napadov posebna oblika nevroze. Zastavlja se vprašanje, zakaj so se vojne nevroze v svoji specifični obliki pojavile prav spomladi in poleti 1942 na Kozari. Imenovali so jo „kozaraško bolezen“, „bojno bolezen“, „partizansko bolezen“ in „jurišno bolezen“. Seveda pa ni mogoče sprejeti trditve, da so naše vojne nevroze nastale prav v tem obdobju. Nevrotični znaki pri posameznih borcih so bili že mnogo prej, vendar je bila njihova klinična slika drugačna od tiste, za katero trdijo, da so jo prvič opazili na Kozari.

Toda nevrotičnih reakcij te vrste doslej niso proučevali niti jim niso posvečali pozornosti, ker v vojni niso povzročale resnejših problemov za vojaško disciplino in bojno moralo partizanskih enot in vse NOVJ. Poleg tega je v naši vojski močno primanjkovalo zdravnikov. Nekateri pojavi neprilaganja, ki so se kazali pri borcih, so bili, kot vse kaže, nevrotično obnašanje. Toda starešinski in sanitetni kader sta jih včasih napačno tolmačila kot dezerterstvo, samovoljno zapuščenje enot, samoranitev, simuliranje itd.

Prehodni psihotični halucinatorni in iluzionarni pojavi so pri naših borcih med NOB navadno nastajali v težavnih razmerah. Včasih so pojavi te vrste resno ogrozili bojno sposobnost enote.

Prvič so omenjene optične halucinatorne motnje pri prehodu naših borcev v pozni jeseni 1941 čez Zlatibor, nato pa med igmanskim pohodom v drugi sovražnikovi ofenzivi. Množične halucinacije so ugotovljene in opisane tudi za obdobje četrte sovražnikove ofenzive na Grmeču. Djuro Kladarin opisuje ta pojav takole:

„Obrambne moči teh enot niso slabile samo oborožene sile Nemcev in ustašev, ampak tudi mraz, lakota, žeja in na koncu še množične halucinacije borcev. V 2. in 5. brigadi so se tako razširile, da je grozila nevarnost, da bodo enote razpadle. Tako na primer je kar naenkrat vsa četa zapustila svoje položaje in odšla spat. Borci so se slekli, obleko pa položili v sneg, kot da se odpravljajo v posteljo. V drugem primeru so vsi borci neke čete v koloni vzeli v roke svoje porcije in se postavili v vrsto pod drevesom, kot da je tam kotel s hrano. V takih primerih je bilo nevarno tudi vsako odstranjevanje iz postroja, kajti nekateri borci so imeli vsakogar, ki ni bil v postroju, za Nemca in začeli nanj streljati.“

Podobne halucinatorne—delirantne reakcije so se pojavljale tudi pri ranjenih in bolnikih, zlasti pri tifusnih bolnikih.

Nevrotične motnje kot najpogostejši psihopatološki pojav naših borcev v NOB ne samo da niso povsem proučene, ampak tudi niso znane vse značilne oblike. Navadno omenjamo le psihogene nevrotične pojave, ki so bili nedvomno najštevilnejši in so povzročali sanitetnemu in poveljniškemu kadru največ pregla-
vic. Toda v mnogih dokumentih iz NOB so podatki tudi o drugih oblikah nevrotičnega reagiranja naših borcev v obliki anksioznih, psihosomatskih, depresivnih in fobičnih reakcij.

Potrebe po vsestranskem proučevanju problematike mentalnih motenj v skladu z nalogami koncepcije splošne ljudske obrambe ter nadaljnega razvoja sanitetne in zdravstvene službe v oboroženih silah so nedvomno pomembne, izhajajo pa iz vloge in nalog sanitetne službe v splošni ljudski vojni in obrambi dežele nasploh. Zato so naše izkušnje in prizadevanja iz druge svetovne vojne glede skrbi za bolnike z mentalnimi motnjami zelo dragocene.

DROBNE STVARI, ZA KATERE JE VREDNO ŽIVETI

Ste v Novem mestu ali v bližnji okolici že kdaj srečali skupinice mladih fantov in deklet z zorkiji in prakticami v rokah? Ko boste šli prihodnjič čez Kapitelj, se sprehajali v Ragovem logu ali nakupovali na Glavnem trgu, dobro odprite oči in morda jih boste videli, saj so vedno na delu — mladi člani foto-krožka osnovne šole Katja Rupena bodo to.

Vsako leto se v tem krožku, ki ga prizadevno vodi tovarišica Jelena Pelko, „rodi“ nekaj mladih ljudi, ki jim fotografija ni zgolj sredstvo za ohranjanje spominov na počitnice, praznovanje rojstnih dnevo in novih let. Vse skupaj se začne z žarkom svetlobe in nekaj predmeti na papirju. Tako nastanejo prvi fotogrami, ki jih njihovi stvaritelji skrbno hranijo in so ponosni nanje. Skozi objektiv fotoaparata začno nato spoznavati vsakodnevno življenje. Najprej so tu sošolci in prijatelji ter številne živali, od psičkov in mačk do golobov in konj. Nato postane zanimivo mesto z vsemi skritimi ulicami in hišami, obisk tujega okolja pa je sploh priložnost za nove fotografije. Najpogumnejši se podajo tudi na zahtevnejša področja in tako nastajajo portreti, tihožitja in še marsikaj drugega.

In ko ti mladi ljudje zapuščajo osnovno šolo, s seboj v svet ne nosijo samo spominov na šolske klopi in spričevala z ocenami. Njihovo oko in srce se je naučilo v vsakdanu, ki se morda komu zdi dolgočasen, najti številne drobne stvari, za katere je vredno živeti.

Objavljene fotografije so le majhen delček vsega, kar so mladi fotografi ustvarili v preteklem letu. Razstavili so jih tudi na republiški razstavi Pionirski foto 82" v Borovnici na Gorenjskem, kjer so dosegli zares lepe uspehe. Mitja Pelko je prejel zlato plaketo za posamezno fotografijo, Leon Košir bronasto za kolekcijo, Alenka Pezdirc in Peter Brodar sta prejela bronasti plaketi za posamezno fotografijo, Zvonko Žura pa pohvalo za kolekcijo.

OTROCI K SREČI HITRO POZABLJAJO

Piščeka krajevna skupnost je znana po tem, da veliko družin odpira svoje domove rejencem. Nekatere kmetice so jih odredile tudi po pet. Z njimi so živele skupaj leto, z drugimi dve, tri ali več let, odvisno od tega, kako dolgo je rejencem potreboval krušne starše. Drug na drugega so se najbolj navezali tedaj, če so dobili v rejo majhnega otroka in če se je ta zares počutil kot član družine. Najbrž je bilo vmes tudi kako žalostno slovo, podobno tistemu, ko domači otroci zapustijo rodno gnezdo. Nobena dosedanja ločitev pa zagotovo ni bila tako boleča od tiste letošnje, ko so rejenca Milana izročili posvojiteljem v drugem mestu. Že priletna rejnica se je nanj tako navezala, da se ni mogla in ne hotela sprijazniti z otrokovim odhodom.

Socialne delavke v Brežicah doslej s tem niso imele izkušenj, saj je bil to prvi primer, da je rejenca iz te občine nekdo posvojil. Predstavljale so si, da bo vse skupaj minilo brez hujših pretresov za otroka in rejnico, saj so jo že pred dvema letoma obvestili, da bo mali Milan dobil starše. Kaže, da so se med seboj le premalo poznale, da bi vnaprej računale na tak odpor krušne matere in na nepopisen strah pri otroku. Mali Milan, ki ni ničesar razumel, je bil najbolj prizadet.

Rejnica je vedela, da bo otroka izgubila, zato se je borila zanj, kot je vedela in znala. Na pomoč je poklicala časopis kot zadnjo rešilno bilko v svoji stiski. Z okorno roko je svoje občutke popisala v pismu. Misel na otrokov odhod je odganjala v prepričanju, da ji ga bo morda le uspelo zadržati, če bo dovolj vztrajna. Zatrjevala je, da ločitve ne bo preživela, ker ji Milan pomeni vse na svetu in je njeno edino veselje na stara leta. Nanj se je tako navezala zato, ker ga je dobila kot dojenčka, starega komaj mesec dni. Takrat je nosila šesti križ. Mož si ga je naložil dve leti pred njo.

Mali brezdomec je prinesel sonce v njen dom, čeprav je bila takrat tam še triletna vnučka in ga

je napolnjevala s svojim čebljanjem. Po tistem je dve leti delala družbo malemu Milanu, ki je v skromni hišici med vinogradi zrasel v prikupnega fantička. Lepo so skrbeli zanj in rejnica je redno prihajala z njim v pisarno socialnega skrbstva, da so videli, kako lepo napreduje. Socialnim delavkam je zamerila, da ga niso obiskovale pri njej doma, čeprav so večkrat hodile v sosesko. Ko sem poizvedovala, zakaj, so mi povedale, da zato, ker so vedele, da ni nič narobe.

Potem je letos prišel usodni junijski dan. Za rejnico se je takrat podrl svet: „Na dvorišče je zapeljal rdeč avto,“ je hlipala, „in mali je zaklical: ‚Glej, mama, Zvone prihaja!‘ Pa ni bil on, ampak socialna delavka.“ Povedala je, da bi rada pripeljala na obisk oba posvojitelja. Rekla sem, da ne tako hitro, da še ne. Takoj po tistem sta se na dvorišču znašla tuja ženska in njen mož, ki mu je prinesel igračko. Otrok se ju je zbal in pobegnil v koprive za vinogradom, da ga je

socialna delavka komaj dobila nazaj. Za darilo se Milan sploh ni zmenil. Oprijel se me je in ni hotel stran. Socialna delavka ga je nato z zvijačo zvalila v avto. Jaz sem brž sedla na prvi sedež, ker je mali ves prestrašen kričal: ‚Mama, mamica, bal (pojdi) z menoj!‘ Mene so hoteli ziniti ven, pa niso mogli. Milan je ostal pri nas. Drugo jutro sta ženski spet prišli, vendar nas ni bilo doma. Ko sva se z Milanom vrnila, je ves čas prosil, naj zaklenem vrata.“

Otrok je bil zelo preplašen, zato sta ga zet in hčerka zvečer peljala k zdravniku, da mu je dal pomirilo. Z rejnico vred so krenili zdoma. Na križpotju so srečali obe socialni delavki z miličnikom v avtu. Namenjeni so bili po Milana. Rejničin zet je pripovedoval, da je ob pogledu nanje izgubil živce in jih nadrl, češ kako si upajo kaj takega. Otroka so pustili na miru, saj so videli, da ga peljejo k zdravniku. Krušna mati je bila spet vsa iz sebe in je jadikovala, naj ji v Pišecah takoj izkopljejo grob, če ji vzamejo najdražje na svetu. Pozneje je še večkrat omenila, da tega udarca ne bo prenesla.

Preplašeni otrok je čez nekaj dni venarje odšel k posvojiteljema. Rejničina hčerka ga je vzela k sebi, da je materi prihranila boleče slovo. Oba z možem sta bila še vedno ogorčena nad postopkom. Mati je pač mati in obema se smili, čeprav je večkrat nerazsodno reagirala. Socialne delavke pa ji vseeno zamerijo, da Milana ni pripravila na odhod, saj otrok ne bi mogel biti tako preplašen, če bi mu novi dom prikazovala v lepših barvah. Zase so prepričane, da so ga polomile, ker so bile prvič premalo odločne in so tako zavlekle neprijetne trenutke za vse prizadete. Tudi v Ljubljani, kjer imajo s posvojitvami več prakse, so bili takega mnenja, so povedale.

Za otroka je bil najbrž zdaj zadnji čas, da je našel mlajše starše, očeta in mater, ki bosta lahko brez težav skrbela zanj. Pa vseeno bi bilo lepše, če bi zmagala razsodnost in bi v Pišecah lahko zadržal dedka in babico, če bi jih čustveni mostovi vezali še naprej. Toda življenje gre svojo pot in ne čaka na nasvete. Čas celj rane in bo tudi to. Otroci na srečo hitro pozabljajo in Milan se je že uživel v novo okolje.

JOŽICA TEPPEY

Na treniranje tekov na srednje in dolge proge je v zadnjih dvajsetih letih najmočnejše vplival Novozelanec Arthur Lydiard, ki ga ljubitelji rekreacije poznajo tudi kot začetnika jogginga. Zmage in medalje njegovih tekačev na olimpijskih igrah v Rimu in Tokiu pa so potrdile tudi sistem vrhunskega treniranja, ki se je razvil iz zgolj „privatnega“ iskanja vzdržljivosti nekega povprečnega nogometaša in priložnostnega tekača: to je namreč bil Arthur Lydiard leta 1945, ko se je spraševal, v kakšni „formi“ bo čez deset ali dvajset let.

Pridobivanje vzdržljivosti ga je tako živo zanimalo, da se je lotil treniranja teka, kjer je rezultate napredka mogoče zelo natančno zmeriti. Zastavil si je dolgoročen cilj: treniral je zato, da bi čez dvajset let lahko življenje užival prav tako sproščeno in aktivno kot v mladosti. Poskus je začel s samim seboj, iz radovednosti in želje po boljših tekmovalnih dosežkih pa so se mu pridružili številni mladi tekači. Lydiard je postal aktiven atlet v letih, ko drugi zaradi starosti šport že opuščajo. Začel je napredovati in dosegati osebne rekorde v tekih na srednje in dolge proge, visoko pa se je uvrščal tudi na novozelandskih prvenstvih v krosu.

TUDI PO 50 KILOMETROV NA DAN

Ker so prva tekmovalna kazala, da je pri načrtovanju forme delal napake, je vzorce treniranja nenehno spreminjal, dokler ni razvil temeljnega modela treniranja, ki je znan predvsem po obdobju „maratonskega treniranja“, v katerem tekač preteče tudi do 200 km na teden. Ugotovil je, da dolgi, enakomerni in glade na dolžino relativno hitri teki povečujejo aerobno moč, tudi če trajajo do popolne izčrpanosti. V iskanju skrajnih vzdržljivostnih meja je pretekel do 50 km na dan po zahtevnem hribovitem terenu. Lotil se je maratona in spoznal, da mu maratonski trening koristi tudi pri desetkrat krajših tekih na stezi. S tem je pomagal razbiti kompleks, ki se rad pojavi pri tekačih na dolge proge: prepričanje, da količinski trening ubija hitrost. Dokazal je, da tekač lahko s pravilnim in pravočasnim mešanjem sestavin treninga, kljub veliki količini v pripravljalnem obdobju, v sezoni pridobi hitrost, ki jo potrebuje na tekmah.

Lydiard je postal trener, ko je eden od njegovih mladih učencev zmagal na področnem tekmovalju in pozneje na prvenstvu Nove Zelandije. Takrat je že imel vse niti svojega sistema treniranja v rokah. Vedel je, kdaj in kako mora mešati bistvene sestavine treninga — maratonski trening, teke navkreber, vadbo za hitrost nog, sprinterski trening, ostrenje in osvežitev pred tekmami.

„TECITE ZA ŽIVLJENJE!“

Leta 1960 sta sicer Peter Snell in Murray Halberg na olimpijskih igrah osvojila zlati medalji, toda Lydiardove tekaške revolucije večina ljudi ni razumela in spraševali so se, če bo še kdaj ponovil začetne uspehe. Svoj vzorec kondicijske priprave športnikov je Lydiard velikodušno ponudil vsakomur, ki se je zanj zanimal, in kmalu so na Novi Zelandiji po njem trenirali tudi kolesarji, veslači, igralci rugbyja in drugi. Šele pet let po Rimu (v Tokiu 1964 je Snell, Lydiardov najboljši atlet, osvojil še dve zlati medalji, na 800 in 1500 m) je s svojimi idejami prepričal tudi ostali svet. Za največji uspeh pa šteje, da so Vzhodni Nemci, kjer je športna znanost najbolj razvita, zasnovali svoj program vseljudske rekreacije na tezah, ki jih je razvil v knjigi Run for Your Life (Tecite za življenje!). S tem je njegovo več kot dvajsetletno praktično delo doživel tudi znanstveno potrditev.

Sredi šestdesetih let je tovarno obutve, ki jo je vodil, začela zasipavati množica pisem, ki z obutvijo niso imela nobene zveze. Slava nezmotljivega tekaškega trenerja je tako močno odmevala v svetu, da so ga želele zaposliti mnoge atletske zveze v Evropi in drugod. Sicer pa so zanj najmočnejše govorila dejanja. V letih 1954–1965 so njegovi tekači osvojili 45 od 63 možnih zlatih medalj na novozelandskih državnih prvenstvih v tekih na srednje in dolge proge in na dveh zaporednih olimpijskih igrah kar 4 zlate!

Razen domačih je treniral tudi tekače na Finskem, v Mehiki, Venezueli in na Danskem, obiskal pa je tudi Nemško demokratično republiko in Sovjetsko zvezo. V deželah, kjer je kot trener pomagal izboljševati tekaški „standard“, je doživel marsikaj grenkega pa tudi počnega.

NJEGOVI UČENCI SO OLIMPIJSKI ZMAGOVALCI

TEŽAVE Z GENERALOM

Njegova prva trenerska izkušnja na tujem je bila mehiška. Tja je prispel leta 1965, tri leta pred olimpijskimi igrami. Organizacijo priprav nanje je takrat vodil — in jo skoraj povsem zmedel — domišljavi general Jose de J. Clark, ki so ga pozneje zamenjali. Vse, kar je Lydiard delal z mehiškimi tekači, je moral „blagosloviti“ vse-mogočni general; Lydiard se je moral nič kolikokrat gnesti v množici, ki je čakala na sprejem pri generalu in na njegovo milostni „da“ ali „ne“. Veliki funkcionar pa je navadno zamudil po dve ali tri ure. Zato se mu je poskušil upreti z njegovo lastno taktiko. Najavil je obisk in zamudil tri ure. Toda kljub temu je prišel pet minut pred generalom...

Celo tisto sodelovanje, kar ga je bilo, je privedlo do smešnih posledic. Lydiard je imel vedno na voljo avtobuse, s katerimi je tekače vozil na trening iz mesta. Nekoč jih je odpeljal na 32 km dolg tek na nadmorski višini 2500 m v divjo pokrajino kaktusov. Avtobus jim je z obleko, pižamo in hrano počasi sledil. Toda stalno se je moral ustavljati in pobirati utrujene tekače. Drug za drugim so dobivali žulje, razbolele so se jim mišice,

tetive, vezi in nazadnje je Lydiard ostal edini, ki je še tekel pred nabito polnim avtobusom počivajočih tekačev.

Za svojo edino mehiško napako pa ima naslednji dogodek:

Povedali so mu, da nekeje v planinah živijo Indijanci, ki pretečejo 100 km, ne da bi se vmes ustavili, in odločil se je, da bo te pripravil za nastop v olimpijskem maratonu. Na izbirni tek so jih pripeljali naravnost s hribov. Tisti, ki so maratoni organizirali, pa niso o njem vedeli ničesar. Ko jim je Lydiard povedal, da morajo biti na poti okrepčevalne postaje, so priredili pravi banket. Indijanci, ki so bili vajeni pomanjkanja, so na prvi postaji zagledali razkošno pojedino in za nobeno ceno jih niso mogli spraviti naprej.

Lydiard zaradi razmer, kakršne so vladale v njihovih olimpijskih krogih, Mehičanom ni mogel pomagati in že po osmih mesecih je pogodbo razveljavil ter prekročil Kanado odpotoval na Finsko.

Dežela največjih tekačev na srednje in dolge proge v zgodovini atletike je že skoraj dvajset let talava v temi. Lydiard ni poznal njihovih konkretnih težav, vedel je le, da Finska porabi za šport veliko denarja in da publika trmasto zahteva novega Nurmija. Lahko si mislimo,

kako nestrpni so bili ljudje, ki jim je atletika že desetletja glavna poletna zabava, in kako na trnih so bili šele tisti, ki so bili dolžni skrbeti za njeno kvaliteto.

FINCI SO GLEDALI SNEG PO TELEVIZIJI

Lydiard je takoj sprevidel, da so mladi Finci zgubili žilavost, po kateri so sloveli njihovi očetje. Pozimi nihče ni hotel trenirati na prostem. Pričakoval je, da bo naletel na utrjene Skandinavce, ki zimske večere preživljajo na smučeh in ki jim ni mar snega in mraza. Toda večina je želela doma na toplem in po televiziji gledala, kako se drugi ukvarjajo z njihovim ljudskim športom.

Blagostanje je zmečalo finsko mladino. Tudi starejše finske tekače. Ko je Lydiard prvič tekel z Viljom Heinom, zadnjim velikim tekačem pred Vaatainonom in Virenom, in njegovo skupino, je na lastni koži začutil grenko resnico. Osemindvajset tekačev je odšlo na 25 km dolg tek. Bilo je kakih 15 stopinj pod ničlo, toda Lydiard je bil kljub temu na čelu skupine, v kateri so bili tudi še enkrat mlajši tekači. Na polovici proge se je ozrl in videl, da mu sledita le še dva. Vprašal je, kam so zginili ostali, fanta, ki sta bila takih stvari vajena, sta odvrnila, da so se vrnili. In res so nato vseh šestindvajset našli na toplem ob kavi. Stari Heino, ki je bil tudi s njimi, je rekel: „Zdaj vidiš, kako je pri nas.“

Lydiard je bil ogorčen in dogodka ni sprejel tako v usodo predano kot Heino. Tekačem je očital, da so zgubili ves „sisu“, borbenega duha, žilavost svojih prednikov. Zadel jih je v živo, a prav to je tudi hotel. Oster je bil tudi na tiskovni konferenci in je trdil, da bo imela Finska dobre tekače šele, ko bodo trdo trenirali tudi pozimi.

Na Finskem je zimski trening res težak. Lydiard še nikoli prej ni tekel v podobnem vremenu. Prvič se je resneje odpravil v sneg in led po progi okrog jezera Kuortane. Bilo je 10 stopinj pod ničlo. Tekel je v tanki trenirki, ki jo je prinesel iz Mehike, in če bi vedel, da je led na jezeru debel več kot pol metra, bi se kar povprek vrnil domov. Domačini so bili presenečeni nad časom, v katerem je opravil pot, Lydiard pa je dosegel, kar je nameraval: Finci so po njegovem zgledu začeli teči tudi pozimi.

Njegova zasluga je tudi ponovno oživiljanje maratona, ki so ga Finci dolga desetletja podcenjevali in zanemarjali. Vsako leto so imeli eno samo tekmo v maratonu — državno prvenstvo. Po normo za nastop na državnem prvenstvu so morali tekači na tuje. Lydiard pogojev za nastopanje ni mogel spremeniti kar čez noč, zato je poiskal pokrovitelja kvalifikacijskega maratona. Izbral je neki časopis v Turkuju. Ko je povedal, da bo tek januarja ali februarja, so ga pogledali, kot bi ne bil pri zdravi pameti. Menda pa je bil videti dovolj nevaren, saj so mu končno le obljubili pomoč.

„Toda ali veste kakšno bo taktik vreme?“ so ga vprašali. „Seveda,“ je odvrnil, „najbrž bo okrog 20 stopinj pod ničlo.“ „Niti en tekač se ne bo prijavil.“

Lydiard pa je dejal, da ne pričakuje le lepega števila prijav, ampak tudi, da bo vsak plačal startnino. To jih je šele spravilo v smeh. Finci namreč nikoli ne plačujejo startnino. Vse plača njihova športna zveza.

ODLIKOVANJE, JE PRIPEL PREDSEDNIK

V šestih tednih pred maratonom je prišlo 65 prijav. Vrsta tekačev si je želela doseči normo za nastop na državnem prvenstvu v maratonu, in ker je bila to njihova edina možnost na domačih tleh, so prav radi plačali startnino.

Tekma je bila pri 7 stopinjah pod ničlo in vsi so nastopili toplo oblečeni. Na cilj je prišlo 57 tekačev, zmagovalec pa je za 42,2 km porabil le 2 uri in 27 minut. Pokrovitelji so bili navdušeni. Izdelali so posebno medaljo in od takrat se imenuje maraton, ki je postal vsakoleten po Arthurju Lydiardu — Arturii.

Preden je Lydiard s svojim programom na Finskem uspel, je moral razbiti vrsto predsodkov in njihovo prakso treniranja je dobesedno postavil na glavo. Toda v slabih petih letih jih je pripeljal na tekaški Olimp in sam finski predsednik ga je za zasluge, ki jih je imel pri njihovih zlatih olimpijskih medaljah v Muenchnu, nagradil z najvišjim odlikovanjem. Finska amaterska atletska zveza in njena trenerska organizacija pa sta ga sprejeli za svojega dosmrtnega člana.

JANEZ PENCA

HOJA PO VODI

sen, zdaj je uresničen. Morda je v hipotezi kačček resnice, čeprav je treba prav zaradi resnice povedati, da deska po vodi ne hodi, ampak drsi. Plovilo je seveda nepotopljivo, vrvi, ki na klasičnih jadrnicah ravnajo z jadrni, so zamenjale roke, jadrnačvo telo pa se nagiba, ravna, zvija ali premešča po deski — pač odvisno od vetra in smeri vožnje.

Jadrnanje na deski ni pretirano težko, treba je samo poskusiti in seveda žrtvovati nekaj ur za padca v vodo. Ko se jadrnec z desko spoprijateljeli, spozna, da gre za zelo preprosta fizična načela.

Za tiste, ki si deske še niso natančneje ogledali, naj povemo, da gre za ploščo hidrodinamične oblike. Dolga je do 3,90 metra, širina ni natančno določena. Deska je težka okoli 20 kg, ima enega ali več stabilizatorjev. Jambor je na desko vezan z gibljivim zglobom. Mere jadra so pri različnih tipih desk različne. Jadro se uravnava s posebno palico in z vrvi. Sestavljen je deske se naučimo v nekaj minutah.

Če je neka stvar svetovna moda, je popolnoma jasno, da se proizvajalci trudijo zadovoljiti vsakogar. Modelov desk je na stotine, od preprostih za babice,

dedke in otročaje, do vrhunskih, ki po vodi ne samo drčijo, ampak tudi skačejo.

Med proizvajalci so vodilni Američani, ki so desko tudi izumili. Oče deske je Hoyle Sweitzer iz Los Angelesa, v glavi se mu je pobjesnilo pred 15 leti, danes ne ve, kam bi z denarjem. Sweitzer ni nameraval izumiti deske, na v ZDA priljubljeno desko za jahanje na valovih je dodal jedro samo zato, da bi lažje prišel dlje od obale, k velikim oceanskim valovom. Zadeva pa se je osamosvojila in zavzela svet.

Izumitelj po sili razmer je danes lastnik firme Windsurfer, največje proizvajalke desk za jadrnanje na svetu. Lonček so pravočasno pristavili tudi Nemci, Švircarji in Francozi. Njihove firme se imenujejo Windglider, Mistral in Dufour. Drobttine z mize pa seveda pobira še množica manjših proizvajalcev, med njimi tudi Veplas iz Titovega Velenja in Imgrad iz Ljutomera. Računajo, da po svetovnem vodovju danes drsi že okoli milijon desk za jadrnanje, kljub temu pa da je to šele začetek.

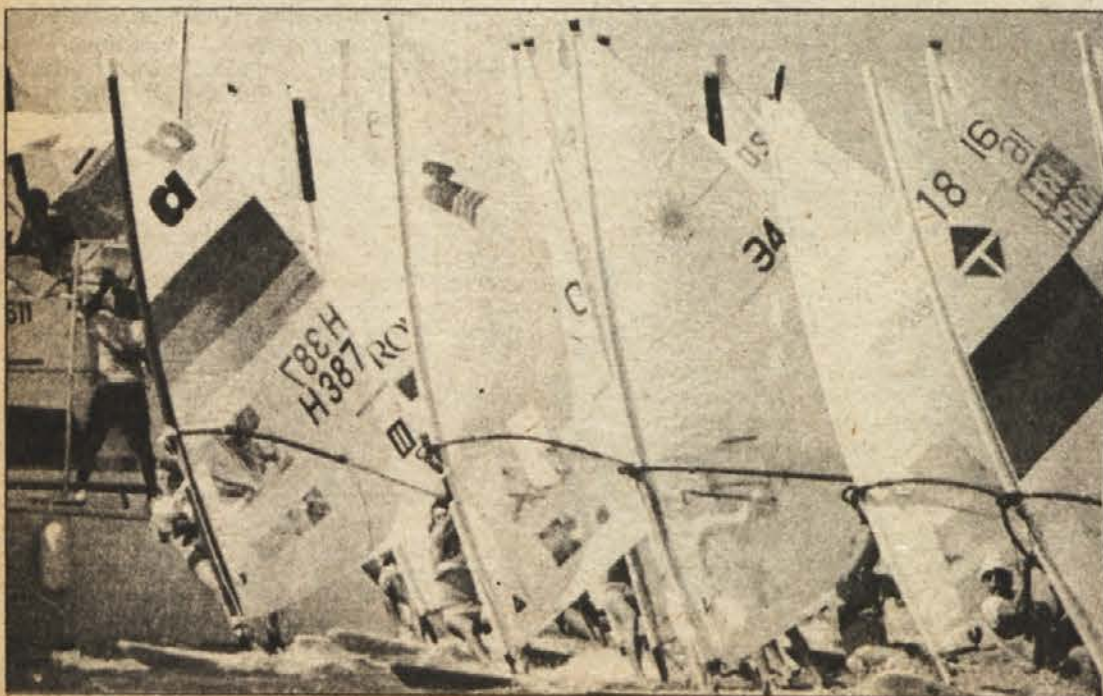
Neznansko zanimanje za „hojo po vodi“ pametnih proizvajalcev ni iznenadilo. Domišljija pri izmišljanju

novih modelov nima meja: poznamo deske za začetnike, za profesionalce, za regate, za daljše ture, za skoke, za vožnjo po ledu. Nekateri modeli imajo kolesa — za vožnjo po dolgih peščenih plažah, obstajajo deske za dva, deske s sedežem, deska, ki se po uporabi spremeni v voziček (da je ni treba nositi) itd.

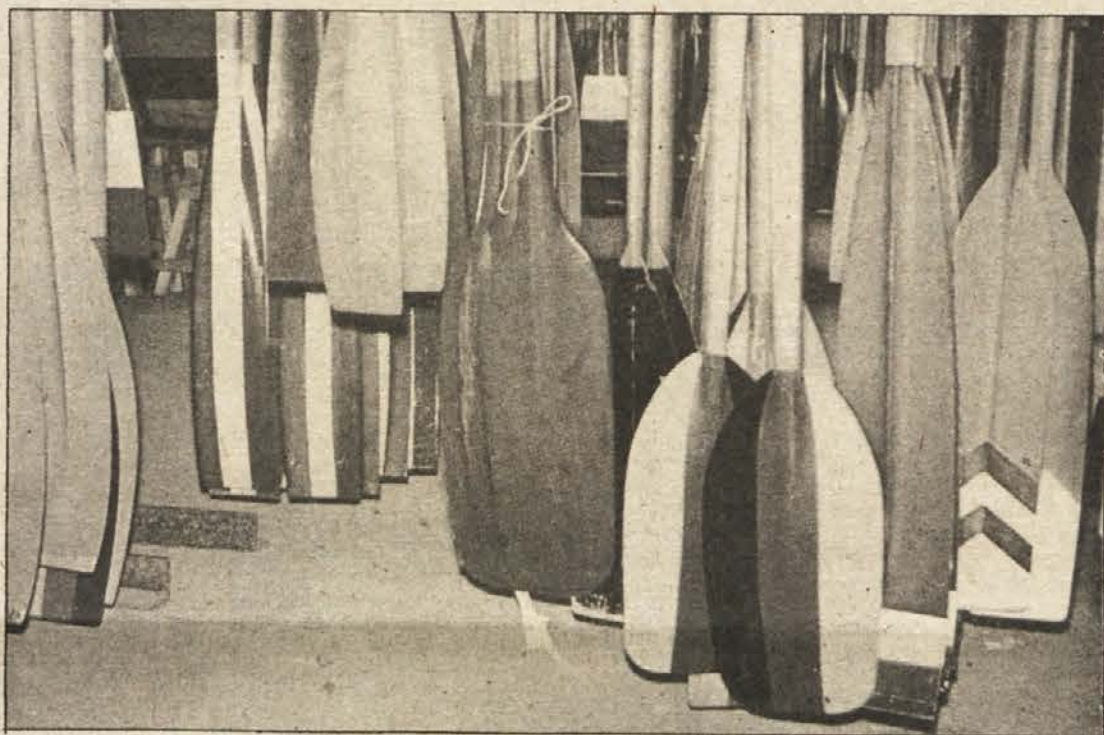
Ponekod v svetu se z nakupom deske zavarujete pred požarom, krajjo in odgovornostjo (!), kar pa še ne pomeni, da bo desko kupil vsak Jugoslovane, čeprav bi jo nekateri morali.

Deska za jadrnanje je prišla prav tudi izdelovalcem športne obleke in obutve. Na desko vendar ne moreš kar tako, kaj bodo pa rekli. In tako so izumili najrazličnejše zaščitne kimbinezone, posebne copate, rokavice zoper žulje, rešilni jopiči in še na stotine potrebnih in nepotrebnih malenkosti. Resnica je namreč ta, da na deski lahko jadrate popolnoma goli, kar nekateri tudi počno. Jadrnanje na deski je lep in zdrav šport, deska pa cenejša od čolna. Pihanje vetra tudi še niso obdavčili, razlogov zoper desko tako rekoč ni.

M. B.

TIŠINA ŠEPETA

slovenski strani mostu je vasica Petrina z bifejem, kjer smo slišali konec julija poleg naše govornice še nemško žlobudranje. Šefinja bifeja je govorila z njimi v tekoči nemščini, zato je moč sklepati, da je bila gotovo nekaj let na sezonskem delu izven naših meja. Tu srečamo zanimivo družino mladih fantov, očitno glasbenikov, sicer nižje kvalitete, ki so na piviški turneji preko dvajset

dni. Za največji uspeh štejejo to, da so med tem razbili dva avtomobila. Govorijo, kot bi jim kdo namazal jezike, zabavajo goste, a končno obnemorejo pod težo maliganov... Mi pa zaležemo na krmi v Pirčah pri prijazni gospodinjici, ki nas preseneti zjutraj z odlično prežgano juho. Ribiči že namakajo svoje trnke, mimo nas pa se s kajakom pripelje neki Francoz.

Naša naslednja postaja je Dol pri Starem trgu. Do tja se ni zgodilo nič pretresljivega, razen morda to, da smo malo pod Severinom naleteli na razigrano družino petih fantov in dveh deklet iz Broda — Moravic. Proslavljali so devetnajsti rojstni dan Tonija, enega izmed prisotnih dvojkov. S seboj so imeli tudi harmoniko. Zanimivo je, koliko slovenskih pesmi je znal zaigrati brezzobni dečko: obvladal je Slaka, Avsenika, Henčka. Bil je kot jukebox: zaigral je, kar si mu naročil. Drago Jonke, lastnik majhnega bifeja, je gotovo središče Dola. Zanimiv je njegov žalostni obraz, podoben trpečemu Kristusu, ki pa se razleže v širok nasmeh, ko zasliši pesem ali dober dovtip. Koliko zanimivih tipov srečaš v tem malem bifeju: razgrajakega vaškega fanta, ki grozi, da bo izpulil šank iz tal, če ne dobi še kozarčka slivovke, ali pa prefinjene dame, ki karta s svojim možem, kljub temu da ji leti mimo ušes pivska stekleniča, ki se s treskom razleti le nekaj centimetrov od nje... Jonkejev bife je poln predvsem ob večerih, kot zavlejejo k njemu ribiči na kozarček vina ali na kaj kratkega...

Zjutraj zlezemo iz Jonkejevega senika, kot bi nas kdo potegnil iz krave.

Do Vinice je Kolpa mirna, zato je veliko več veslanja, le na nekaj jezovih je treba iz čolna, a to prijetno dene: pretegne se od sedenja olesenele noge. Župančičeva Vinica je postala pravi turistični kraj in zjutraj boste čakali na kruh kakaj časa. Na kopalšču je precej šotorov in počitniških hišic, a tudi natakariji v kampu nimajo časa ležati v senci.

VSAKO LETO DRUG IZGOVOR

Stoži se mi, da nima svojega kampa Metlika, kajti takšna zadevščina da kraju poseben pečat. Vse postane nekam bolj živahno, v trgovinah je več ljudi, denar, tudi trden, zvenketa. Odgovorni v Metliki se preveč obirajo, vsako leto najdejo nove izgovore, le da ni treba zasadiť prve lopate. Kolpa je odplavila prav zaradi počasnosti že marsikateri dolar, frank, marko... Na Vinici ima mlin in žago Jure Benetič. Pove nam, da mu dela ne manjka, saj ima cela črnomaljska občina le še štiri mlina v nasprotju z nekdanj, ko jih je bilo dvaindvajset. K njemu vozijo mlet celo iz Ogulina in še od dlje. Ko smo bili pri njem, je delala žaga celo noč: rezali so les za neko višjo glavo iz Karlovca. Baje se je tako mudilo, da bi se kmalu vžgalo rezilo. „O, da,“ pravi Benetič, „se kar da živeti od tega posla.“ Gotovo, vendar je treba delati trdo, a tudi z veseljem, kot to počenja gazda Jure, ki mu pri delu izdatno pomaga sin.

Pod Preloko naletimo na Josipa Pavlakoviča, pripuknega starca, ki preživi večino poletja ob Kolpi. Letos nekoliko manj kot lani. Obljubi nam, da nam bo pokazal prihodnjič veliko jamo, v kateri so se dogajale v času Turkov zanimive reči. „Dečki, pokazal vam bom nekaj, kaj še niste nikad vidli,“ večkrat ponovi. Povabi nas, naj prespimo pri njem. „Pri meni je dosta mesta.“

DEBELUHI S TREBUHOM PO DNU

Odvestlamo. Še dolgo časa slišimo za seboj veselo pesem bradatega starca Josipa Pavlakoviča, posebjeno in nepokvarjeno naravo...

S kopaljšča v Damlju je slišati že od daleč glasbo. Tamkajšnji mladinci navijajo kasete v lesenem bifeju, ki so ga sami postavili in ga poimenovali Žeja. V mirni vodi imajo s stroporom označeno igrišče za vaterpolo, za gola so navadni koli. Nič zato. Najpomembnejše je, da se da še tako majhno kopaljšče napraviti prijetno, če so ljudje pripravljeni pljunuti v roke. Tudi na kopaljšču v Adlešičih stoji lesen bife. Raztresenov mali mi pove, da so ga zbil mladinci, ki jih je v njihovi krajevni skupnosti blizu dvesto, od tega delavnih nekaj več kot dvajset. „Veliko pijače stočimo,“ pravi, „in od kar je zadeva tu, je tudi kopalcev več.“ Na travniku stoji šotor in okrog njega več Novomeščanov. Okajeni Jure z one strani Kolpe navrže, da se mu zdijo zabuhli...

Na pot smo odšli v terek, v nedeljo se že poljemo skozi Griblje, kjer pere skupina ljudi gasilski kombi. V Kolpi. Nič jim ni mar, da se ljudje kopajo. Na kopaljšču v Podzemlju je največ Črnomalčev, Asani Nuhi peče čevapčiče in pleskavice, njegova žena straže s pijačo. Na Primostku so Šokci, v Križevski vasi le nekaj kopalcev, na metliškem kopaljšču pa se tare ljudi, četudi je voda tako plitka, da se že malce debelejši človek vlačje s trebuhom po tleh. Na tem kopaljšču bo treba poglobiti dno, sicer kmalu ne bo kod plavati.

In za konec? Na takšnem čolnarjenju se človek odpočije od vsega, kar se imenuje zdlgočasnost, napetost, prenasičenost, spozna, da so še kraji, kjer vlada sproščenost, mir in kjer je tišina zgovornejša od vsega čebljanja, od vseh človeških besedi.

M. K.

TONI GAŠPERIČ

REKA, KI JE VEDNO SPAJALA

Bela krajina je politično do 12. stoletja spadala pod hrvaško državo. V zadnjih desetletjih tega stoletja pa je Albert Višnjegorski, ki je imel velika posestva na Dolenjskem, udaril v današnje Belo krajino in jo zasadel. Poskušal je svojo srečo tudi onstran Kolpe, a so ga odbili. Tako je Kolpa okoli leta 1200 postala mejna reka med Kranjsko in Hrvaško. Tej politični priključitvi je sledila tudi cerkvena, ko je leta 1228 oglejski patriarh Bertold, svak Albertove hčere Zofije Višnjegorske, ustanovil v Črnomlju župnijo s podružnicami v Metliki, Podzemlju, Semiču in Vinici ter tako to ozemlje iztrgal zagrebški škofiji in ga priključil v cerkveno območje oglejskega patriarhata.

Tako je reka Kolpa že takrat, torej pred skoraj osmimi stoletji, pomnila naravno pregrado med dvema deželama. Vendar pa bi bilo napak, če bi mislili, da je bila za prebivalce na obeh bregovih zares ovira. Prav nasprotno. Oboji, tako Hrvati kot Kranjci oziroma pozneje Belokranjci pa so iz nje želeli iztisniti čim več, seveda glede na njihove potrebe in možnosti. Na tej čisti, topli, mirni, a včasih tudi zahrbtni in nevarni reki so ljudje gradili jezove, ki so jih domačini imenovali slapovi. Voda, ki se je zbirala za jezovi, je poganjala kolesa mlinov in žag.

Mnoge usode so se prepletale v teh kamnitih utrdbah, od katerih je danes v glavnem ostal le še kup nekdanjega gradbenega materiala, goli ali s plevelom porasčeni, v nebo zavajoči zidovi, nekdanji mlini brez vodnih koles, mlinskih kamnov, streh. V glavnem podrti ali podirajoči se jezovi, razpeti med hrvaškimi in belokranjskimi bregovi, pričajo, da je bilo samo na tem delu 296 kilometrov dolge reke nekaj manj kot 50 mlinov in žag. Danes bi lahko tiste, ki še niso zapuščeni, našli na prste ene roke.

Prazni mlinski kamni, mlinarji brez pravih naslednikov, spori med lastniki mlina, vse to in še kaj je pripeljalo do današnje kaj žalostne podobe nekdanj trdnih malenic. Prav spori med mlinarji so bili zelo

pogosti, saj se je zgodilo, da je v enem mlinu gospodarilo kar 8 lastnikov, ponekod je imel en par mlinskih kamnov tudi po dva lastnika. Kdaj bo kdo mlet, za koga, vse to so bila vprašanja, ki jih gotovo niso mogli uspešno rešiti, razšli so se ali pa je eden odkupil kamen od drugega, mlet, dokler je šlo, ko pa je ugotovil, da se mu ne izplača več, tudi ta odpeljal opremo domov, stavbo pa prepustil propadanju.

Čeprav je bilo ob Kolpi veliko malenic, pa so kmetje najraje nosili žito v najbližjo, četudi je bila onkraj reke. Čoln, ki jih je pripeljal na drugo stran, jim je prihranil marsikateri korak, ki bi ga morali narediti, če bi hoteli priti do najbližjega mlina na svoji strani.

Z mostovi pa je bila Kolpa — in je še vedno — zelo redko posejana. 25. julija lani je bil med Sodevci in Blaževci odprt partizanski most, ki je bil zgrajen s skupnim delom JLA, krajanov, in združenega dela občin Črnomelj, Vrbovsko, Kočevje in Delnice. Do takrat pa je med obema vasema vozil brod, ki so mu domačini pravili kar „most“. To sta bila dva železna pontonska čolna, trdno povezana v splav, ki je lahko hkrati pripeljal do 7 ton tovara.

Drugi, do pred kratkim pa tudi predzadnji belokranjski most čez Kolpo je v Vinici. 20. junija letos, torej pred dvema mesecema, je nov most zbil tudi Krasinec na slovenski in Pravatino na hrvaški strani. Prejšnji most jim je namreč pred leti odnesla deroča in narasla reka. Zadnji, torej četrti uporabni kolpski most pa je v Metliki.

Belokranjci ali sosednji Hrvati, ki so preveč oddaljeni od mosta, a želijo na nasprotni breg, si morajo še vedno tako kot nekdanj in tudi med vojno, urezati bližnjico po Kolpi s čolnom.

Danes je Kolpa v vseh turističnih perspektivah prikazana kot najčistejša in najtoplejša reka, saj se poleti ogreje tudi do 28 stopinj Celzija. Bogata je z ribami. Kakor se je spremenilo življenje Belokranjcev, tako se je spremenil tudi gospodarski pomen reke, ki veže te ljudi nase stoletja in stoletja. Ko je beseda o turizmu, je skoraj vedno na prvem mestu Kolpa, ki pa je dandanašnji v te namene še vse premalo izkoriščena. Premalo urejenih kampov je ob njej, ki bi privabili več turistov, sicer pa so tudi večja urejena kopaljšča le štiri: na Vinici, v Podzemlju, na Primostku in v Metliki. Manjša kopaljšča so tudi v Adlešičih, Gribljah in v Žežlju, kopalce pa je moč najti za vsakim jezom, kjer je nekoč stal ali še vedno melje mlin ali žaga.

Na srečo je ob Kolpi še vedno dovolj tišine, posebno na odseku od Osilnice do Vinice. Tišine, ki se ji plača prisluhniti.

Odrivna točka našega vodnega potovanja z Elanovimi kanuji in kajaki je bila Osilnica, bolje rečeno, gostilna Micke Kovačeve v Selih, ki se priklepajo k Osilnici kot klop h koži. Stakneš ga, če spiš v senikih, kot smo smrčali mi. V spalnih vrečah. V Kovačevi gostilni skrbi za dobro kuhinjo Micka, pomagaji snaha, vse druge vajeti pa ima v rokah sin Tone. Podjeten, razmišljajoč možki v najlepših letih.

Da imajo ples vsako soboto, pove skoraj malce ponosno. Ansambli prihajajo z Reke, a tudi iz Ljubljane, vendar so hrvaški instrumentalisti cenejši. Plesat pride preko tristo ljudi, za katere ima Kovačeva gostilna dovolj prostora, pripeljejo se s hrvaške in tudi s slovenske strani. Kočevcev da pride veliko. Pred kratkim je uredil Tone Kovačev tudi gostinske sobe in malce presenečeno ga gledam, ko mi pripoveduje o turistih, ki bivajo pri njem po več dni. Predvsem so to ribiči pa ljubitelji veslanja, ne le Jugoslovani, prihajajo tudi Nemci, Nizozemci, Italijani, Avstrijci. Začudeno pravim, ker se mi zdijo Sela in Osilnica dokaj odmaknjena kraja, Slovencem bolj malo poznana, bogu za hrbtom bi rekli. Vendar kaže, da prodira tudi tja, počasi, toda vztrajno novo življenje, ki mu daje svojski pečat prav gostilna Micke Kovačeve, vzgib pa sin Tone, mož, ki ima kopico načrtov. Zanima se za finančni učinek gribeljske Noči na Kolpi, pravi, da bi kaj podobnega pripravili tudi pri njih. Lovsko društvo, recimo, ki je v njihovem kraju dokaj številno in delavno. „Bolj bi morali propagirati reko Kolpo, ljudje bi morali vedeti, da je v gornjem toku veliko postrvi, lipanov, da se da čolnariti,“ se razvema Tone Kovačev, in potihoma mu dam prav, saj vem, da nisem vedel o tem delu Slovenije skoraj nič, dokler nisem šel tudi sam tja...

Prvo noč smo prespali v skednju v vasi Hrvatsko nasproti Osilnice.

V VASI HRVATSKO GOVORE SLOVENSKO

Vas Hrvatsko šteje enaindvajset hiš, vsak čas jih bo dvaindvajset, kajti nekdo od vaščanov bo skoraj dokončal novogradnjo. Četudi je vasica na oni strani Kolpe, govorniki vsi njeni prebivalci lepo slovensko. Na moje začudenje mi pojasnijo, da je to naravno, kajti njihovi otroci hodijo v slovensko šolo, starši pa so zaposleni v podjetjih na slovenskem bregu Kolpe. Zgovorna ženska, upokojenka, hvali Belokranjce in Belo krajino. „Med vojno nas je Bela krajina marsikdaj rešila lakote. Z nahrbtniki smo nosili hrano ob Kolpi sem gor,“ pripoveduje ter se na dolgo spominja svoje partizansčine in prijateljev Belokranjcev. Največ jih pozna iz Dragomlje, si, zanima se za njih zdravje in usode. Presneto nabrita upokojenka, s cigareto v ustih, živahna, polna energije, in moramo ji verjeti, da je v mladih letih nekje v Beli krajini zbrisala po tleh najmočnejšega moškega v vasi. Če se ne motim, ji je ime Anica, morda kako drugače, a to tudi ni toliko pomembno, važnejše je, da so njeni spomini na težke čase lepi. Z njimi živi med svojimi krajinami.

K izviru Kolpe tokrat nismo šli. Do tja je iz vasi Hrvatsko dobre tri ure hoda, pošteno navkreber, mimo redkih hiš, v glavnem po hosti in košenicah. Kdor še ni videl izvira Kolpe, se mu ga plača ogledati. Nekaj zaradi lepote, še bolj zaradi hladne, čiste vode. A tudi okončine, lene od mestnega življenja, si človek doobra pretegne...

Prvi dan smo preveslali pot od Osilnice do Broda na Kolpi. Če zapišem „preveslali“, ne mislim tega dobesedno, kajti nemalokrat je treba iz čolna, saj so na posameznih delih struge večje in manjše skale, v katere bi se bilo neprijetno zaleteti. Dovolj moči in spretnosti je treba, da premagaš ovire, da se čoln, narejen iz poliestra, ne raztrešči. Če bi se to zgodilo, bi morali takoj domov, na stop seveda, še najbolj verjetno pa peš do kakšne večje vasi. Da bi se kopali, ne pride nikomur niti na misel, kajti voda je mrzla, da te prično že po nekaj minutah boleti noge, četudi tiče v teniskah, bolj zaradi varnosti, zaščite pred ostrim kamenjem kot zavoljo obrambe pred mrzlo vodo. Osebnosti stvari tiče varno zaprte v plastičnih sodih, ki so privezani za čolne, kot so privezane tudi druge stvari: vesla, bosanski lonec za kuhanje, plavutke, nož itd.

20 DNI DOLGA PIVSKA TURNEJA

Brod na Kolpi je prometen kraj. Do tam vas pripelje cesta iz Delnic, pot lahko nadaljujete proti Kočevju in dalje proti Ljubljani, če ste seveda z avtomobilom. Na

Zapor? Zakaj? Kje pa je kakšna osnova za obsodbo? To, da me lahko ubijejo, se mi pri vsem tedanjem stanju, pri sovražstvu bogov, ki sem ga občutil do sebe, ni zdelo prav nič nemogoče. Dražil sem jih in sem jih razdražil ko ose. Konj udari z repom po obadu, ki ga pika. A zapor? To se mi je zdelo tedaj popolnoma absurdno. Imel sem vendar „čiste roke“.

Pred vojno sem se anarhoidno drl zoper tedanje vlade kot študent. Imel sem uradno priznana štiri leta zoper okupacijo. Po vojni sem sicer kritiziral in zbijal vice, dovtipno prenašal imena politikov in ustanov, pisal satirične stihe, ki sem jih bral po kavarnah, javno in na glas, a vsa moja družba so bili sami stari partizani, medvojni ilegalci in ljudje, ki so se vrnili iz nemških koncentracijskih taborišč. V prisrčni naivnosti sem bil prepričan, da ni nobene osnove za obsodbo ali celo zapor. Norišnici sem se pa uprl z vsemi štirimi.

Pogajanja so trajala skoraj štirinajst dni. Baje so razpolagali celo z izjavo nekega znanega zdravnika, ki je — ne da bi si me ogledal, poznal me je pač od skavtov in po slovesu — potrdil, da sem psihopat. In naposled, tako je rekel poročnik, kaže vse moje življenje, da nisem pri zdravi pameti: kako bi sicer javno govoril take in take stvari — in se norčeval iz svetinj, pa zbijal norce s politiki na tako visokih položajih? Razžalostil sem zaslisevalca s pripovedjo o govoricah, ki se širijo zunaj: da neki nezaželeni državljani odhajajo z nogami naprej iz norišnice. Kako more inteligenčen človek naslediti takim čevkarijam? je rekel.

Bil sem pa tedaj res nekoliko depri-miran: v zasliševanjih brez konca in kraja sva obravnavala moje spolne zablode, orgije, striptize, zapeljavanja, javno nemoralno, kurbanje, kupljanje prijateljem, perverzности, nenormalna občevarja ali kako vse se takim rečem pravno reče. Imel je dolg, dolg spisek deklet in žena, za katerimi so hodili in izsiljevali iz njih najrazličnejša priznanja.

Veliko jim je natvezla neka žena, ki se mi je kasneje v solzah opravičila: obiskal jo je prijeten mladenič in ji oznani, da sem sicer vse, kar je bilo med nama, že natančno popisal, zdaj bi pa radi samo preverili njeno iskrenost. Če pove vse do pičice, bo vse v redu zanj, sicer pa bodo obvestili njenega moža. Ko pa je začela govoriti, ni mogla nehati, je rekla. Niti malo ji nisem zameril. Zaslisevalec, ki jo je obiskal v popolnoma svobodnem dnevu, ko je bil mož daleč na potovanju, je bil zelo čeden fant, to mi je večkrat omenila. Mož je bil vljuden človek z velikim gospodarskim talentom. Njo pa so privlačevali moški, ki so izvajali nanjo pritisk. Tisti preprosti varnostnik se prav gotovo ni zavedal, da je gospa morala preobleči hlačke, ko je odšel od nje.

Ko sem prvič prišel k njej, sem zvedel tri stvari iz pogovora v družbi z njo: da je mož na potovanju, da je dobra gospodinja in da si želi nasilja močnega moškega. Imela je lepo stanovanje, jedi in pijače pripravljene in dišala je po Soir de Paris. Imela je pripravljene jermene velikega kovčka, da jo privežem z njimi na vrata. Počela sva vsega vruga, dokler me ni milo prosila, naj ga ne vtikam več, ker ima že čisto suho in razbolelo. Ne v njeno psiho, ne v njena prva otroška doživetja spolnosti nisem skozi njene besede prodril niti za las. Bila je pridna, mirna, ubogljiva, skrbna — in igrala je zelo strastno žensko. Vse je počela tako, da je imelo videz dejanja, vse je delala meni na ljubo, ni se mogla sprostiti, ni mogla na dan s tistim, kar je skrivala v globinah svoje narave, stalno se je nadzorovala, jaz pa — ki sem jo imel na dlani — ji nisem posvetil večjega napora. Ta kosmati živčni svitek v želvinem oklepu, to lepo telo in izrazito čutni obraz sem jemal, kakršen je bil. Vedel sem, da bi me sicer čakalo strašno delo in velika odgovornost: moral bi jo preoblikovati iz malomeščanke v svobodnjakinjo, strgati z nje vseh njenih sedemnajst naličij, jo povoziti do dna in dvigniti do mavrice — vse morda samo za trenutek resničnega doživetja. Raje sem zaigral tudi sam in jo zapustil v dobri veri, da me je očarala.

Najina dogodivščina je bila kasneje (brez vsakega pričevanja, vsa moja obtožnica ne vsebuje niti enega imena priče) predstavljena sodišču kot „obešal je ženske in jih mučil“, o tem so govorili tudi v vladnih bifejih, to je sploh delovalo ko ekrazit. Psihološko pa je bilo v času uvedbe enakopravnosti ženske to geslo zelo učinkovito. Poleg tega so se pojavljali na mojem

Vitomil Zupan: LEVITAN (odlomek iz romana)

moralnem liku še veliki črni madeži. V novoletni noči je plesala pred vso družbo v mojem stanovanju neka lepota (ki je kasneje dobila tri leta prisilnega dela, ker je javno govorila, češ da je svinjarija, da so me zaprli) — ples samo v prozornem pajčolanu, Schleiertanz. Neka študentka pa je plesala čisto naga, potem ko je napravila striptiz (ki se je tedaj še imenoval „se je ob glasbi slekla do golega“) pred dvema moškima, ki sta jo potem tudi spolno zlorabila. V pijani noči je bila tudi tepena s slikarskim čopičem po zadnjici, a pritožila se je, da je ni nič bolelo. Neki bolj obilni prijateljci smo naslikali ladjo z razpetimi jadrni na nago rit. Komaj dorasli dvajsetletnici smo kazali ilustracije iz Sexuallexikona in potem sem jo skušal posiliti — in bi jo verjetno tudi, če bi ne zaspala. Tako se je komaj rešila — v mojo obtožnico je pa prišlo novo poglavje „polzkus posilstva“ in dve veliki črki, priče nobene.

Nekatere so priznale, da so ga dobile tudi v usta in celo v zadnjico. Orgije! Nenormalnosti in perverzности v času splošne čistosti in obnove. Moj zaslisevalec je proti koncu preiskave mojih spolnih prepreh vzkliznil z gnušom: saj se mi zdi, da imam že sam umazane roke od te svinjarije! Edino, kar bi bralec moje obtožnice težko

razumel, je tole: da sem bil obdolžen tudi lezbijstva. Ta reč me je sicer resnično zanimala, odkar sem prebral tisoče strani doktorja Magnusa Hirschfelda „Die Homosexualität des Mannes und des Weibes“. Ker so pa resnične lezbijke pravzaprav prikriti moški, sem se v raziskavah omejil na dvotirnice, kjer je bilo posebno lepo to, da me je družilo z njimi občudovanje ženskih spolnih znamenj. Vzel sem ga v roke tudi znanicu, o katerem je šel glas, da je „topli brat“, da ga treznega veselijo ženske, pijanega pa dečki. Proti meni pa se je obdal z oklepom, preveč je vedel o moji predanosti kikli. Izkazalo se je, da je bilo res, kar so govorili. A ko je pogruntal, da je bilo vse skupaj samo preizkus, se je zmedel. Najprej mi je povedal, kako ga je zapeljal profesor grščine v katoliškem zavodu, ki je lovil fante na podlagi razlage grškega homerotizma in posebej z branjem Platonovega Simpozija. Kasneje pa me je bridko zasovražil. Tisti profesor pa — čigar spolna usmerjenost in tudi dejavnost je bila javna skrivnost — se je prelevil po osvoboditvi iz katoliškega moža v borbenega partija — in bogve če se ni oženil? Do informbiroja leta 1948 je bil strumen stalinist, po njem pa zavzet antistalinist.

Moj butasti znanec se je kasneje nekemu pohvalil, češ da sem ga spol-

no porabil v zadnjico, kar pa ni bilo res. Bilo bi nemogoče, dečko je bil nekaj polakiran kmet. Prišlo je pa to na ušesa tudi mojemu zaslisevalcu. Poročnik, ki je igral nogomet in hodil v večerno gimnazijo, je bil videti nekoliko razočaran nad mano. Bil mi ga je skoraj žal. In globoko v meni se je oglašil celo nekaj sramežljiv malomeščanski kompleks, ki me je depri-miral.

Šele pri naslednji točki: poskus umora — sem spet docela dvignil glavo. O, moj poročnik, koliko dela sem ti povzročil in koliko razočaranj si doživel z menoj! Včasih je rekel: O, vi ste zviti, Levitan! Jaz pa nisem razumel, zakaj sem zvit. Ko nisem pristal na preformulacijo nekega stavka, je zagnal ključce po mizi in resnično ogorčen nad mano vzkliznil: Razumel bi, če bi vas devali na natezalnico, če bi vas navijali, topli... a takole lepo sedite in kadite cigarete — pa mi povzročate same težave! Po nekem ponesrečenem nočnem križnem zaslišanju pod reflektorjem (v temi stoje eni spredaj, drugi zadaj in naglo postavljajo vprašanja), ko so drugi odšli, ko je gorela normalna luč in sva ostala sama, mi je globoko užaloščen nad mano rekel: Vidi se vam, Levitan, da niste vajeni dela s policijo!

Ne vem, ali res ni vedel ali se je delal, da ne ve, kako me včasih peljejo na posebno zasliševanje v klet. Topli me niso, a izvedel sem, kakšen izvržek sem in kaj me čaka: zanka, ker je zame škoda naboja. Kot obremenilno so mi brali tudi iz nekega mojega rökopisa, ki je čez leta in leta do črke tako izšel v neki moji knjigi v domovini, kakor rodni deželi pravijo lastavice. Prepričevali so me tudi, da sem „klerikalec“, ker so naleteli neke na ugoden opis nekega svobodnjaškega župnika. To me je zaskrbelo: kajti če res mislijo, da sem „klerikalec“, jaz — „farški podrepnik“ — potem od njihove psihologije res nimam pričakovati nič dobrega! Treba se bo torej pripraviti na smrt. Obešenje v kakšnem zelo samotnem prostoru.

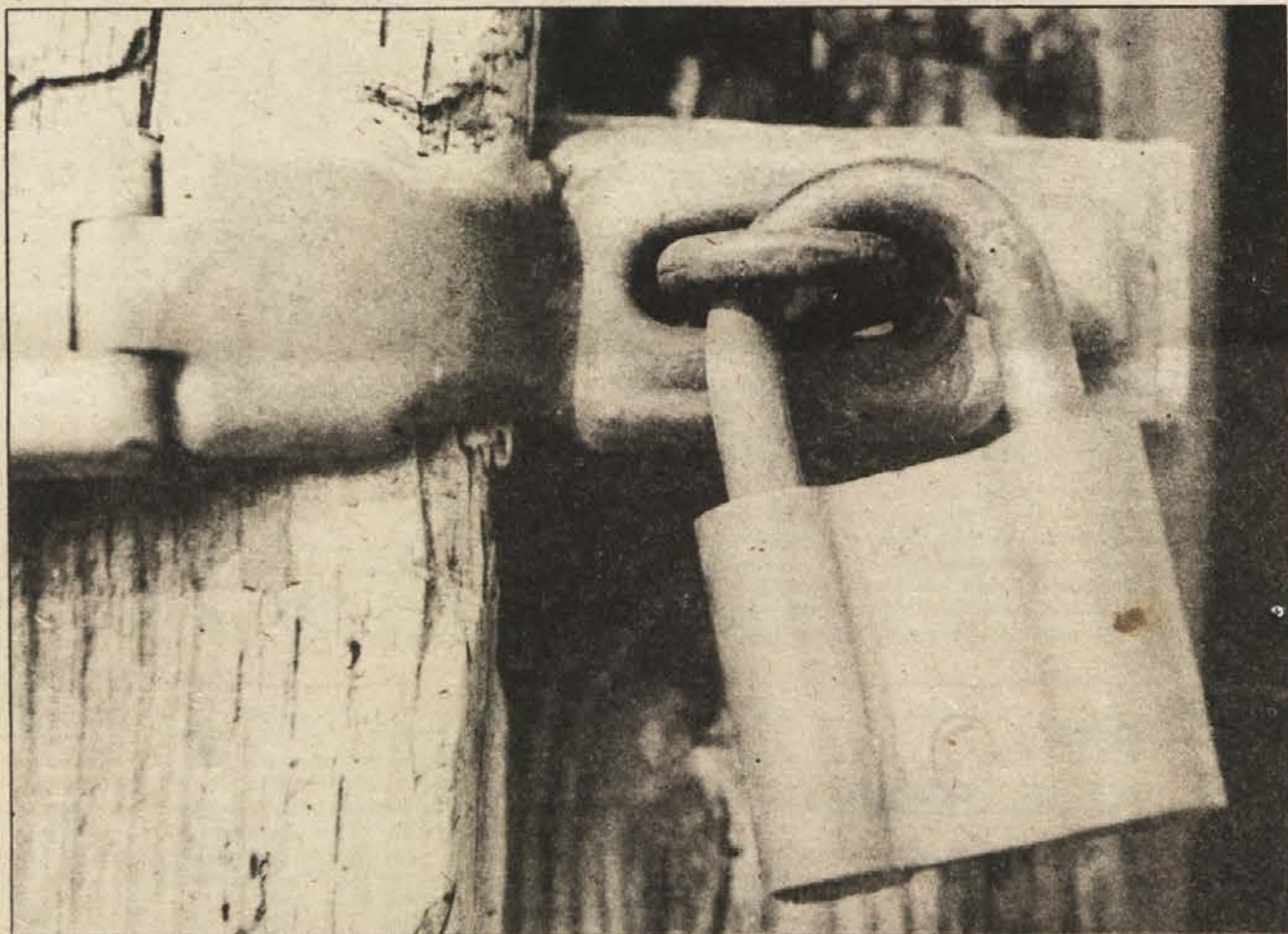
Zelo važno je, da človek ni iznenađen. Kajti smrt je tako važno dejanje v življenju, da mora imeti lepo obliko. V največje podrobnosti sem si izdelal nekaj različic in pel v radijski oddaji zvečer novo pesem „Pod gavgami stojim...“ Misel, da bi nekoga od navzočih pri obešanju zgrabil za grlo, sem opustil. Pomoči ni — in pameten človek ne komplicira. Reči pa je treba nekaj. Vsak človek je samo človek, živce ima in spomin. Leta bodo tekla, rablji po navadi izgube živce pred smrtjo in moja beseda bo prišla na dan.

Razbijal sem si glavo, katera. Ko so Nemci sredi Beograda obešali partizana, jim je zagnal v glavo „Smrt fašizmu — svobodno narodu!“ in šel s stisnjeno pestjo v smrt. Jaz ne pripadam nobenemu znanemu gibanju, nobenega gesla nimam, sovražim pateriko in še — domišljav sem zaradi svoje izvirnosti.

Kar je najhuje, je to, da bogov, ki so mi zakuhali vso to kašo, sploh ne morem zasovražiti. Pretekli pesnik! Samo dve stvari namreč pomagata zoper žalost in depresijo: sla in jeza. Večina jetnikov se rešuje z jezo in z mislijo na maščevanje, jaz s slo. Sla je pa tako živa in iskra, da ne prenese ob sebi sovražstva. A pod vislicami vendar ne morem vzklizniti kaj pornografskega, s tem bi rabljem naravnost pomagal premostiti tisti trenutek. Iznajdljiv kakor sem in pravi mojster zlobne besede, sem bil na tej točki kar izgubljen. Stotine stavkov sem zaničljivo zavrgel, ne bom jih navajal, eden je bil bolj bedast kot drugi, od „partizan ubija partizana“ (takrat še nisem vedel, koliko visokih funkcionarjev, generalov, narodnih herojev in partijskih sekretarjev bo pobral čas, češ „ali bi raje videli, da bi za vsakim Jugoslovancem stal Rus z revolverjem?“), da „spoznali boste, da stenica smrdi šele po smrti“ (kakor je rekel Luther, ko so mu predlagali, naj da ubiti Erazma Rotterdamskega). Sugeriral sem si torej, da bom „skrajno miren in dostojanstven, prava beseda pa mi bo prišla pravi čas na misel. Potem sem se spomnil neke omembe iz Sittengeschichte des Weltkrieges: neki zdravnik je preiskal vrsto — veliko, ne vem koliko — obešenih čeških legionarjev in je pri večini naletel na ejakulirano seme v hlačah. Spomnil sem se tudi zgodbe iz Sexuallexikona: pekovski vajenec si je v pekarni napravil tako škripčevje, da se je obešal, potem pa je vrv popustila in ga stresla na tla. Enkrat se je nekaj zataknilo — in našli so ga obešenega.

To mi je bilo vse v tolažbo. Erotoman prevara celo smrt samo! Tedaj sem že nekaj vedel o pogojnih refleksih. Začel sem se torej vzgajati! Zvečer, ko sem ga deval na roko, sem se stiskal za vrat. Tisti slavni ruski eksperimentator je petdesetkrat kanil kapljo limone psu na jezik in zraven pritisnil na zvonec, psu je seveda od limone pritekla slina. Enainpetdesetič je brez limone pritisnil na zvonec — in psu je ravno tako pritekla slina. Vadil sem se za spolno občevarje s smrtjo. To je bilo novo in razburljivo.

Lahko je občevariti ljudmi, živalmi (kasneje sem izvedel: koza je najboljša, prednje noge v škorenj in nekoliko mila, Japonci pa baje bolj cenijo gosi — gosi odsekajo glavo, ko jo imajo nataknjeno, potem pa v smrtnem boju drob dela neke primerne gibe; sentimentalno do živali kakor sem, kaj takega za nobeno ceno ne bi poskusil, še slaboumne ženske, ki so kaj blizu živali, me nikoli niso veselile), lahko je občevariti, kakor sem rekel, z angeli, hudiči, bogovi, oblaki in perilom na vrvi — a poskusite s smrtjo? Predstavljajte si jo abstraktno, kot fazo razvoja — in jo posilite! Pred očmi predstavnikov oblasti. To bi bila snov za tistega psihiatra, ki se še danes dela, ko da ve vse o človekovi psihi.

obzorja

recenzija

arest kot univerza

Ob tem življenju, katerega utrip merimo z lastnimi izkušnjami in tistimi iz časopisov, knjig, televizije ter pripovedovanj, teče še eno življenje, ki pa je večine skrito, saj tisti, ki so ga okusili, ne govorijo radi o njem. To je življenje jetnišnic, od družbe osamelih otokov, kjer se prevzajajo (če se?) ljudje, ki jih je družba iz tega ali onega razloga izločila iz sebe. To je čisto svojski svet, nekakšna „retorta“, v kateri je mogoče študirati vse dobe človeške zgodovine in sploh vso modrost in norost človeštva, to je svojevrstna univerza življenja, na kateri „diplomirajo“ samo „diplomirancev“ je slovenski pisatelj Vitomil Zupan, ki je del svojega življenja prebil v naših povojnih zapirah. O tej „retorti“ je napisal roman „Levitant“, ki je nedolgo tega izšel pri Cankarjevi založbi (odlomke iz romana objavljamo na sosednji strani).

Roman lahko uvrstimo med tako imenovane jetniške romane, ki so, kot je videti, posebne, najzadnjih let v slovenski in jugoslovanski književnosti. Razjugo vprašanja in dogodke, ki so bili doslej družbeni tabu, zato je razumljivo, da je odziv nanje precejšen. Kot zanimivost omenimo, da so novi Zupanov roman že ocenili v srbohrvaškem tisku, čeprav roman v ta jezik še ni preveden.

Naslov je romanu posodil kar glavni junak Jakob Levitan, skozi katerega oči bralec zre v obdobje njegovega „šolanja na univerzi življenja“. Levitan ima očitne avtorjeve poteze, vendar v pripovedi ne gre za avto-

biografijo ali spomine, na kar opozarja pisatelj sam, marveč za zlitje doživljaja in pripovedovanega; gre za realistično podobo dogajanj v naših povojnih zapirah, za pripoved o kaznjencih in njegovih varuhih, o značajih, ki se na preskusnem kamnu aresta izkažejo, kaj so, gre za pripoved o boju za svobodo v notranjosti človeka in o boju za obstoj. Levitan je pričevanje o času in dogajanju, ki ga ni več, a je boleče zarezal v ljudi ter marsikaterega tudi zlomil. Levitan kot vitalen in zelo čuten človek pokonci preživi

zmedeni čas krivic, premaga bolezen, obup, šibkosti in smrt ter z njo usodo. Zupan je uporabil bolj sočno besedo, tu pa zapišimo, da se junak pripovedi rešuje more ječe z mističnim občevanjem s smrtjo, pod tem pojmom pa gre razumeti vse, kar človeku daje pristno težo.

Ob branju Zupanovega novega proznega dela (novo je le po izidu, saj je v rokopisu menda že praznovalo več kot desetletnico nastanka) se bralec ne hote zaloti, da ga primerja s slovitimi „Zapiski iz mrtvega doma“ enega največjih pisateljev vseh časov, Dostojevskega. Zupanovo besedilo primerjati ne zdrži, nekako preohlapno in prelahko se zazdi kljub mnogim težkim in mračnim tonom. Morda pa je to tista posebnost

Zupanovega jetniškega romana, ki mu bo odkazala pomemben prostor med slovenskimi literarnimi novostmi v tem letu.

M. MARKELJ

prebrali smo

bivanjske zagate po malteško

Ob kratki predstavitvi „Baruhovih zagat“, romana malteškega pisatelja, sicer bolj znane literarne zgodovinarja in esejista Oliverja Friggierija, je treba poudariti najprej to, da gre za prvo slovensko seznanjanje s književnostjo tega malteševilnega otoškega naroda iz Sredozemlja, z literarno tvornostjo, ki se je prav razmahnila šele po zadnji vojni. In drugič, odločitev Cankarjeve založbe, da poskrbi za slovenjenje (to je opravila Vesna Sušnik) pričujoče knjige, je v neposredni zvezi s tem, da so Maltežani pred dvema letoma dočakali Cirila Kosmača „Pomladni dan“; po angleški predlogi ga je v malteščino prevedel prav Friggieri.

In njegov roman? V okviru svetovne književnosti kajpak malo pomembno, za malteške razmere pa govoto močno odzivno delo govori o fantu, ki se ne znajde v svetu, čigar uklanjanje zahodnjaški potrošniški miselnosti je v razkoraku s prastarimi verskimi koreninami. Zato je razcepljen, odtujen tudi naslovni junak; ta hrepeni po nekkih višjih duhovnih vrednotah, po morebitni pravi resnici.

Toda zlaganosti vsakdanje pojavnosti ni kos, prihaja na razpotja in vselej zgreši pravo pot, ta ni ne prijateljstvo z univerzitetnim profesorjem, ne strogo,

utesnjeno semenišče, ne ženska brez čustev, ki telo prodaja za denar, ne samomor, celo ta se

mu ne posreči. In tako je slednjič spet na začetku svojega iskanja, osamljen, odtujen; svet pa se vrta naprej, in junak, vsega sit, dojame resnico, da se zaradi njegovih zagat „kolo življenja... ni zlomilo, samo še enkrat se je zahrbtno zasukalo“.

Kdor pozna Hesseja, vrsto t. i. eksistencialističnih piscev s Sartrom in Camusom na čelu

iz izložbe

Letos poteka 50 let, odkar je komaj 12-letni Edi Šelhaus v ateljeju svoje matere v Škofji Loki prvič pritisnil na sprožilec pri fotoaparatu. Od takrat je postal ta tehnični pripomoček njegov najzvestejši spremljevalec, Edi pa že po družinski tradiciji fotoreporter.

V svoji drugi knjigi „Fotoreporter“, ki je izšla pri založbi Borec, je opisal spomine na življenje v svojem poklicu, ki se mu ni odpovedal niti takrat, ko bi si kot upokojenec lahko privoščil zaslužen počitek. V delu, ki je prava redkost v domači, a tudi evropski publicistiki, na svojevrsten način opisuje najzanimivejše in najbolj razburljive dogodke, ki jih je doživel kot fotoreporter in snemalec pred zadnjo vojno, med NOB in po vojni. V tem času je kot partizanski fotograf, snemalec v Trstu ter fotoreporter pri Slovenskem poročevalcu, nato pa v Delu, Tovarišu, TT, Jani Ljubljanskem in Nedeljskem dnevniku posnel tisoče in tisoče metrov filmov, njegov arhiv fotografij pa je postajal čedalje obsejnejši. Po odhodu v pokoj ga je začel urejati ter naredil ožji izbor nekaj sto fotografij. Utrnila se mu je misel, da bi o tem kaj napisal in tako je nastala pričujoča knjiga, v kateri so njegove pripovedi dokumentirane z mojstrskimi in ne tako vsakdanjimi fotografijami.

V knjigi namenja Šelhaus največ prostora tržaškemu obdobju, na katero hrani posebno lepe spomine. To je bil čas neposredno po drugi svetovni vojni, ko so v Trstu gospodarile zavezniške sile, a tudi čas najbolj razburljivih dogodkov, kar se jih spominja.

Poseben pečat pa daje delu zadnje poglavje, ki slika razmere med Slovenci na Koroškem onkraj meje. To poglavje v Avstriji žal še

vedno ni zaključeno, zato bo Edi Šelhaus gotovo okrog 600 fotografijam koroških dogodkov dodal še kakšno. Upamo le, da bodo prihodnje fotografije bolj spodbudne za našo manjšino, kot so mnoge od tistih v knjigi.

M. KRUMPAČNIK

pa druga dela, ki obravnavajo vprašanje odtujenosti, življenjskega gnusa, temu bo precej jasno, da je Friggierijev kratki roman novatorski le po tem, da junaka in njegovo iskanje poti iz bivanjskih zagat postavlja v okolje, ki je literarno še neobdelano. Vse drugo pa je že zdavnaj znano.

D. R.

teodorik veliki

Literarno gnetenje zgodovinskih dejstev v obliko romana je običajno zahtevnejše in bolj nevhvaležno kot pa prava umetniška, na domišljiji temelječa tvornost. Brez izmišljanja kajpak tudi pri prvem postopku ne gre, a tamkaj ustvarjalec le nima povsem prostih rok, preverljivi dogodki, osebe in podobno mu ne pustijo, da bi pripoved usmerjal, kakor bi se mu zahotelo. Kritiki so namreč nepri-merno bolj neizprosnji, umetniškost dela pogojujejo s tem, kako prepričljivo podaja nekdanjo stvarnost. Zadostiti umetniškim in zgodovinskim

meram — tega so (bili) večji le redki pisatelji, eden med njimi je gotovo Madžar Laszlo Pasuth, o čemer zgovorno pričča njegov obsejni roman o Teodoriku Velikem; delo je kot 48. zvezek zbirke o velikih ljudeh v prevodu Jožeta Kolarja izdala založba Obzorja.

„Rim je bil pokopan v Ravenni“ — tako je podnaslovljena knjiga, ki govori o vzhodnogot-skem kralju, čigar življenjska pot je neizbrisno prepletla zgodovinska dogajanja v petem in šestem stoletju na stari celine. Teodorik se je rodil v Panoniji,

v Bizancu se je dobobra poučil o grški kulturi, tako izobražen je plenil po provincah, dokler mu ni bil dodeljen naslov konzula in patricija ter naloga, naj premaga Odoakerja, vladarja Ravene. Got je zmagal, kot prvi germanski kralj je spoznal veličino rimske kulture in skušal zaustaviti njen propad, ki je pretil zaradi silne preseljevanja narodov. Izkazalo se je, da je propad neizbežen, a tri desetletja Teodorikove vladavine so pomenila dobo miru za Gote in Rimljane. Pronicljiv mož je politično upravo prepuštil Rimu, s svojo močno vojsko pa je skrbel za varnost meja, utrjeval je gospodarstvo, poskrbel za obnovu prekopov, gradnjo vodovodov in pristanišč, tudi kultura mu ni bila španska vas. Njegov glavni cilj je bil po mirni poti Gote vključiti v rimsko kulturo, a zaradi velikih nacionalnih in verskih razlik ni uspel.

Teodorik velja za največjega vladarja v času preseljevanja narodov, četudi se mu ni posrečilo spojiti antiko, krščanstvo in germanstvo v skladno celoto. Raznolik in hkrati enovit pa je bil z lastnostmi barbarske preprostosti in antične kulturne uglašenosti Teodorik sam. Kot takega ga pisatelj kaže sredi burnega časa, širokega prostora, z zgodovinskim ozadjem, polnim oseb in dogodkov.

D. R.

oblič na razbolele sanje

Za oknom diha drugi svet. Sneg oblekel je večer. Vkrasale zvezde svoja so ognjišča, od njih do mene se čas strjuje v led.

Na steklu zasrebrni ledeni cvet.

Oblič na razbolele sanje...

„Pesniki smo čudni ljudje. Naše pesmi so sad veselja ali žalosti. Vendar je prvo čustvo le malokdaj naš gost,“ je začela svojo pripoved mlada pesnica samoukinja Ivanka Bogolin iz Črnomlja potem, ko je položila na mizo zajeten kup listov, na katere je izlila okrog sto pesmi. Pesmi, ki razkrivajo njeno trpljenje, žalost, stisko, v katerih je težko najti svetel žarek upanja, rešitve. Zgoraj je zapisana ena izmed teh pesmi.

Ivanka Bogolin se je rodila pred

osemindedesetimi leti v Dobljčah v črnomaljski občini. Spominja se, da je prve pesmi napisala kot osnovnošolka, objavljene pa so bile v glasilu črnomaljske osnovne šole, ki jo je obiskovala. V osmem razredu je vklesala v verze celo kroniko svojih sošolcev.

V času, ko se je šolala za trgovko in pozneje za komercialno tehničarico, je bila potreba po pesnikovanju enkrat močnejša, drugič šibkejša. „Zelo občutljiva sem na dogajanja v moji bližnji ali daljni okolici, zato me prizadene vsaka najmanjša stvar, tudi nesreča ljudi, ki jih nisem nikoli poznala. V takšnih trenutkih sled svinčnika kar sama zapisuje verze na papir. In takšnih trenutkov je veliko,“ prepleta misli Ivanka.

A kaj je pravzaprav pripeljalo Bogolinovo, da je začela pesniti? Veliko več je na svetu nesrečnikov kot pesnikov. Da je nesrečnež pesnik, mora imeti prav gotovo tudi nekoliko žilice, kot pravimo. Tudi Ivanka jo ima že po družinski tradiciji: njena mama je kot dekle pred drugo svetovno vojno napisala igro, ki so jo domačini takrat tudi zaigrali. Med vojno so morali ljudje takšne tekste skrivati pred sovražnikom. Toda Ivankaina mama ga je spravila tako, da ga ni nikoli več našla. Po vojni so jo povabili na tečaj za nadarjene literate v Kočevje, a je oče ni pustil, saj je bilo doma na kmetiji preveč dela. Tako svojih literarnih sposobnosti ni mogla razvijati.

Ivankin oče sicer ni pisal, zato pa je prebral vsako knjigo, ki mu je prišla pod roko. Ko je Ivanka hodila v šolo v Črnomelj, je iz knjižnice prinašala domov knjige, ki sta jih z očetom brala tudi do enih, dveh zjutraj. Ivanka tudi danes ves prosti čas nameni knjigam, saj ve, da najde v njih poleg drugega tudi veliko novih besed, in tako si bogati besedni zaklad.

Svojih pesmi Bogolinova ni objavila še nikjer, razen v glasilu Petrola, kjer je bila zaposlena, ko je še živel v Brežicah. „Preveč samokritična sem, ne vem, če bi bili ljudje zadovoljni z mojimi pesmimi, če bi jih sprejeli,“ reče v opravičilo. Toda Ivanka želi, da bi si sama pridobila čim več pesniškega znanja, če temu lahko tako rečemo, saj se ji želja, da bi študirala slovenščino, ni nikoli izpolnila. Zato pa se udeležuje srečanj pesnikov in pisateljev začetnikov in prav takšno srečanje v Gradišču v Slovenskih Goricah leta 1978 pomeni prelomnico v njenem pesniškem ustvarjanju. Od takrat dalje se je lotila pesnikovanja bolj zavestno.

Kaj bo naredila s pesmimi in tudi s spisi, ki jih kdaj pa kdaj napiše, še ne ve. „Zaenkrat je najbolje, da še nekoliko zorijo v predalu,“ pravi. Mogoče pa se bo nekoč le opogumila, da bo svoje delo pokazala tudi drugim ali pa jo bo spodbudila hčerka, ki že danes, pri devetih letih, piše pesmice.

M. KRUMPAČNIK

po sledeh napredka

SONČNI SVETILNIKI IZ NOVEGA MESTA

Iz raziskovalnega inštituta delovne organizacije Iskra Avtomatik je prišla pred dnevi nadvse zanimiva in razveseljiva vest: novomeška Tovarna napajalnih naprav naj bi v kratkem pričela izdelovati sončne sisteme za svetilnike. Da bi novico, ki pomeni na tem področju že kar revolucionaren napredek, bolje razumeli, omenimo, da dandanes svetilnike ob Jadranu napaja plin, v bodoče pa naj bi jih sončna energija, za katero bodo žarke zbirale doma izdelane sončne celice.

Razvite dežele sveta se z izkoriščanjem sončne energije že dalj časa temeljito ukvarjajo, prvi sadovi njihovega dela so sončne elektrarne, ki jih grade v Kaliforniji, Švici, ZRN in še kje. Napredku skuša slediti tudi Iskra, ki izkoriščanju sončne energije že nekaj časa posveča veliko pozornosti. Pred leti poskusno postavljeni model napajalnika na strehi je bil pričetek izredno plodne raziskovalne poti, ki je danes privedla do enega največjih uspehov domače raziskovalne dejavnosti. In kako tak sončni sistem sploh deluje?

Sestavljata ga plošča s sončnimi celicami — kolektor in akumulatorska baterija, ki v sončnem dnevu nabrano energijo „shrani“ za noč in oblačno vreme. Posebna elektronska naprava skrbi za pravilno polnjenje in za pravilno napetost pri porabniku. Seveda pa je uspešnost takega sistema odvisna v veliki meri od geografske lege, osončenja, mikroklima in še česa. Doslej prvi uporabljeni sistem pri nas, ki izkorišča sončno energijo, je postavljen na Vremščici nad Senožečami. Zgrajen je bil za napajanje telekomunikacijskega sistema in ima moč sto vatov. Brezhibno deluje že tri leta brez posebnega vzdrževanja, in kar je najbolj zanimivo, brez za to posebej zaposlenih delavcev. Seveda je tak sistem najbolj primeren tam, kjer ni možno napeljati električnega omrežja ali pa bi bilo to predrago. Na Vremščici je bilo tako, saj bi pet kilometrov električnih kablov stalo desetkrat več kot

postavitev sončnih celic. Pokazalo pa se je, da je pri nas izkoristek sončne energije racionalen le poleti.

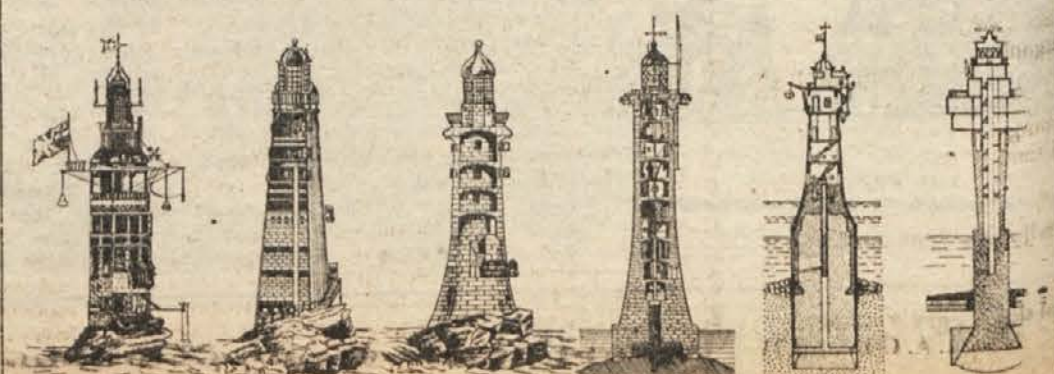
Kot pravijo v raziskovalnem inštitutu Iskre, s sončno energijo še dolgo ne bomo rešili energetske krize. Tehnologija za izrabo sončne toplote je danes šele na začetku poti, vendar vsako leto prinese kanček več sončne energije, ki se spremeni v električno. Ekonomski račun je sicer še zmeraj na strani elektrike iz električnih virov, saj stane postavitve sončnega sistema za en vat energije kar nekaj tisočakov, toda strokovnjaki pravijo, da bo prihodnost prinesla povsem novo razmerje.

Nekaj k potrditvi tega so prispevali tudi v Iskri, kjer so razvili tehnologijo izdelave silicijeve sončne celice in kompletnega sončnega napajalnega sistema. Prav zdaj namreč že uvajajo prototipno proizvodnjo sončnih celic, že septembra pa naj bi bili izdelani prvi štirje povsem domači sistemi. Po besedah Iskrinih strokovnjakov bomo z njimi sčasoma opremili prometno signalizacijo, repetitorje v nedostopnih krajih, kamor ni mogoče pripeljati električnega omrežja, oskrbovali meteorološke sonde, tudi napajali komunikacije za SLO. Ne smemo pozabiti tudi uvodoma omenjenih sistemov za svetilnike. Ti danes delajo na plin, ki ga dovažajo vsake tri tedne v jeklenkah. Pozimi in ob slabem vremenu, ko je oskrba domala nemogoča, se zgodi, da kakšen svetilnik celo ugasne. Poslej te skrbi ne bo več.

Razveseljivo je tudi, da bo sčasoma sončno energijo moč uporabljati tudi za široko potrošnjo. Iskrini strokovnjaki pravijo, da se bo s sončnimi celicami splačalo opremiti stanovanjske prikolice ali manjši vikend. Še največ možnosti za uveljavbo pa ima sončna energija v deležah tretjega sveta.

Čeprav je znanstvenikom, tudi Iskrinim, že danes jasno, da navzlic ogromni energiji nad nami Sonce to stoletje še ne bo reševalo energetske krize, vendarle z vse večjim optimizmom zremo v večno energetske krogle na nebu.

B. B.

ŽIVLJENJE NA PRAGU SVETA

Včasih, v samotnih tihih urah ali v globokem pogovoru s prijatelji, se človek sprašuje, kaj je pravzaprav smisel življenja. Je to imeti, dajati, vladati, pomagati, ukazovati? Je to nabirati vtise, spoznanja, dobrine? Kdo živi bolj bogato, bolj globoko? Tisti, ki mu sredstva in zdravje omogočajo, da vidi druge kraje, druge ljudi, ali tisti, ki je vse življenje prikovan na eno mesto in so njegova potovanja le miselni sprehodi v globino zavesti? In kako meriti bogastvo nekega življenja, ko pa se vsa končajo v isto črno noč?

Lojzka Šauer iz Rožnega dola gotovo ne sodi med tiste ljudi, ki bi si življenje pestrili s potovanji okoli po svetu. Večino svojih dni in tudi mnogo noči je prebila za šivalnim strojem, sedaj, ko so ji oči že nekoliko opešale, pa dostikrat poseđa pred hišnim pragom in od tam spremlja življenje, ki drsi mimo po makadamski cesti med Rožnim dolom in Semičem. Lojzka je že od rane mladosti invalid. Ena noga ji zaradi prehlada ali otroške paralize — vzrokov v tistih letih med prvo svetovno vojno ni nihče natančno ugotavljal — ne služi, pa so jo že takrat namesto za poljska dela namenili za šiviljo.

Rodila se je na Selih pri Vrčicah. V družini je bilo šest deklet, ki so morala doma na kmetiji in v vinogradih krepko prijeti za delo, da so pomagala materi, ki je med prvo svetovno vojno, ko je bilo Lojzki komaj nekaj let, že drugič postala vdova. Prvega moža ji je zasulo v nekem ameriškem rudniku, drugi pa je padel na italijanski fronti. Lojzka se ga niti ne spominja. Mati je bila kočevskega rodu, doma iz Kleča, zato so doma otroci dolgo govorili slovensko in kočevsko. Danes je Lojzka kočevsko govorico že pozabila, razumela pa, pravi, da bi še.

Še pred drugo svetovno vojno se je Lojzka primožila v Rožni dol. Mož, ki je bil tedaj že invalid in popolnoma slep, je tam gradil hišo. Z Lojzko sta jo skupaj in z nemalo truda dokončala. Spominja se, kako je šivala noč in dan, da je

prislužila kaj za material in za delavce. K njej so hodili ljudje od blizu in daleč. Vse je oblekla, za plačilo pa so ji prinašali največ v naturalijah, kar so pač mogli. Še največ so ji prinašali vina, ki ga je Lojzka potem prodala naprej in si tako prislužila kak prepotreben dinar.

S prodajo pijače tiste čase Lojzka ni imela težav. Tik za hišo je bila z Radohe na železniško postajo speljana ozkotirna proga in ob cesti so bile dolge skladownice hlodovine in drv. Delavci so ob težakem delu radi popili kak liter semičana, delavci iz Bosne pa so zlasti cenili domače žganje. Zasluzek je Lojzki in njenemu slepemu možu veliko pomenil, saj pokojnina ni bila velika, še več kot denar pa jima je ta način življenja prinašal stik s svetom, ki sta ga zaradi invalidnosti oba tako potrebovala.

Ko je izbruhnila druga svetovna vojna, je življenje na industrijskem tiru zamrlo. Pogorela je Radoha in med tračnicami je pognala trava. Za Lojzko pa ni bilo počitka. Podnevi je šivala za sosede, ponoči pa za partizane. Kdove koliko hlač, srajc in perila je sešila za partizansko vojsko in koliko hlebcev kruha je spekla, da so ga potem terenci odnesli tja proti Vrčicam in naprej v roške gozdove.

Z žalostjo v srcu se spominja mladega sosedovega fanta Lojzeta. Iz čete je prišel na obisk domov, pa se ne bi rad vrnil v svojih starih razcapanih hlačah. Lojzka mu je umerila nove in mu jih sešila. Komaj jih je dočakal in se ves vesel vračal v četo. Že drugi dan so ga vsega razmesarjenega pripeljali z Ruperč vrha. Sovražniki so ga na poti zajeli in ga zverinsko pobili. Pa še dvojnih hlač se Lojzka živo spominja. Z Vrčic, kjer je bil tedaj Glavni štab, so ji prinesli za sešit dvojce že urezanih hlač. Za komandanta Staneta so bile in zelo se je mudilo. Kot že dostikrat prej, je tudi tokrat Lojzka ob luči prebedela velik del noči in izpolnila naročilo. Tako je tudi invalidna Lojzka Šauer dala svoj prispevek za svobodo.

Danes sedi Lojzka na pragu stare hiše, ki sta jo zgradila z možem, medtem ko zraven rase nova, ki jo gradita hčerka Vida in zet Marjan. Čeprav ne more hoditi, pa tudi Lojzka še sedaj veliko pomaga mladi družini. Vzreja vnučka, ki že obiskujeta osnovno šolo, kuha in še kaj pošije, vmes pa sedi ob cesti in gleda, kako po njej teče življenje. Veliko cest pelje v svet. Po njih Lojzka Šauer iz Rožnega dola ni hodila, vendar pa v veliko srce tudi pripelje mnogo poti in na teh poteh Lojzka invalidnost ni ovira.

Sečnja lesa nad načrti

Blaga zima omogočila precej večjo sečnjo in odkup lesa — GG letos na trg 208.000 kubičnih metrov lesa

Gozdno gospodarstvo Novo mesto je prvo polovico letošnjega leta zaključilo z zelo dobrim poslovnim rezultatom, precej boljše od načrtovanega. Na rok jim je šlo ugodno vreme, ki je omogočilo tudi večjo učinkovitost pri sečnji in odkupu lesa. Celoletni plan, po katerem naj bi dali na trg nad 200 tisoč kubičnih metrov lesnih artiklov, so v prvem polletju izpolnili 56-odstotno.

„Letošnja zima je bila razmeroma ugodna in delavci so lahko vseskozi nemoteno delali, medtem ko so bili prejšnja leta po več tednov doma,“ pravi direktor GG Jože Petrič. „Tako smo iz družbenega sektorja oddali 41 odst. več lesa kot v ena-

opravičili z večjo proizvodnjo in izvozom.

Ker smo že lani posekali 11 tisoč kubičnih metrov lesa več od načrtov in bomo letos dosegli obseg, predviden za leto 1985, smo popravili srednjeročni plan. Ob večji sečnji nikakor ne zanemarjamo gozdno-gojitvenih del ter gradnje gozdnih cest, slednjih bomo letos zgradili 33 kilometrov. Večja proizvodnja pa že vpliva na oddajo lesa. Tovarne iverke in krška Celuloza imajo polna skladišča, tako da les stoji na železniških postajah, kar ni dobro, saj se hitro kvari.

— Kako pa je s prodajo? Koliko lesa ste izvozili?

„Po letnem planu naj bi z izvozom ustvarili 51,8 milijona dinarjev ali 7 odst. celotnega prihodka. V prvem polletju smo že izvozili za 41 milijonov drobnega lesa listavcev za izdelavo ivernih plošč in embalaže, in sicer vse na konvertibilni trg, največ pa v Italijo. Vse obveznosti do domačih kupcev prav tako izpolnjujemo redno in celo nad planom. Najbolje sodelujemo z Novolesom, ki je tudi naš največji porabnik lesa. Prav sedaj se dogovarjamo o vzpostavitvi dohodkovnih odnosov med Novolesom in GG.“

— Ker imate domačo naravno surovino, odvisnost od uvoza ni vidnejša. Ali morda le pričakujete kakšne težave do konca leta?

„V prvem polletju smo uvozili za vsega 4 in pol milijona dinarjev, največ motornih žag in rezervnih delov. Teh imamo do konca leta dovolj. Ne vem pa, kako bo, če zmanjka goriva; ne za žage, ki ga niti ne porabijo toliko, temveč za tovarnjake in traktorje. A tudi če se to zgodi, pomanjkanje verjetno ne bo dolgotrajno. V najslabšem primeru pa bi delavce iz sečnje preusmerili na gozdno-gojitvena dela.“

— Povpraševanje po drvh je ob pomanjkanju kurilnega olja in premoga precej večje. Boste lahko zadostili potrebam?

„Drvi je dovolj tudi za sedanje povečane potrebe. Imamo pa ozka grla v prevozu, ki jih bomo reševali s sodelovanjem vseh tokov.“

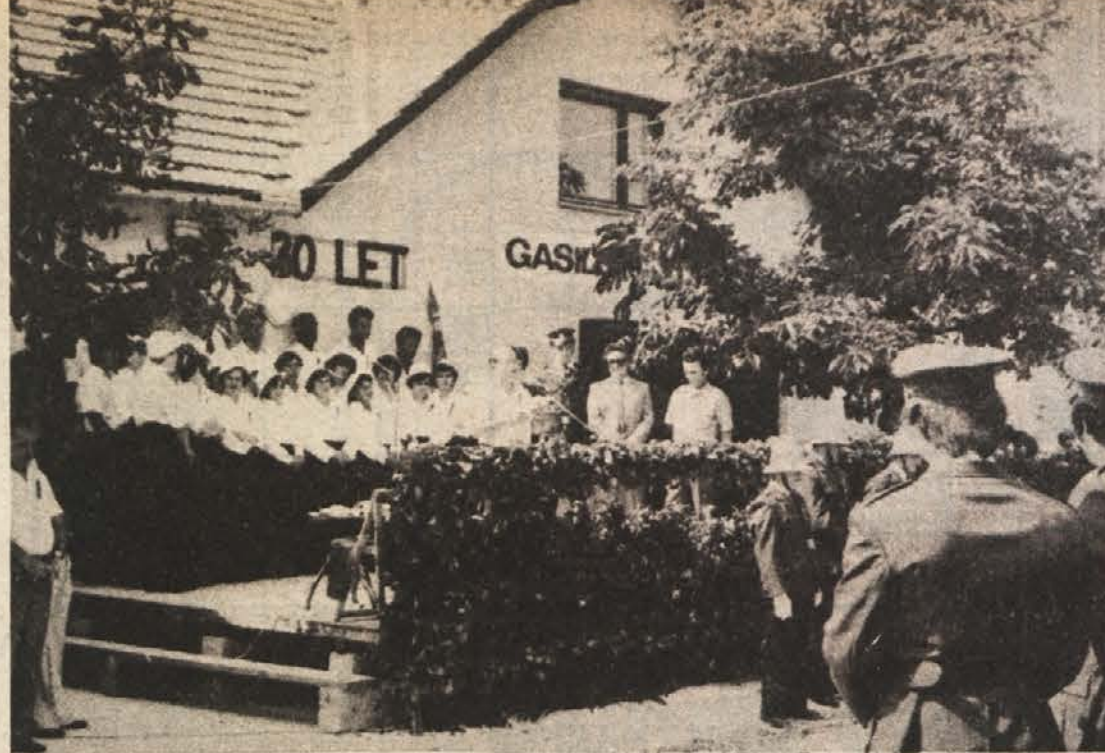
Z. L. — D.

Jože Petrič: „Kljub veliko večjemu povpraševanju drv ne bo zmanjkalo. Le razvažanju ne bo kos samo novomeška temeljna organizacija...“

kem lanskem obdobju, iz zasebne pa smo ga odkupili celo za polovico več. Pri sečnji v zasebnih gozdovih so marsikje pomagali tudi delavci GG. 24 naših delavcev pa je nekaj mesecev uspešno sodelovalo pri odpravi posledic žleda v Brkinih in izpolnilo 90 obveznost — 10 tisoč kubičnih metrov drv.

Večji proizvodnji in odkupu je primeren tudi dohodek. Ustvarili smo 536 milijonov dinarjev celotnega prihodka, kar je za 60 odst. več kot v enakem lanskem obdobju in 57 odst. letnega plana. Osebnih dohodkov so porasli za 38 odst., kar je nekoliko nad merili družbenega dogovora, a bomo to

PROSLAVA PRED NOVIM DOMOM — Občani KS Mali Slatnik so v nedeljo proslavili krajevni praznik in 30-letnico domačega gasilskega društva. Na sliki: proslava pred dograjenim gasilskim domom v Križah. (Foto MiM)

Dvojno praznovanje v Križah

Izkaznica za praznik krajevne skupnosti Mali Slatnik: 6 tisoč prostovoljnih delovnih ur pri urejanju komunalnih zadev in dograjen gasilski dom v Križah

Preteklo nedeljo, 15. avgusta, so občani krajevne skupnosti Mali Slatnik slovesno počastili svoj krajevni praznik, ki ga praznujejo v spomin na zgodovinski dogodek, ko so se pri vasi Krka spopadli tako imenovani štajerski bataljon belogardistov in borci gorjanskega bataljona ter proletarske brigade Tone Tomšič, ustanovljene le mesec dni pred tem.

Pomen dogodka je v govoru očrtal slavnostni govornik generalmajor Lojze Hren, doma s Potovega vrha. Poudaril je delež prebivalcev teh krajev pod Gorjanci za NOB, saj so bili vaščani borci v prvih stihih partizanskih brigadah, opozoril pa je tudi na težaven mednarodni položaj, v katerem je uvrstitev domačega še toliko bolj pomembna in zato terja od ljudi napore na vseh področjih.

Predsednik sveta KS Lado Jaki je očrtal prizadevnost krajanov za raz-

proslava je bila povezana s praznovanjem 30-letnice delovanja prostovoljnega gasilskega društva Potov vrh — Slatnik.

Društvo ima danes 72 članov, predseduje pa mu Janko Vovk. S prostovoljnimi delovnimi urami, mladine in ob podpori ostalih vaščanov so dokončali gradnjo gasilskega doma v Križah.

Na proslavi so slovesno razvili prapor ter podelili občinska priznanja za 10, 20 in 30 let delovanja, republiška priznanja pa so prejeli: Janko Vovk, Ciril Košmrl in Ivan Štampfelj.

Podelil jih je predsednik občinske gasilske zveze Milorad Dimitrič.

Izvoz večji od uvoza

Glede na težave še kar ugodne številke blagovne menjave s tujino — Izvoz 13 odst. večji od uvoza

Teško bi rekli, da je gospodarstvo novomeške občine v prvih šestih mesecih letošnjega leta doseglo izjemne rezultate na področju blagovne menjave s tujino. V primerjavi z enakim lanskim obdobjem so številke sicer še kar ugodne, a v večini delovnih organizacij so plod velikih naporov, da se čimveč proizvodnje proda na tuje, predvsem konvertibilno tržišče, medtem ko je lani v začetku leta izvoz tekkel še brez zunanjih spodbud.

Ce pa upoštevamo tudi vse težave, s katerimi so se srečevali praktično povsod pri preskrbi s domačimi in tujimi surovinami in reprovromateriali (pretežno predelovalna novomeška industrija je zelo odvisna od uvoza reprovromaterialov), bi bili z doseženimi rezultati pravzaprav lahko kar zadovoljni.

V prvem polletju letošnjega leta je novomeško gospodarstvo prodalo v tujino za več kot 3 milijarde dinarjev blaga, kar je za 3,5 odstotka več kot v enakem lanskem obdobju. Izvoz na konvertibilni trg je dosegel vrednost 2,6 milijarde (3,38 odstotka več kot lani), na kliring pa 445,6 milijonov, kar je prav tako za več kot 4 odstotke več kot lani. Celoten uvoz blaga je znašal 2,7 milijarde dinarjev ali skoraj 12 odstotkov manj kot v enakem lanskem obdobju. Vsekakor razveseljujoč podatek, le da bi bile številke brez omejitev verjetno precej višje. Na konvertibilnem tržišču smo nakupili za 2,65 milijarde dinarjev blaga (12,3 odstotka manj kot lani), predvsem reprovromaterialov. Uvoz s kliringa se je povečal skoraj za 30 odstotkov, vendar smo na to tržišče še vedno veliko več izvozili, kot z njega uvozili, kar kaže tudi 726-odstotni indeks pokritja tega uvoza z izvozom.

Bistveno boljše kot v enakem lanskem obdobju je pokritje celotnega uvoza z izvozom, saj je bila vrednost v tujino prodanega blaga za 13 odstotkov večja od vrednosti preko naših meja kupljenega blaga, medtem ko je bil v prvem polletju 1981 uvoz skoraj 4 odstotke večji od izvoza. Vendar smo imeli v uvoznobilanci s konvertibilnim trgov se vedno za 34 milijonov

dinarjev primanjkljaja, saj je bil izvoz blaga na to tržišče za več kot odstotek manjši od uvoza z njega.

Daleč največji delež izvoza in uvoza blaga sta uresničila IMV in Tovarna zdravil Krka. IMV je realiziral 42 odstotkov izvoza blaga vse dolejske regije, Krka pa 21 odstotkov. Hkrati je znašal uvoz IMV 46 odstotkov, Krke pa 24,59 odstotka v regiji.

Spet višje stopnje?

Interesne skupnosti že poračunavajo presežke z nižjo prispevno stopnjo

Vse interesne skupnosti družbenih dejavnosti v novomeški občini so v prvem polletju 1982 potrebovale za uresničevanje dogovorjenih programov nekaj več kot 570 milijonov dinarjev, kar je 47 odst. celoletne vrednosti programov. Dejanska vplačila so presegla 572 milijonov, kar pomeni 1,94 milijona presežkov, ki jih je treba vrniti organizacijam združenega dela.

Sedem interesnih skupnosti družbenih dejavnosti je ustvarilo 24,58 milijonov presežkov, medtem ko je imela zdravstvena skupnost 22,6 milijonov primanjkljaja. Po sklepu občinske skupščine naj bi ga pokrila s presežki drugih skupnosti. Z julijem so bile znotraj družbenih dejavnosti prerezane tudi prispevne stopnje. Skupnosti, ki imajo presežke, so za drugo polovico leta znižale prispevno stopnjo in bodo presežke postopoma vrnile združenemu delu z manjšim vplačilom sredstev v drugem polletju. Zdravstvena skupnost pa je za vsa znižanja skupaj povečala svojo prispevno stopnjo, da bi tako le zmanjšala primanjkljaj.

Pred kratkim je prišel na dan predlog samoupravnega sporazuma o združevanju sredstev za pospeševanje izvoza. V večini temeljnih organizacij najbrž ne bo težav s sprejetjem, saj bo marsikatera dobila izvozno spodbude iz tako zbranih sredstev. Precej denarja naj bi po sporazumu zbrali tudi s presežki interesnih skupnosti, tako republiških kot občinskih, kjer jih imajo. Pri novomeških skupnostih družbenih dejavnosti bi za združevanje prišlo v pošteve le 1,94 milijona „pravih“ presežkov. Če se bo zgodilo, da bodo vsako skupnost obravnavali posebej in vzeli njene presežke za pol leta, potem bodo imele vse skupnosti že prihodnji mesec premo denarja za dogovorjene programe, kar bi seveda zahtevalo takojšnje zvišanje prispevnih stopenj.

DOLNJE SUŠICE: OTVORITEV DOMA

Krajevna skupnost Dolenjske Toplice in vaški odbor SZDL Dolenje Sušice vabita v nedeljo, 22. avgusta, ob 15. uri na slovesno otvoritev novega družbenega doma v Dolnjih Sušicah. Po krajšem kulturnem programu pripravljajo še gasilsko veselico.

Čistejša Krka po letu 1984?

Dograjenega že več kot pol novega kanalizacijskega sistema v Novem mestu — Po letu 1984 v Krko preko čistilne naprave 90 odstotkov novomeških odplak — V Irči vasi še nič

Komunalno področje je bilo v Novem mestu dolga leta skoraj povsem zapostavljeno. Predvsem izgradnja kanalizacije ni dohitevala razvoja industrije in širitve mesta. Industrijske in vse druge odplake so šle v Krko neprečiščene, zato se ni čuditi veliki onesnaženosti nekdanje dolejske lepote. Po programu samoprispevka, za katerega so se ljudje odločili leta 1979, pa bo skoraj vse Novo mesto do konca leta 1984 zajeto v novo kanalizacijsko mrežo in 90 odstotkov vseh novomeških odplak bo Krka sprejela preko čistilne naprave.

Izgradnja primarnega kanalizacijskega sistema v Novem mestu je tako daleč, da praktično nič ne bi smelo preprečiti dokončanja. V veliki meri je zagotovljen tudi denar. Napovedovale so se sicer precejšnje težave, ker sredstva za stanovanjsko izgradnjo, prispevki temeljnih organizacij in bančni krediti predstavljajo le četrtino potrebnega denarja namesto načrtovane polovice. Na srečo je precej več sredstev iz samoprispevka in kanalsčine, nemoteno izgradnjo sistema pa je omogočila tudi dolejska območna vodna skupnost z nekaj akontacijami od vsote, predvidene za prihodnje leto.

Doslej je že zgrajen velik del kanalov S, R v Regerči vasi in K v Irči vasi, osrednja čistilna naprava v Ločini ter več zbiralnikov in črpališč odpadne vode. Sredi gradnje je črpališče Žaga. Mestni predel od Kandiji do Cikave bodo povezali s cevmi s kanalom S po dnu Krke ob kandijem mostu že v kratkem, se letos pa bodo začeli graditi tudi večji zadrževalni sistem v Kandiji za od-

plake s tega območja, čeprav je nekaj težav z dovoljenji. Precej se je zavlekla gradnja zadrževalnega bazena in črpališča odpadnih voda na sistemu v Irči vasi. Pripravljalna dela so sicer opravili, a gradnja, ki bi se morala začeti že maja, še sedaj stoji. Odbor podpisnikov nove soseske namreč ni izpolnil obveznosti, da zagotovi za dograditev kanalizacije 5 milijonov. Če tega ne bodo v kratkem rešili, se utegne začeti selitev v prve nove hiše, predviden za prihodnje leto, nekoliko zavleči.

Za leto 1983 pa načrtuje Komunalna še nadaljevanje gradnje kanala S od Novoteksa do Cegeline in kanala K od Regerče vasi do Jedinščice. Ko bo vse to zgrajeno, bo Novo mesto po površini 80-odstot-

no, po obsegu odplak pa celo 90-odstotno zajeto v primarno kanalizacijsko mrežo in priključeno na čistilno napravo. Še letos naj bi začeli gradnjo kanala S1 od Mačkoveca do čistilne naprave, kjer pa se bo verjetno zataknilo s sredstvi. Tako ostaja za leto 1984 še gradnja kanalizacije v Bršljinu, Bučni vasi in na Kamencah.

Realizacija celotnega programa se sicer lahko za leto zavleče, a trenutno začetno dinamiko gradnje za nekaj mesecev celo prehitujejo. Sistem pa bo brez dvoma veliko pripomogel k čistejši Krki, čeprav so na njeni poti še druga žarišča onesnaževanja.

Z. L. — D.

ČRPALIŠČE SREDI GRADNJE — Med večjimi objekti celotnega novega kanalizacijskega sistema v Novem mestu, ki naj bi ga dokončali do konca leta 1984, je trenutno v gradnji črpališče odpadnih voda Žaga pod Ulico talcev. (Foto: J. Pavlin)

Novomeška kronika

VEDNO KAJ NAROBE — Ker novih telefonov za sosesko ob Cesti herojev ni in ni, je edina javna govorilnica v bloku B kar dobro zasedena, saj mora marsikdo vsaj včasih kam poklicati. Zadnje čase pa se vsem, ki telefonirajo, dogajajo čudne reči. Najprej se je dalo za kovanega starega tisočaka govoriti v nedogled, tudi če si klical v Ljubljano, Beograd ali Skopje. Ko so ljudje to ugotovili, je bila pred govorilnico skoraj vrsta. Sedaj pa pravo številko lahko dokličeš šele po dveh, treh poskusih. Vsak poskus pa seveda stane tisočaka. S številčnico je gotovo nekaj narobe, pošta pa bo tako deloma pokrila izgubo zaradi prejšnje napake.

GAŠENJE PRIPEKE — Kaj je bolj prijetnega kot sredi poletne pripeke posedati v hladni senci (čeprav samo pod senčnikom na gostilniškem vrtu) in se osvežiti s kozarcem mrzle pijače? Da je takšen način prenašanja vročine marsikomu najbolj domač, pričajo stalno polno zasedene mize na prostem v najbolj „prometnih“ novomeških lokalih. Tudi če bi se na tako rešitev spomnili še kje, gostov verjetno ne bi manjkalo. A kje so še časi, ko naj bi bil Glavni trg zaprt za ves promet, da bi tudi to lahko uresničili?

6 NOVIH NOVOMEŠČANOV — Pretekli teden so v novomeški porodnišnici z območja Novega mesta rodile: Metka Šaje-Peklar iz Cankarjeve 35 — Katjo, Vesna Bukovec iz Ulice Danila Bučarja 8 — Polono, Ljubica Majer iz Trdinove

Ena gospa je rekla, da novomeškemu Elektru očitno ne manjka iznajdljivosti pri iskanju načinov za zmanjšanje izgube. V prvem vohu bloka D v novi soseski ob Cesti herojev dvotarifna ura že mesece „proizvaja“ le dražje kilovate!

Na svidenje pri Travnikarju!

Brigadirji gredo v soboto delat v Pišce

Mladinska delovna brigada Brežiška četa, ki se je 7. avgusta vrnila z republiške akcije Brkini 82, je osvojila vsa možna priznanja, prisluškala pa si je tudi trak akcije. Med štiri-desetimi brigadirji je bilo deset udarnikov, deset pa jih je dobilo priznanja.

Občinska konferenca ZSMS v Brežicah je ponosna na njihove uspehe. Letos se lahko pohvali s plodnim brigadirskim letom, saj je pred odhodom na Brkine organizirala kar deset lokalnih delovnih akcij. Enajsto napoveduje za soboto, 21. avgusta, pri kmetu Travnikarju v Podgorju na Pišečkem. Brigadirji iz brežiške, kranjske in novomeške občine so letos že delali pri njem in mu bodo v soboto dokončali začeto cesto.

S tem bo občinska konferenca ZSMS v Brežicah zaključila letošnje delovne akcije. Tudi tokrat vabi v Pišce Kranjčane in Novomeščane. V Pišce bo prišlo celotno vodstvo republiške akcije Brkini in s tem dalo priznanje brežiški brigadi, ki ni bila le najboljša po delovnih uspehih, ampak se je izkazala tudi po družabnosti in sodelovanju na interesnih področjih.

J. T.

NOVO V BREŽICAH

NAJSLABSA JE ZDAJ NAJLEPŠA - Borovo je odprlo novo trgovino obutve. Uredili so jo prav tako na Cesti prvih borcev, le da je večja in veliko bolj prikladno urejena.

Posavski muzej v Brežicah obiskujejo ta čas številni domači in tuji turisti, ki se spotoma ali pa tudi za dlje časa ustavijo v Brežicah oziroma v Čateških Toplicah. Zanje je razen muzejskih zanimivosti nadvse privlačna razstava tapiserije, zlasti dela Brežičanke Cvetke Miloš-Radanovič.

BREŽIŠKE VESTI

PRIDNE ROKE POVSOD DOBRODOŠLE - V soboto pričakujejo brigadirje pri Travnikarju v Podgorju, da jim bodo dokončali cesto. (Foto: J. T.)

So kumarice preceneni?

Na pobudo živilskopredelovalne industrije kooperanti na Krškem polju že več let utirajo pot pogodbenemu gojenju kumaric za vlaganje. Poskusi so pokazali, da je pridelavec v teh krajih zelo dober. V brežiški občini se je za novo kulturo prva opogumila Alojzija Žugič iz Hrašta pri Cerkljah. Letos je sklenila pogodbo za 2 tisoč kilogramov, a jih je že zdaj oddala 3 tone. Toliko jih ni nihče pridelal, najbrž zaradi tega, ker niso vsi tako vestno škropili in se držali vseh drugih navodil. Nekaj pridelka ji je vzela tudi toča, takrat, ko je pustošila na Bizelj-skem.

Žugičeva goji kumarice na 13 arih. Štirikrat jih je okopala, nekaj s konjem, nekaj ročno, ker s kopačem ni mogla povsod zra-

Alojzija Žugič: ven. Trud se ji je hitro povrnil, saj je potrgala 300 kg kumaric že

takrat, ko jih še nihče drug ni imel. Na dan jih je dolejš nabrala največ po 400 kg. Pomagata ji hčerka Darja in sin Rajko, najmlajša pa še ne zmora tega dela. Čeprav kumarice zares lepo rodi-jo, Žugičeva okleva in celo razmišlja, da jih drugo leto ne bi sadila. Ogromno pozornosti zahtevajo, zato bi po njeni presoji morala biti odkupna cena višja.

Prvo kvaliteto plačujejo po 15 dinarjev, drugo po 10,80 in tretjo po 4,20. Za prvi kakovostni razred smejo biti plodovi dolgi od 3 do 6 cm, za drugi od 6 do 9 cm in za tretji od 9 do 12 cm. Obiranje ne sme zamuditi, saj se to potem pri denarju precej pozna.

Gospodinja Lojzka ima na kmetiji tudi polne roke drugega dela. Pošestvo meri 7 hektarov. Od tega je 45 hektara obdelovalne zemlje. Mož je zaposlen in se vsak dan vozi na delo v Kovinarsko. Večina kmečkoga dela počaka nanjo. V hlevu ima 6 krav, v svinjaku pa 9 prašičev. Zdj gradijo še hišo, kar nalaga vsem dodatna opravila. Hčerka Darja je končala osemletko in prime za vsako delo. Leto dni mlajši Rajko pa je sploh navdušen nad kmetijo. Poklic si je že izbral. Ostal bo na posestvu, a prej bo še naredil kmetijsko šolo. Tako so za naslednika lahko brez skrbi.

J. T.

VSE ZNAJO - Krmeljski upokojeanci si gradijo balinišče. V soboto gotovo že te dni, od odtokov do drugih podrobnosti. (Foto: A. Železnik)

Gradbinci kos vsem gradnjam

Sevniški tozd Betona se kljub težavam zdaj s tem, zdaj z drugim materialom drži sprejetih rokov

Vendarle živahnejšemu naložbenemu poletu sevniškega gospodarstva (Stillesova tovarna pri Kladju, Inplet v gradnji pri Brezovem) skrbno sledijo v sevniškem tozdu zasavskega Betona.

Gradnja tovarne elastičnih pletenin Inplet pri Doljem Brezovem sovlagatelju Lisce, Jutranjke in Kometa je nasploh največja naložba zadnjih let. Pri Betonu so se obvezali za gradnjo na ključ. Direktor Karel Makari meni, da bo tovarna nared do konca leta, če jim je ne bo zagodel dobavitelj kotlov. Težave z raznimi materiali nasploh gnjavijo gradbince. „Stakniti betonsko železo, če že pridemo do cementa, je prava umetnost.“ pravi direktor Makari. Velike težave so imeli pri preskrbi aluminijaste pločevine za srednjo tekstilno šolo.

Gradnja te šole je nasploh vezana na kratek rok. Lani novembra je bilo treba še odstraniti marsikaj z nekdanje stare stavbe. Sedaj je na pravzaprav novi šoli težko prepoznati nekdanjo savsko šolo. Pleskarji so že odšli, položiti je treba le še tlake in opraviti nekatera druga obrtniška dela. Vsekakor gradbinci zatrjujejo, da bo pouk lahko že stekel v novih prostorih.

Na nekdanjem sevniškem sejmšču so končani tudi že trije bloki, preostali bodo končani v enem mesecu. Podpisali so tudi pogodbo za gradnjo zaklonišča. Pri loškem Domu počitka so zgradili kuhinjo. Gradbena dela so opravljena pri kuhinji na Impoljci, gradijo še jedilnico.

Ob tolikšnih delih je vrsta tudi na njih. Skupaj z Jugotanimom in železnico bi radi še letos začeli v sosesčini Kopitarne graditi mala stanovanja za delavce. Betonovi delavci v sevniškem tozdu so se namreč za to gradnjo že obvezali udarniško prispevati štiri delovne dni.

A. ŽELEZNIK

Složno do balinišča

Delavni krmeljski upokojeanci - Lepši prostori

V Krmelju znajo družno pripraviti za skupne akcije. Tako je bilo zgrajena že marsikaj, kar daje temu drugemu industrijskemu središču sevniške občine tudi prijetnejši videz.

Te dni je živahno okrog dotlej skromnih prostorov društva upokojeancev nasproti Metalne. Predsednik društva, sicer pa član neutrudne gradbene skupine sedmorice, ki opravlja dela, Alojz Pirc, meni, da bodo dela končana v tem tednu. „Vse mora biti nared za praznik naše Metalne 28. avgusta,“ pravi.

Krmeljski upokojeanci v potu svojega obraza gradijo dvostezno balinišče, pri čemer so jim gnotno poleg krajevne skupnosti pomagali po običaju kolektivi v kraju, gluha ni ostala niti republiška zveza. Povsem na svoje bodo izboljšali še svoje siceršnje društvene prostore. Alojz je z zadovoljstvom pokazal nove stopnice, ki jih bodo poslej rešile nevspešnega skupnega vhoda in sanitarij v zasebnem stanovanju.

Ob balinišču bodo imeli tudi prostor za inventar.

Za izboljšavo društvenih prostorov zbirajo prostovoljne prispevke med člani. Za slednje namenjajo udarniško „en šit“, kot pravijo po knapovsko tudi člani skupine.

A. Ž.

SAMI ODBRALI NAJBOLJŠE

Na Debelem rtiču so pod vodstvom Martine Jeraj letovali pionirji gasilci iz raznih krajev sevniške občine. Tokrat je občinska gasilska zveza dala prednost zunanjim pionirjem, medtem ko bodo Sevničani prišli na račun pozimi na smučanju. Izmed 250 pionirjev iz vseh pionirskih desetih je bil tokrat prostor za 18 najboljših in zanimivo je, da so jih izbrali njihovi vrstniki. Poleg kopice raznih kolajin in priznanj za uspehe v raznih športnih in družabnih igrah so pionirji prinesli domov obilico nepozabnih doživetij.

Kmalu po trdnejših mostovih

Obnova obeh mostov v Kostanjevici bo veljala 2,3 milijona dinarjev

Turistično Kostanjevico so delavci Cestnega podjetja Novo mesto spremenili v živahno delovišče. Brežiški tozd za vzdrževanje obnovlja oba mostova. Ves promet z vozili je od 2. avgusta dalje preusmerjen na obvozno cesto po desnem bregu Krke mimo Podbočja do Broda in naprej do Križaja.

Trenutno dokončujejo prenovu mostu na otoku. Zamenjati so mo-

Za vpis pripravljeno

Pri DU oddelek za Rome

Krška delavska univerza se v šolah in tečajih v sezoni 1982/83 spet nadaže okoli 3000 slušateljev. Razen ustaljenih izobraževalnih oblik odpira vrsto novih, zlasti strokovnih tečajev. Delavcem brez dokončane osemletke še naprej omogoča vpis v peti, šesti, sedmi in osmi razred, napoveduje pa tudi poseben program osnovne šole za Rome. Oddelek zanje bo imel pouk v leskovski šoli. Lani ga je obiskovalo 15 slušateljev. Letos prav tako pričakujejo, da se bodo Romi odzvali in izkoristili možnost za pridobitev najosnovnejšega znanja, ki jim bo olajšalo zaposlitev.

V drugo skupino sodi družbenopolitično izobraževanje in usposabljanje delegatov za uspešnejše opravljanje zaupanih jim dolžnosti. Med ustajlene oblike sodijo še seminarji za kandidate ZK in novo sprejete člane ter občinska politična šola. V delovnih organizacijah prireja DU tečaje o samoupravljanju, med katerimi velja opozoriti na seminarje za delavske kontrole. Ponudba DU vsebuje še tečaje za vratarje in čuvaje, za varstvo pri delu, za požarno varnost, za strojnični parnih turbin in parnih kotlov, za voznike viličarjev, za vodenje parne lokomotive in druga dela, po katerih vznikajo nove potrebe iz dneva v dan.

J. T.

rali štiri koze in nosilce, nakar bodo v celoti nadomestili še vrhni sloj. Delo je zahtevno, ker je voda na tem mestu najgloblja. Razen tega morajo neprestano paziti na pešce, za katere

DOMAČI TRN
Edinole, kar imamo narejeno pravočasno za usmerjeno izobraževanje, so učenci.

NA MORJE ŠE 120 OTROK

V torek, 17. avgusta, je odpotovala na letovanje v Ne-rezine peta izmena s 120 šolarji in predšolskimi otroki iz krške občine. Na morju bodo ostali 14 dni. Zveza prijateljev mladine Krško je letos omogočila počitnice ob morju že bli-žu 600 otrokom. Kolonija na Lošinj je odlično organizirana in sodi med najbolj urejene na Jadranu. Po njej se zgledujejo tudi organizatorji iz mnogih drugih krajev.

KRŠKE NOVICE

KDAJ KONEC ONESNA ŽEVANJA NARAVE? V krajevnih skupnostih krške občine je veliko divjih smetankov, ki kazijo naselja. Povsod tam, kjer nenačrtnemu odlaganju odpadkov niso napovedali boja, se bodo še naprej srečevali s spremljajočimi težavami in turistična društva se bodo zmanj pritoževala nad nesnago. Pa vendar pot do javnega odlagališča smeti ni tako dolga, da bi jo zaradi tega še naprej odpravili na kasnejši čas.

DRAGOCENNA POMOČ - Po pravne nasvete občanom iz okoliških krajev ni treba hoditi v Krško. Dobijo jo v Kostanjevici in na Seno-vcem, čeprav mnogi ljudje še ne vedo, da se lahko obrnejo na tamkajšnjo enoto občinskega sodišča.

mostu ne morejo zapreti. Kostanjevica z okoliškimi vasmi šteje 1800 prebivalcev, zato je pešcev izredno veliko. Poleti se jim pridružijo številni turisti. Mestno središče je zdaj namreč razbito na dvoje in vsaka pot na delo, v trgovino, na pošto ali v gostišče pelje čez most.

Delo na mostovih bo trajalo do sredine septembra, vendar ju bodo za promet odprli že prej. Popravilo bo veljalo 2,3 milijona dinarjev. Na drugem mostu bodo obnovili 12 nosilcev, nekaj nosilnih mostnic in obrabni sloj. Oba mostova redno obnavljajo, vendar so vzdrževalni stroški zaradi velike obremenitve zelo visoki. Dnevno pelje skozi Kostanjevico 60 do 70 avtobusov, veliko težko naloženih tovornjakov in nešteto osebnih avtomobilov. Če bo šlo tako naprej, lesena mostna konstrukcija ne bo več vzdržljiva in jo bo moral zamenjati železobetone. Tega si mnogi Kostanjevčani ne želijo, ker bi mestce izgubilo del svoje privlačnosti.

J. T.

PREKUPČEVALCI BEGAJO KMETE

V krški občini so kmetje lani sklenili pogodbe za 300 ton pšenice. Odkup je v glavnem končan in v tozdu Kooperacija se nadejajo, da bo plan izpolnjen. Ta čas se že pripravljajo na novo setev in določajo semenske sorte za posamezna območja. Ni namreč za vse primerna enaka pšenica. V septembru se bodo začeli dogovarjati s kmeti, koliko površin bodo posejali. Trenutno precej dvomijo v povečanje, ker ljudi begajo prekupčevalci. Za kilogram pšenice ponujajo po 15 in celo 16 dinarjev. Kmetje so dobili zanjo po 12,5 dinarja, pričakujejo pa še 1 dinar za umetna gnojila. Tisti, ki so se držali pogodbe, so spet prikrajšani.

KRŠKI TEDNIK

Gasilski dom - ponos krajanov

Otvoritev bo v nedeljo v Ševnici - Novo družbeno središče v tem delu mirenske KS

Prostovoljno gasilsko društvo v Ševnici je v 55. letu svojega obstoja pred svojo največjo delovno zmago. V nedeljo ob 14. uri bodo slavnostno izročili namenu novi gasilski dom. Pokrovitelja sta mirenska Dana in tamkajšnja krajevna skupnost.

Takega doma bi bili od srca veseli tudi v mnogo večjem kraju. Podoben stoji v Škocjanu, le da ima ševniški še stolp, kot se gasilskemu domu spodobi. Pri gradnji so mislili tudi na to, da ne bi bil dom že čez nekaj let pretesen. V tlorisu meri kar 18 x 10 metrov, v orodjarni je prostora tudi za večje orodno vozilo. Predvsem pa ima dom prijetno dvorano. Poslej se vsekakor zborom občanan in podobnim shodom ne bo treba več gnesti po zasebnih hišah. V prihodnosti bodo lahko izkoristili tudi podstrešje.

Kako so prišli do take lepe zgradbe, ki tudi sicer ni utesnjena, v

TREBANJSKE IVERI

KNJIGA LAZI - Od zajetne knjige, kot je telefonski imenik, pričakujemo predvsem natančne navedbe telefonskih naročnikov. Razprodana izdaja za letošnje leto pa postreže za kar številne naročnike na območju pošte v Veliki Loki v začetku vsake številke z 48, kot bi tam že imeli svojo centralo, in ne 44, kakor je treba tudi klicati preko obstoječega omrežja. Domačini sicer vedo za to zagonetko, ne pa tudi drugi, ki ob klicanju števil po imeniku slišijo vedno enak znak zasedenosti: „Tu, tu...“, o kakšnem javnem preklicu teh števil pa nič.

OBILJE VESELIC - Lovske in gasilske veselice, vmes se najde tudi kakšna mladinska, se konec junija in avgusta v trebanjski občini kar vrstijo. Po lepokih sodeč, te dejavnosti dopusti ne prizadenejo, očitno tudi ne draginja, čez katero tako radi zabavljamo.

PLOČNIKI - Kanalizacija in drugo pod novo šolo v Trebnjem je več ali manj varno spravljeno. Z asfaltom so počrnilo tudi okoliške pločnike.

TREBANJSKE NOVICE

pomoč številnih. Med kolektivni, skupnostni in organizacijski so za uspeh triletne gradnje zaslužni: Dana, skupnost za varstvo pred požari trebanjske občine, zavarovalna skupnost Triglav, trebanjski tozd Mercatorja, Donit, tozd Tesnila, Tregrad. Velik je bil tudi delež SGP Grosuplje, pretežnega izvajalca gradnje. Vzorno so delali tudi sami gasilci ob pomoči vaščanov tega požarnega okoliša. Dom, kakršnega imamo zdaj v Ševnici, je vreden okrog 4 milijone dinarjev.

A. ŽELEZNIK

ZAHTEVNA GRADNJA

Letošnja dela na zaključku velikega vodovodnega sistema Suha krajina v trebanjski občini vključujejo vrsto zahtevnih objektov. Tako je treba v pičlih treh mesecih, kar tod pomagajo mladinske delovne brigade, zgraditi poleg drugega pet raztežljivikov, po dvoje zbiralnikov in ravno toliko črpališč. Vsi se trudijo, da bodo vsa dela do občinskega praznika tudi opravljena.

LEP DOM - Namesto dotrajanega starega doma z lesenim stolpom imajo zdaj v Ševnici prostornega, novega. Na pročelju so na častnem mestu vzdali ploščo z imeni padlih gasilcev. (Foto: A. Železnik)

Čistilna naprava poizkusno dela

V Kočevju so začeli graditi čistilno napravo leta 1974, lani so jo odprli, zaradi pomanjkanja denarja in drugih vzrokov pa je začela poizkusno obratovati šele zdaj

Čistilna naprava za mesto Kočevje poizkusno obratuje od začetka julija dalje. Njeno delovanje bodo leto dni spremljali strokovnjaki Hidroinženiringa, ki bodo ocenjevali predvsem rezultate čiščenja ter obremenitev oziroma delovanja naprave. Doslej delo normalno poteka in rezultati so primerni.

Sedanja zmogljivost čistilne naprave je 20.000 E, vendar so vse naprave – razen čistilnega bloka – zgrajene za zmogljivost 50.000 E. Ko se bo pokazala potreba, bo torej treba zgraditi le še čistilni blok za 30.000 E. Na čistilno napravo zdaj postopno priključujejo mestno kanalizacijo. Doslej so je priključili že

iz Poljanske doline

ASFALTA ŠE NI – Domačini so pričakovali, da bo letos posodobljena, razširjena in asfaltirana cesta od Brezovice pa do že asfaltirane odseka pri Jelenji vasi. Žal od teh načrtov zaradi pomanjkanja denarja ni uresničene skoraj nič. Razširjen in v makadamski izvedbi je urejen le del ceste oz. glavnega križišča na Brezovici.

VEČ TELEFONOV – V Predgradu v zgradbi nekdanjega gradu urejajo avtomatsko telefonsko centralo, ki bo imela okoli 160 priključkov.

UNIČENI JEZOVI – Jezovi na reki Kolpi še naprej propadajo. Vsako leto so luknje na njih večje in tako uhaja naprej več vode. Ker ob deževju voda iz zgornjega dela hitreje priteče v spodnji del, je v spodnjem delu nevarnost poplav vedno večja.

TRGOVINA DOBRO ZALOŽENA – Trgovina v Predgradu je zelo dobro založena in v njej dobi marsikaj, česar ne dobiš niti v trgovinah v manjšem mestu. Turisti, ki tabore v Dolu in drugod, sicer tu ne dobe mesa (pač pa v mesnici, če ga imajo), zato pa kupijo klobase, hrenovke, sadje in razno zelenjavo, seveda pa tudi vso ostalo prehransko blago. Izbira je tu celo večja kot v sosednjem Starem trgu.

dobro polovico, in sicer večino levega brega Rinže, kjer je razen večine stanovanj tudi največ industrije, ki onesnažuje vodo (Klavnica, Mlekarna, Tekstilna, Melamin). Na desnem bregu ni industrije, ki bi onesnaževala vodo, razen Inkopa, ki pa ima svojo čistilno napravo.

Že v prvem mesecu obratovanja naprave se je pokazal uspeh, saj je Rinža, predvsem v spodnjem delu, bolj čista. Ni več krvava ali bela (zaradi Klavnice in Mlekarnice), pa tudi smrad, zaradi katerega so se najbolj pritoževali vaščani Dolge vasi in Livolda, postopno izginja.

Kočevsko čistilno napravo so gradili od leta 1974 do lani. Gradnja je veljala blizu 28 milijonov. Nanjo je priključene preko 90 odst. kanalizacije mesta Kočevje ter večji del Rudnika in Šalke vasi. Tako ne bo

VSI JEZOVI RAZDRTI – Na območju kočevske občine so vsi jezovi na reki Kolpi poškodovani in močno puščajo vodo. Hkrati z njimi oz. celo še pred njimi so začeli propadati tudi mlini in žage. Če že ne zaradi mlinov in žag, bi morali jezove obnovljati zaradi preprečevanja poplav, lahko pa bi na Kolpi gradili tudi manjše elektrarne. Na fotografiji je poškodovani jez v Dolu. (Foto: Primc)

več onesnažena Rinža pod zapornicami, odpravljena pa bo tudi nevarnost, da bi se s tega območja onesnaževali reki Kolpa in Krka.

J. PRIMC

Gluhi telefon

Krave pa neosemenjene

Dragarska dolina in posebno vas Lazeč imata slabe telefonske zveze s Čabrom v sosednji Hrvaški, ki je oddaljen le 10 km. Veterinar iz Čabra namreč opravlja osemenjevalno službo tudi za to območje. Dogovorjeno je, da naj kmetje kličejo osemenjevalca do 8. ure zjutraj, ker gre potem na teren. Hudo je, če kmet ne dobi zveze ne prvi ne drugi dan in ostane krava neosemenjena, živinorejec pa razočaran. Če pa krava nekajkrat ni osemenjena, ni več sposobna za razplod.

Izguba je torej velika, kmet je ob teleta. Danes vsi govorimo in pišemo, kako je treba storiti več za kmetijstvo in pridelavo hrane. Potem pa se zgodijo, da zaradi slabe telefonske zveze (ali pa morda kakšnega drugega vzroka) ostajajo krave neosemenjene, telet ni in seveda potem vzdihujemo, ker v mesnicah ni dovolj mesa.

FRANC KALIČ

ŽE DRUGIČ NA REPUBLIŠKO TEKMOVANJE

Ekipe prve medicinske pomoči iz krajevne skupnosti Livold bo tudi letos zastopala kočevsko občino na republiškem tekmovanju teh ekip, ki bo 25. septembra v Novi Gorici. V kočevski občini so bila doslej tri občinska tekmovanja, na njih pa je bila najuspešnejša prav ekipa iz Livolda, ki je osvojila enkrat drugo mesto, dvakrat pa prvo, in se bo tako že drugič udeležila republiškega tekmovanja.

IRENA GORNIK

MOST IN CESTA

Območje Črnega potoka pri Dragi v kočevski občini bo kmalu dobilo novo cesto Črni potok – Pungert, dolgo 800 m, dva kilometra vlak za spravilo lesa in most. Cesto in vlake gradi ZKGP Kočevje – tozd Transport – Gradnje, most pa SGP Zidar Kočevje. Isti tozd ZKGP obnavlja tudi cesto od Colnarskega klanca do Kostela in Žage. Cesto gramozirajo in na njej urejajo propuste. Dela bodo kmalu končali.

Obnavljajo vodovod

Sedanje cevi puščajo – Vmes hišam tudi vodomere

V Dolenji vasi bodo do konca avgusta, če ne bo nagajalo vreme, zamenjali vse vodovodne cevi, ker sedanje puščajo. Dela je Hydrovod pričel v začetku meseca.

Dolenja vas je dobila sedanji vodovod pred 24 leti. Petnajstcentimetreke salonične cevi močno puščajo. Najbolj so jih poškodovale v času obvozne oddaje lesa, ko so po cesti, pod katero so cevi, vozili težko naloženi tovornjaki. Zdjaj polagajo 20-centimetreke plastične cevi.

Vodovodno napeljavo so začeli obnavljati, ker so podatki Hydrovoda pokazali, da porabi Dolenja vas 14 odst. vse vode iz zajetja Obrh, katero napaja več vasi v kočevski in ribniški občini, delno Ribnico in v celoti tudi mesto Kočevje. Seveda toliko vode niso porabila dolenjevaška gospodinjstva, ampak se je izlivala iz počenih cevi v podzemlje.

Razen zamenjave cevi skozi vas bodo uredili še vodovodno napeljavo na območju Kostevc – Humec, vsako gospodinjstvo pa si bo vgradilo hkrati vodomere. Ta dela bodo veljala okoli 6,2 milijona dinarjev. Novi cevovod in vodomere bodo pripomogli, da bodo vaščani z vodo še bolj varčevali in je tako na nekaterih višjih območjih Dolenje vasi ne bo več zmanjkovalo.

Že v bližnji bodočnosti bo treba obnoviti še podaljšek tega vodovoda proti Lipovcu. Tudi na tem odseku namreč vodovod močno pušča.

1.200 KOMPRESORJEV NA DAN – Taka je proizvodnja v črnomaljskem tozdu Gorenja, tri proizvodne dvorane, ki so odvisne od črnomaljskih kompresorjev, pa bi jih potrebovale vsaj 1.600 na dan. Da bi to dosegli, bodo konec leta uvedli še drugo izmeno.

Do konca leta še ena izmena

V črnomaljskem tozdu Gorenja naredijo 1.200 kompresorjev na dan – Zaradi težav pri oskrbi z elektromotorji manjša proizvodnja – Še 40 novih delavcev

Po planu naj bi črnomaljska tovarna Gorenja letos naredila 400.000 kompresorjev za hladilnike, kaže pa, da tega ne bodo uresničili in bo proizvodnja za kakih 50.000 kosov manjša, kar gre v glavnem na račun težav pri preskrbi z elektromotorji.

Čeprav so še celo prvo polletje zaradi počasnega postopka pri regi-

ČRNMALJSKI DROBIR

BREZVLADJE – Prejšnji teden je bilo nekaj dni, ko je v občini „vladalo“ popolno brezvladje; na dopustu so bili tako predsednik občine, predsednik izvršnega sveta pa tudi v tako imenovani beli hiši, kjer domujejo družbenopolitične organizacije, je vladalo dopustniško razpoloženje. Še dobro, da za to poletno občinsko brezvladje niso vedele širše množice krajanov, saj bi jih gotovo zajela panika.

SLAVČEK IN LEPO VREME – Prireditelji veselice se najbolj boje slabega vremena. Malo bolj vrazvedni vedo povedati, da veselice, na katerih igra ansambel Slavček, že več let ni pokvaril dež. To se je potrdilo tudi zadnji nedeljo na galski veselici na Štekljevcu, kjer se je zbralo toliko ljudi, da je že ob osmih zvečer prvič zmanjkalo jedade in pijače. Seveda so se prizadeti organizatorji znašli in obojega priskrbeli v dovoljšnih količinah. Tudi tokrat ni šlo brez srečelov; s prvo nagrado, kolesom, se je odpeljal Črnomaljec.

straciji poslovali kot obrat v okviru temeljne organizacije Zmrzovalniki, ima črnomaljska tovarna v prvem polletju dobiček, kako uspešno je poslovanje te tovarne, ki se sedaj imenuje tozd Kompressorji in deluje v okviru delovne organizacije Gorenje TGO, pa se bo pokazalo ob 9-mesečnem obračunu. Vodja črnomaljskega tozda Tone Dovšak je prepričan, da bo rezultat pozitiven.

Sedaj 115 zaposlenih v eni izmeni naredi okoli 1.200 kompresorjev na dan, do konca leta pa naj bi po načrtu zaposlili še kakih 40 delavcev in uvedli drugo izmeno. S prodajo kompresorjev res nimajo težav, nasprotno, Gorenje bi jih že sedaj potrebovalo več kot jih v Črnomlju lahko naredijo. V sklopu Gorenja je delo v treh proizvodnih dvoranah, kjer delajo hladilnike, zmrzovalne omare in zmrzovalne skrinje, neposredno odvisno od proizvodnje črnomaljskega tozda.

„Zato tudi na nivoju Gorenja gledajo, da imamo mi v Črnomlju čim manj zastojev zaradi pomanjkanja materiala. Kljub temu pa prihaja do motenj, zlasti pri oskrbi z

KOMASACIJA V CERKVIŠČIH DO JESENSKE SETVE

Do 2. septembra bo v Cerkviščih razgrnjen predlog nove razdelitve 54 hektarjev komasiranih zemljišč; tu gre za doslej prvo veliko komasacijo v črnomaljski občini sploh. Po rešitvi morebitnih pritožb bodo kmetje dobili začasne odločbe, tako da bodo pšenico lahko posejali že na komasiranih parcelah, do takrat pa naj bi bile urejene tudi nove poti. Denar za komasacijo bo delno prispevala občinska zemljiška skupnost, delno bodo to republiška sredstva, pomagali pa bodo tudi lastniki parcel s svojim delom.

DOMAČI TRN

Popolnoma neodgovorno ravna, kdor od odgovornih zahteva, da bi bili za kaj odgovorni.

A. B.

ZAŠČITENE KMETIJE

Po sprejetju zakona o zaščitenih kmetijah v črnomaljski občini je na osnutku seznama takih kmetij kar 901 kmetija. Med drugim prav zakon, naj bi zaščitena kmetija imela vsaj 4 ha obdelovalne zemlje, zato računajo, da bo jeseni, ko bodo na podlagi pripomb iz javne razprave naredili seznam takih zaščiteneh kmetij, le-teh manj.

Črnomaljski poročevalec

V Beti solidno prvo polletje

Dokaj dobri rezultati v prvem polletju tudi plod lanskih zalog materiala – Izvoz prinesel Beti petino vrednosti celotnega prihodka, konfekciji pa še več

Glede na težave in zaostrene gospodarske razmere so v največji delovni organizaciji v metliški občini in Beti krajini sploh, v Beti, s poslovanjem v prvem polletju še kar zadovoljni, saj so rezultati celo malo nad pričakovanimi in načrtovanimi.

Tako je 1.840 zaposlenih v sedmih proizvodnih temeljnih organizacijah, izobraževalnem centru in skupnih službah ustvarilo 1,19 milijarde dinarjev celotnega prihodka, kar je 4 odstotke nad načrtovanim za to obdobje; planiran dohodek so

presegli za deset odstotkov in znaša 340 milijonov dinarjev, ostanek čistega dohodka je 125 milijonov dinarjev, s čimer so plan presegli za 19 odstotkov.

Vendar se v Beti zavedajo, da so te dokaj dobre rezultate lahko dosegli tudi na račun lanske boljše preskrbe s potrebnimi surovinami in reprodukcijskimi materiali, katerih del so porabili še letos. Zato tudi v drugem polletju pričakujejo rahlo poslabšanje.

Precej težav imajo pri uvozu, saj jim od izvoza ostane le 24 odstotkov deviz, v svojih proizvodih pa imajo od 30 do 35 odstotkov uvožene substance, kar pomeni, da ne bi imeli dovolj deviz, tudi če bi vso svojo proizvodnjo izvozili. Vendar se v Beti ne izgovarjajo na to, marveč se trudijo, da bi našli take rešitve, ki bi te težave, s katerimi se spopadajo vsi, ki so vezani na uvoz, kar se le da omilili.

IZLET BELOKRANJSKIH VINOGRADNIKOV

Prejšnji četrtek je Društvo belokranjskih vinogradnikov v sodelovanju z obema belokranjskima kmetijskima združenjema pripravilo strokovni izlet na Štajersko za svoje člane. Belokranjski vinogradniki – bilo jih je za dva avtobusa – so si ogledali vinogradniško plantažo v Podlehniku pri Ptujcu, ptujsko vinski klet, muzej in gradu in obiskali kmeta vinogradnika in trsničarja v Juršicah, ki se ukvarja tudi s kmečkim turizmom.

LOPATE NAMESTO STROJEV – Zaradi dopustov so v „Beti“ ukinili delo v nočni izmeni, tisti delavci, ki v tem času niso šli na dopust, pa so opravljali druga priložnostna dela. Tiste štirje iz tozda Metraža so prejšnjo sredo zakopavali jarke, v katere so prej položili električni kabel.

SPREHOD PO METLIKI

JESEN NITI NI VEČ TAKO DA LEČ, da bi bilo greh pomisliti nanjo in jesenski dnevi so v tem našem koncu Slovenije najlepši. Nič čudnega ni torej, da se prav jeseni privlačijo sem ljudje od vsepravosod z namenom, da bi si ogledali, kar se videti da, največ pa z željo: zabavati se. In pri slednjem se vedno zatakne. Pisca teh vrstic je strah, da bo tako tudi letos, vendar je še nekaj časa, da se dobro pripravimo na prihajajočo jesensko turistično sezono.

ADAPTACIJA ŠOLSkih PROSTOROV IZOBRAŽEVALNEGA CENTRA BETI gre h koncu. Ta vzgojno-izobraževalna organizacija je pridobila tri nove učilnice, da bo lahko opravila 1. septembra pod streho preko devetdeset novih učencev, ki se bodo izobraževali za pomočnika tekstilnega konfekcionarja ter za tekstilnega konfekcionarja. Jeseni bo nadaljevalo s predavanji in z izpiti tudi preko trideset slušateljev, ki se ob delu izobražujejo za tekstilne tehnike.

OKTET VITIS JE OBISKAL dopustnike v Seči pri Portorožu, kjer jim je pel ob večerih, da se ne bi razčesnili od dolgega časa. Te dni pa se je odpeljal k Betinemu počitarskemu domu tudi Metliški mešančevski zbor Beti z istimi nameni. No, če odmislimo skok v Trst, Belokranjci so se, kaže, odločili ponesti kanček kulture tudi na pomorsko. Prejkone pa so to le ogrevalna za nastope v prihajajoči sezoni.

metliški tednik

Preverili domačo obrt

Med izdelovalci suhe robe je precej takih, ki sodijo med proizvodne obrtnike – Septembra preverjanje

Domača obrt je dosegla v ribniški občini velik razmah, žal pa se znotraj domače obrti skriva marsikaj, kar ni domača obrt, kar nima niti značaj storitvene obrti, ampak je čista proizvodna obrt. To so ugotovili na nedavnem razgovoru z obrtniki, ki ga je organiziral izvršni svet občinske skupščine Ribnica.

Obrtniki so zahtevali, da je treba ponovno preveriti vse, ki imajo domačo obrt – in so torej manj obdavčeni kot ostali obrtniki – če res sodijo v skupino domače obrti. Po potrebi bodo tudi pregledali njihove proizvode. V občini je prek 200 obrtnikov, ki se ukvarjajo z do-

mačo obrtjo, menijo pa, da je približno polovica takih, ki sodijo med proizvodne obrtnike.

Preverjanje bo v septembru. Marsikateri sedanji domači obrtnik bo moral po novem preiti v skupino rednih obrtnikov ali pa tistih, ki se ukvarjajo z obrtjo kot dopolnilno dejavnostjo. Prizadeti bodo predvsem izdelovalci izdelkov iz lesa, ki imajo značaj serijske proizvodnje in so izdelani na stroju.

Seveda pa preverjanje in ukrepi, ki bodo podzveti, ne bodo prizadeli tistih, ki so res pravi domači obrtniki, se pravi, da opravljajo delo ročno.

J. P.

RIBNIŠKI ZOBOTREBICI

POSTAJA DOKONČANA – Avtobusno postajališče za Gorenjo vas je dokončano že dobrih 14 dni, avtobusi pa tu še ne ustavljajo. Ko bodo začeli, bo zelo ustrezno prebivalcem Gorenje vasi oz. sedanje Gorenjske ceste, pa tudi občanom, ki imajo opravke na občini, v zdravstvenem domu, vrtcu in šolarjem, saj so vse te ustanove tu v bližini.

TRGOVINO ZASEBNIKU? – Trgovina KZ Ribnica na Gori ima malo prometa. Zdjaj, ko je trgovka na porodniškem dopustu, je odprta le 3-krat na teden. Nekateri predlagajo, naj bi jo prevzel zasebnik, kar je po predpisih možno.

V ŠOLO OBRAT? – Domačini z Gore si že dolgo prizadevajo, da bi v prostorih nekdanje šole odprli kakšen obrat. Tako bi bili prostori koristno porabljeni, doma pa bi si služilo kruh kakih 20 do 30 ljudi, ki se zdaj vozijo na delo v druge kraje. Med drugim je bil navržen tudi predlog, da bi si tu tak obrat uredili ribniški RIKO.

INLES BOLJŠI OD ZAHODNIH NEMCEV

V okviru priprav na novo drugoligaško rokometno sezono je moštvo ribniškega Inlesa pred dnevi imelo v gosteh v domači športni dvorani ekipo zahodnonemškega Grunzburga, petouvrščeno moštvo tamkajšnje prve lige. Domačini so že v prvi fazi priprav pokazali odlično formo in so goste ugnali s 27:24 (14:12). Zadetke za Inles so dosegli: J. Ilc 8, Troha in Fajdiga po 5 idr.

V naslednjem nastopu so inlesovci ugnali moštvo tržiškega Peka s 36:24 (19:13).

M. G.-č.

DELEGATI ZA 10. KONGRES ZVEZE SINDIKATOV SLOVENIJE

Desetega kongresa Zveze sindikatov Slovenije, ki bo jeseni v Ljubljani, se bodo udeležili tudi trije delegati iz ribniške občine. Na kongresu bodo sodelovali Miše Konradi iz Eurotransa, Nada Rus iz Rika in Majda Stanojevič iz Inlesa.

REŠETU

Razpisna komisija

ZAVODA ZA KULTURNOPROSVETNO DEJAVNOST ČRNOMELJ UL. Otona Župančiča 1

ponovno razpisuje prosta dela in naloge

INDIVIDUALNEGA POSLOVODNEGA ORGANA

Kandidati morajo poleg splošnih pogojev za sklenitev delovnega razmerja, določenih z zakonom, izpolnjevati še naslednje:

- da imajo visoko ali višjo izobrazbo pedagoško-andragoške smeri
 - 5 let vzgojno-izobraževalnih izkušenj
 - opravljen strokovni izpit
 - ustrezne moralno-politične in organizacijske sposobnosti.
- Mandat traja 4 leta.

Kandidati naj pošljejo prijave z dokazili o izpolnjevanju pogojev s kratkim življenjepisom, opisom dosedanjega dela in družbeno-politične aktivnosti v 8 dneh po objavi razpisa na naslov: Zavod za kulturno-prosvetno dejavnost Črnomelj, Ul. Otona Župančiča 1, 68340 Črnomelj, z oznako „Za razpisno komisijo“. Kandidate bomo o izbiri obvestili v 30 dneh po končanem zbiranju prijavi.

500/33-82

Pričetek pouka na gimnaziji:

Srednja šola pedagoške in tehniško-naravoslovne usmeritve (Gimnazija) Novo mesto

obvešča učence, da bo pričetek pouka v šol. l. 1982/83

1. septembra 1982 ob 8. uri.

Učenci 1. letnika naj se zberó ob 8. uri pred šolskim poslopjem (v primeru dežja v avli šole), učenci 2., 3. in 4. letnika pa v svojih matičnih učilnicah.

Ravnateljstvo šole

501/33-82

Razpisna komisija delovnih skupnosti upravnih organov Skupščine občine Novo mesto

RAZPISUJE
prosta dela in naloge:

1. SVETOVALCA ZA UPRAVNOPRAVNE ZADEVE V UPRAVI ZA DRUŽBENE PRIHODKE

Pogoji: visoka izobrazba pravne ali upravne smeri, 3 leta delovnih izkušenj

2. ANALITIKA V UPRAVI ZA DRUŽBENE PRIHODKE

Pogoji: visoka izobrazba ekonomske, upravne ali pravne smeri, 3 leta delovnih izkušenj.

Poleg navedenih pogojev so pogoji za zasedbo razpisanih del in nalog ustrezne moralno-politične kvalitete, ki se izražajo v odnosu do samoupravne družbene ureditve, v razvitem čutu odgovornosti do dela in osebni poštenosti. Kandidati morajo obvladati slovenski jezik.

Z izbranimi kandidati bo sklenjeno delovno razmerje za nedoločen čas, s trimesečnim poskusnim delom. Prijave z dokazili o izpolnjevanju pogojev sprejema kadrovska služba upravnih organov Skupščine občine Novo mesto, Ljubljanska cesta 2, 15 dni po objavi. Kandidati bodo o izbiri obveščeni v 30 dneh po preteku roka za sprejem prijavi.

Na podlagi 11. in 13. člena Zakona o urbanističnem planiranju (Uradni list SRS št. 16/67, 27/72 in 8/78) ter 258. člena Statuta občine Novo mesto (Skupščinski Dolenjski list št. 5/79) je izvršni svet skupščine občine Novo mesto na svoji seji dne 10. 8. 1982 sprejel

SKLEP

o razgrnitvi predloga zazidalnega načrta o spremembi in dopolnitvi zazidalnega načrta Irča vas - Brod

I.

Predlog zazidalnega načrta o spremembi in dopolnitvi zazidalnega načrta Irča vas - Brod, kare 5 in 6, ki ga je izdelal Zavod za družbeno planiranje Novo mesto pod št. Z-1/78 v juliju 1982 (v nadaljnjem besedilu: predlog zazidalnega načrta), bo javno razgrnjen v času od 19. avgusta do 19. septembra 1982.

II.

Predlog zazidalnega načrta bo javno razgrnjen v prostorih skupščine občine Novo mesto, komiteja za urbanizem Novo mesto, Ljubljanska cesta 2.

III.

V času javne razgrnitve lahko dajo občani, delovne organizacije, krajevne skupnosti in samoupravne interesne skupnosti in ostali zainteresirani k predlogu zazidalnega načrta pripombe, mnenja in predloge v knjigo pripomb na mestu razgrnitve ali neposredno na komiteju za urbanizem SOb Novo mesto.

Številka: 351-1063/74
Datum: 13. 8. 1982

PRESEDNIK IS:
FRANCI BORSAN, I. r.

GOZDNO GOSPODARSTVO
NOVO MESTO

Gozdno gospodarstvo Novo mesto, n. sub. o.
TOZD „Gozdarstvo“ Črmošnjice, n. sub. o.
Črmošnjice 1, p. Semič

Komisija za medsebojna razmerja TOZD „Gozdarstvo“
Črmošnjice

razpisuje
prosta dela oz. naloge

OPRAVLJANJE ADMINISTRATIVNIH DEL

Pogoj: - končana 4 letna ekonomska srednja šola
- 1 leto delovnih izkušenj
Prijave s kratkim življenjepisom in dokazili o strokovnosti pošljite v 15 dneh od dneva objave na naslov:

GOZDNO GOSPODARSTVO NOVO MESTO
TOZD „GOZDARSTVO“ ČRMOŠNJICE
Črmošnjice št. 1, p. Semič

Kandidati bodo o izbiri obveščeni v roku 15 dni po zaključku razpisa.

DO „GOK“ ČRNOMELJ I. DELAVSKI SVET TOZD BEGRAD II. DELAVSKI SVET TOZD IGM

razpisujeta
dela in naloge s posebnimi pooblastili za štiriletni mandat

I. VODJE TEMELJNE ORGANIZACIJE BEGRAD II. VODJE TEMELJNE ORGANIZACIJE IGM

pod I.
a) šolska izobrazba: visoka, višja ali srednja izobrazba gradbene, lesne, strojne ali temu sorodne smeri

pod II.
a) šolska izobrazba: visoka, višja ali srednja izobrazba gradbene ali tej sorodne smeri

pod I. in II.
b) delovne izkušnje: vsaj pet let delovnih izkušenj v stroki

c) drugi pogoji:
- da ima ustrezne moralno-politične vrline, ki se izražajo v pozitivnem odnosu do samoupravljanja in socialistične družbene ureditve, sposobnost za organizacijo dela ter poslovnih in medčloveških odnosov
- da ob imenovanju poda program razvoja TOZD.

Za vodjo TOZD kot individualnega poslovnega organa ne more biti izbrana oseba, za katero veljajo zadržki, na vedeni v 511. členu Zakona o združenem delu. Pismene prijave kandidatov z dokazili o izpolnjenih pogojih sprejema razpisna komisija TOZD Begrad in razpisna komisija TOZD IGM 15 dni po objavi razpisa. O izidu izbire bomo kandidate pismeno obvestili v 7 dneh po dnevu sprejetega sklepa o izbiri. Sklep o izbiri bo sprejet v 30 dneh po dnevu poteka 15-dnevnega roka prijave kandidatov.

497/33-82

SOP Krško, komisija za delovna razmerja tozda IKON, Kostanjevica na Krki

objavlja prosta dela in naloge

SAMOSTOJNI KONTROLOR - 1 DELAVEC

pogoji:
- končana srednja šola strojne smeri
- strokovni izpit iz varstva pri delu
- 3 leta delovnih izkušenj
- odslužen vojaški rok
- 3-mesečno poskusno delo.

Razpis velja do zasedbe del in nalog. Poleg navedenih pogojev veljajo še naslednji splošni pogoji: delo se združuje za nedoločen čas s polnim delovnim časom, osebni dohodek po samoupravnem sporazumu o delitvi OD.

Kandidati naj pismene prijave z dokazili o izobrazbi pošljejo na naslov: SOP Krško, tozda IKON, Kostanjevica na Krki, Krška cesta 6. Kandidati bodo o izbiri obveščeni v 30 dneh po prejemu prijavi na razpis.

KRKA, tovarna zdravil, n. sol. o. Novo mesto
komisija za cenitev in razprodajo sredstev izven uporabe

razpisuje

javno licitacijo

za prodajo raznega demontiranega gradbenega materiala, ki je ostal pri rekonstrukciji steklarne INIS. Licitacija bo v petek, 20. avgusta 1982, ob 10. uri v steklarni INIS v Bršljinu.

novoles

„NOVOLES“, lesni kombinat
Novo mesto - Straža, n. sol. o.

Komisija za delovna razmerja
DELOVNE SKUPNOSTI
STROKOVNIH SLUŽB
objavlja prosta dela in naloge

REFERENTA ZA DOLGOROČNA SREDSTVA IN NALOŽBE

Pogoji:
- višja ekonomska šola finančne smeri, najmanj 2 leti delovnih izkušenj pri opravljanju enakih ali podobnih del ali z delom pridobljene delovne zmožnosti za opravljanje teh del in nalog
- poskusno delo na delih in nalogah traja 60 dni
Kandidati naj pošljejo vloge z dokazili o izpolnjevanju pogojev v 15 dneh po objavi na naslov: NOVOLES, lesni kombinat, kadrovska socialna služba, 68351 Straža. Kandidate bomo o izbiri obvestili v 30 dneh po končanem zbiranju vlog.

503/33-82

Odbor za medsebojna razmerja delavcev v združenem delu delovne skupnosti AMZS

objavlja prosta dela in naloge

avtomehanika

za Tehnično bazo AMZS na Otočcu

Pogoji:
Končana poklicna šola za avtomehanike, dve leti delovnih izkušenj, vojaški izpit B, C, E kategorije, odslužen vojaški rok. Poseben pogoj je poskusno delo do treh mesecev.
Delovno razmerje bo sklenjeno za določen čas, s polnim delovnim časom.
Nastop dela je možen takoj.
Pismene ponudbe pošljite v 15 dneh od objave na naslov:
Tehnična baza AMZS Otočec
Kandidate bomo o izbiri obvestili najkasneje v 30 dneh od poteka prijavnega roka.

Minila jesen je in zima,
minila pomlad je cvetoča
in skoraj poletje bo mimo,
ko cvetje pokriva tvojo prerano gomilo.

V SPOMIN

Z žalostjo v srcih se spominjamo
18. avgusta 1981, ko si nas
zapustila, naša draga žena, mamica,
hčerka, sestra, sraha in svakinja

ANICA
GRABLOVEC

roj. Gracar
iz Šentlovenca

Hvala vsem, ki se je še spominjate!

Vsi tvoji

Čas prišel je za oddih,
dom je prazen, dom je tih,
tebe, ljubi oče, ni,
da bi skupaj mi bili.

V SPOMIN

V avgustu minevata dve leti, odkar
nas je zapustil naš dragi mož, oče,
stari oče

JERNEJ PER

iz Stranske vasi pri Semiču

Iskrena hvala vsem, ki se ga še spominjate!

Vsi njegovi

V TEM TEDNU VAS ZANIMA

TEDENSKI KOLEDAR

Četrtek, 19. avgusta - Marjan Petek, 20. avgusta - Bernard Sobota, 21. avgusta - Timotej Nedelja, 22. avgusta - Marija Ponedeljek, 23. avgusta - Rozalija Torek, 24. avgusta - Jernej Sreda, 25. avgusta - Ludvik Četrtek, 26. avgusta - Aleksander

LUNINE MENE

19. avgusta ob 3.45 - mlaj
26. avgusta ob 10.49 - prvi krajec

KINIO

BREŽICE: 20. in 21. 8. hongkonijski barvni film Super prijem. 22.

in 23. 8. ameriški barvni film Stalno dekle. 24. in 25. 8. ameriški barvni film Skrivnost prokejnovega dokumenta.

ČRNOMELJ: 19., 22. in 23. 8. nemški film Zgodbe čuvaja plaže. 20. in 22. 8. francoski film Nismo angeli, one pa tudi ne. 26. 8. hongkonijski film Črni panter.

KOSTANJEVICA: 21. 8. ameriški film Orkester načelnika Peperja. 22. 8. ameriški film Junaki. 25. 8. ameriški film Dominika - duh, ki ubija.

KRSKO: 14. in 15. 8. ameriški film Plava laguna. 18. 8. ameriški film Desetka. 19. 8. ameriški film Ledeni pekel.

SEVNICA: 19. in 20. 8. hongkonijski film Varnost zajamčena. 21. in 22. 8. francoski film Zeca ali bandit. 25. in 26. 8. ameriški film Železni živi.

manjši avto. Rudi RAVNIKAR, Dolenja vas 19, Mirna peč. ZASTAVO 101, letnik 1976, dobro ohranjeno, prodam. Stojan Blagojevič, Segova 36 (Drška), Novo mesto. Ogleđ od 15. do 20. ure.

ZASTAVO 101 SUPER, staro štiri leta, ugodno prodam. Telefon 25-098 (dopoldne).

ZAPOROŽCA, letnik 1977, prodam. Gorišek, Smolenja vas 6, Novo mesto.

FICKA, letnik 1975, registrirana za eno leto, prodam. Cena 40.000 din. Ponudbe na telefon 84-334.

WARTBURG, letnik 1973, registriran do aprila 1983, prodam. Branko Strahan, Jugorje 9, Brusnice.

ZASTAVO 750 S, letnik 1978, prodam za 7,5 M. MANDIČ, Cankarjeve brigade 29, Trebnje. (Vsak dan po 16. uri, sobota in nedelja od 8. do 20. ure.)

ZASTAVO 750 luxe, letnik 1974, obnovljeno, v dobrem stanju, prodam. Joži Hren, Smolenja vas 76, Novo mesto, tel. 24-562.

VW karavan 1500, letnik 1966, neregistriran, ugodno prodam. Martin Bratkovič, Mihovo 4, Sentjerne.

R 4, letnik 1978-79, karamboliran, prodam za 33.000 din. Informacije na telefon 61-232 (od 6. do 14. ure, sobota in nedelja, pri Dušanu Radanoviču, Bojsko 34, Globoko).

DYANO, letnik 1980, 23.500 km, prodam. Telefon 21-826/363.

ZASTAVO 750 letnik 1975 prodam. Virant, Gubčeva 8, Krško. Ogleđ v četrtek, petek in soboto popoldne.

PRODAM OPEL KADET, letnik 1975, v dobrem stanju. Jože Podgoršek, Arnovo selo, Artiče pri Brežicah.

ŠKODO, letnik 1980, ugodno prodam. Rudi Ferlin, Dol. Leskovec 79, Brestanica.

ZASTAVO 101 luxe prodam. Informacije po telefonu 43-713 od 19. ure dalje.

ZASTAVO 101, letnik 1976, prevoženih 69.000 km, prodam. Informacije na tel. 25-436 (popoldne).

ZASTAVO 750, registrirano do avgusta 1983, in gobeline prodam. Rozman, Jablan 22, Mirna peč.

ZASTAVO 750, letnik 1974, prodam. Šlajkovec, Krka 44, Novo mesto.

MOTOR in druge dele za ZASTAVO 750 prodam. Ciril Tratnik, Irča vas 5, Novo mesto.

Kmetijski stroji

PRODAM traktor Fiat Store 402, letnik 1980, s kabino, dobro ohranjen, 600 ur, in traktorski mešalec za gnojnico AB 40, nov. Alojz Kopina, Družinska vas 51, Šmarješke Toplice.

SILOKOMBANJ Poetinger MEXS 2 prodam. Anton Dežman, Strelac, 68220 Šmarješke Toplice.

TRAKTOR Deutz (18 KS) s koso prodam. Matjašič, Arnovo selo, Artiče pri Brežicah.

TRAKTOR Eicher (14 KM) s koso in jermenico ugodno prodam. Drobež, Gor. Gomila 2, Šmarješke Toplice.

MLATILNICO Zmaj v delovnem stanju, Fergusonova jermenica, po ugodni ceni prodam. Jože Kern, Celine 4, Raka.

Molzni stroj ALFA LOVAL prodam. Anton Marn, Dol. Dobrava 13, Trebnje.

KOSILNICO Laverda - dvojna kosa (primerno za vsak traktor) prodam. Štefan Kovačič, Gor. Vrhpolje 12, Sentjerne.

PRODAM

PRODAM OTROŠKI KOLESNI - italijanski tricikel za starost do 3 let in rogovo dvokolo - od 3 do 6 let. Informacije po 15. uri na tel. (068) 24-832.

KRAVO, sivko, dobro mlekarico, vozno, z vso garancijo, po petem teletu, prodam ali zamenjam za zakol. Ogleđ popoldne pri Jožetu Lavriču, Stare žage 4, Dolenjske Toplice.

PRODAM: 60 m² opažnega smrekevega lesa (ladijski pod) 4 m X 8 cm X 16 mm; 4 m³ starega ostrešja; podpornike (punte) 40 kosov, d-cca 2,5 m; močne opažne plošče - skupaj 13 m². Telefon 22-064. Jože Mikec, Koštalova 10, Novo mesto.

PRODAM malo rabljeno motorno kolo Tomos TL 14, 4 hitrosti. Jože Mikec, Koštalova 10, Novo mesto.

POCENI PRODAM rabljen hladilnik in peč na olje. Ogleđ na vikendu v Šmarjeških Toplicah, Družinska vas 77, pri Schmidt. PRODAM sedežno garnituro (raztegljiv kavč in dva fotelja) peščenobarve. Ogleđ v petek in pone-

deljek od 17. do 19. ure. Schmidt, Mestne njive 7, Novo mesto.

VITRINO in KAVČ ugodno prodam. Mešič, Segova 14, Novo mesto.

HIIDROFOR, trofazni, dobro ohranjen, prodam. Franc Erjavec, Sela pri Ratežu 17, Otočec.

OSTREŠJE, rabljeno, brez opeke (v izmeri 6,5 x 13,5 m), prodam. Telefon (068) 56-146 (v večernih urah).

DRVA, suha in nažugana, prodam. Telefon 44-297.

OVCO, brejo, prodam. Janko Košak, Šentrupert 42.

V Sevnški gori prodam podporne pulte in bankine za 40 m². Naslov v upravi lista (3546/82).

KUHINJSKO POHISTVO, malo rabljeno, poceni prodam. Novak, Dolnja Težka voda 32, Novo mesto.

PRODAM pomivalno korito, dvobazensko (emajlirana okrogla bazena), peč na olje Emo 8, tri plastične kante za olje in cevi. Telefon 22-518.

TERMOAKUMULACIJSKO PEČ (3 KW) prodam. Informacije na telefon 44-645.

PRODAM smrekove in borove deske različnih debelin. Rudi Salji, Češča vas 5, Novo mesto.

PRODAM ostreže, stikalnico na kamen, plug (d vobrazdni). Alfonz Jaki, Brinje 6, Šentrupert.

NEMŠKO OVČARKO z rodovnikom, staro dve leti, in dva mladiča, samčka, prodam. Viktor Antončič, Kristanova 30, Novo mesto.

MOTORNO ŽAGO Stihl 0,41, novo, in list za 0,8 in 0,7 prodam. Marjan Bohte, Vinja vas 38 a, Novo mesto.

PRIKOLICO za osebni avto prodam. Špeljč, Žužemberk 204.

ŠVEDSKI LAK za parket, polmat, prodam. Telefon (068) 22-893.

POZOR, RAZPRODAJA! Prodam mediteranko 110, staro dve leti; nov barvni televizor HI-FI stereo, ekran 67, nemški, na daljinsko upravljanje; televizor IKAR, črno, star eno leto, in kamero za takojšnje izdelavo fotografij za vse vrste dokumentov. Branko Kotar, Sentjerne 209 a (blok).

PRODAM 8 novih oken s polkni, velikost 120 x 120 cm. Cena je 6.200 din za kos. Informacije po telefonu (068) 22-017, vsak dan popoldan in zvečer.

COLN Elan T-500, motor Volvo 45 KS, star pet let, prodam. Telefon 23-481.

MESALEC (100 l) za beton prodam. Mali, montažna hišica v Birčni vasi, Novo mesto. SOTOR za 5 oseb, dve spalnici prodam za 20.000 din. Tomšič, Rimska 19, Trebnje.

PRODAM 1500 l dobrega cvička. Informacije po telefonu 75-642. PRODAM barvni televizor. Telefon (068) 23-149.

POSEST

NAJBOLJŠEMU PONUDNIKU prodam približno 5.000 m² veliko parcelo v Ljubljani (s starejšo hišo in gospodarskim poslopjem). Informacije po telefonu (068) 24-450, popoldne od ponedeljka do petka.

PARCELO (40 arov), primerno za vikend, sončna, južna lega, v Žužemberku ugodno prodam. Naslov v upravi lista (3547/82) ali telefon 22-953.

GOZD v izmeri 4,5 ha (v okolici Dol. Toplice) ugodno prodam. Gotovina - kredit! Marjan Medved, Geršakova ul. 16, Maribor, tel. 34-518.

RAZNO

VDOVEC išče žensko od 45 - 55 let, lahko vdova ali ločenka, za

skupno življenje. Naslov v upravi lista (3542/82).

KMEČKI FANT s službo želi spoznati preprosto kmečko dekle od 25 do 35 let. Sifra: „POLETJE“.

PASTIRJA za pašnjo drobnice na Hribu v bližini Novega mesta iščemo. Delo je dobro nagrajeno in zelo primerno za študente. Vse informacije dobite na telefon 22-016.

PREKLICI

FRANČIŠKA in ANTON ŽVAN, Dol. Toplice 54, prepovedujeta sosedi KRISTINI KREN z Ljubna pašo kokoši po najinem vinarstvu na Ljubnu. Če prepovedi ne bo upoštevala, bova primorana stvar urejati preko sodišča.

OBVESTILA

OBVEŠČAMO cenjene goste, da je gostilna JAKŠE na Drski zaradi letnega dopusta zaprta od 15. avgusta do 1. septembra.

Cenjene goste obveščamo, da bo gostilna PREŠEREN, Kronovo 4, zaprta vsako nedeljo, torek pa bo redni obratovni dan.

SERVIS ZA ŽAGE. V Dobovi pri železniški postaji na novo obratuje pooblaščen servis za motorne žage „PARTNER“. Popravljamo tudi druge tipe motornih žag. Priporočila se Ljubomir BUKOVINSKI, Dobova 60 a!

VOZOVE vseh vrst izdajem po želji kupcev. KOVAŠTOV Ivan URBIČ, Mirna 158, telefon (068) 47-003.

ELEKTROINSTALACIJSKA DELA opravljam. Igor ZAKONIŠEK, Prvoborcev 37, Hrastnik.

NOVOST! Takoj izdelam 4 slike za osebno izkaznico, vozniško dovoljenje, potni list in mesečne vozovnice. Cene so zelo ugodne. Odprto imam samo vsak ponedeljek od 7. do 20. ure, delam tudi ob petkih. Cvetko TRAMTE, Breška vas 3, Bela cerkev.

OBVEŠČAM, da sem odprl obrt za IZDELAVO IN POPRAVILNO MANJŠIH LESENIH IZDELKOV in za POLAGANJE LESENIH OBLOG. Jože KOČJANČIČ, Paderšičeva 21, Novo mesto, telefon (068) 24-275.

VAHVAD

Pri zahvali za JOŽETA SAŠKA iz Vel. Slatnika 32, ki je bila objavljena prejšnji četrtek, je prišlo do neljube napake pri žalujočih. Namesto sestra LOJZKA z družino je pravilno sestra REZKA z družino.

CESTNIKE

Dragi mami in stari mami FANI KOVAČICEVI iz Goriške vasi pri Mirni peči želijo za 55. rojstni dan veliko sreče, predvsem pa zdravja, enako tudi bratu FRANCITU za 25. rojstni dan mož in oče Tone, hčerke in sestre Tončka, Joži, Vida z družinami, Vesna, Aleš in Gregor pa mami pošiljajo 55 poljubčkov.

Dragi mami in stari mami MARIJI PRIBANIČ iz Občic pri Dol. Toplicah za 55. rojstni dan veliko sreče, predvsem pa zdravja želijo: mož Milan in otroci z družinami.

KUPIM

GARSONJERO ali MANJŠE STANOVANJE v Novem mestu kupim. Ponudbe pod „HRAST“.

MOTOR za PZ 125, dobro ohranjen, kupim. Pokličite na tel. (068) 24-309. POSEST

Berite »Dolenjski list«

TOMBOLA!

Turistično društvo Krško prireja 5. septembra ob 14.30 uri na stadionu „Matije Gubca“

VELIKO TRADICIONALNO TOMBOLO.

Med petnajstimi glavnimi dobitki je traktor URSUS, pet avtomobilov, kosilnica, univerzalni stroj „Hobi“, motorna žaga, dvakrat po 100 vreč cementa, televizor, hladilnik, dva ponyja in preko dvestopetdeset manjših, toda vrednih dobitkov.

To bo do sedaj največja tombola v Posavju. Pridite v Krško, sreča vas čaka!

V SPOMIN

Minila so žalostna tri leta, odkar nas je tragično zapustil naš dobi in skrbni sin in brat

FRANCI VRČEK

z Rake

V našem domu je ostala praznina, v srcih bolečina.

Žalujoči: mama, ata ter sestre Stanka, Milenka in Anka z družinami

Tako, kot je tiho živela, tako je tudi odšla naša zlata mami in babi

ANICA SCHMIDT

roj. Uhan

Na njeno željo smo se od nje poslovili v družinskem krogu dne 12. avgusta 1982 ob 10. uri na novomeškem pokopališču v Ločni.

Vsi njeni: hčerki Nuša in Marija, zeta Gracijan in Željko, vnukinja Nives ter ostalo sorodstvo

Koper, Ljubljana, dne 13. avgusta 1982

mali oglasi

SLUŽBO DOBI

GOSTIŠČE HENIGMAN v Stari cerkvi 36 pri Kočevju zaposli dve natakariji in eno kuharico z 20. septembrom.

IŠČEMO žensko srednjih let za pomoč v kuhinji. Hrana in stanovanje v hiši, plača po dogovoru. Pismene ponudbe pošljite na naslov: Bife „Pod lipo“, Stražni vrh pri Črnolju, ali na telefon 51-483.

GOSPODINJSKO POMOČNICO takoj zaposlim. Pomoč v střežbi in kuhinji. BIFE Golobič, Jarska 23, Ljubljana, tel. (061) 445-667.

DEKLE za střežbo sprejemno. Stanovanje v hiši, OD dober, delovni čas urejen. Gostilna Ana Babnik, Fužine Trpinčeva 73, Ljubljana.

STANOVANJA

SOBO, ogrevano, v Novem mestu oddam solidni ženski. Naslov v upravi lista (3541/82).

SOBO, opremljeno, oddam dvema študentkama. Naslov v upravi lista (3543/82).

DRUŽBENO trisobno stanovanje v Kopru s telefonsko številko (066) 24-397 in garažo zamenjam za enakovredno, tudi dvosobno v Novem mestu ali širši okolici. Ponudbe pod: „I. NADSTROPJE“.

STANOVANJE v Novem mestu išče mlada družina. Ponudbe na telefon 22-238 (od 17. do 19. ure).

ZAMENJAVA! Trisobno in dvosobno lastniško stanovanje zamenjamo za manjšo hišo z malo vrta v Novem mestu ali bližnji okolici. Naslov v upravi lista (3544/82).

STANOVANJE v okolici Novega mesta nujno potrebujem. Lahko je tudi stara stanovanjska hiša, potrebna delnega popravila. Oglasite se po 19. uri zvečer ali pismeno. Naslov v upravi lista (3545/82).

DOLENJSKI LIST

IZDAJA: DITC, tozđ Časopis Dolenjski list, Novo mesto USTANOVITELJ LISTA: občinske konference SZDL Brežice, Črnomelj, Kočevje, Krško, Metlika, Novo mesto, Ribnica, Sevnica in Trebnje.

IZDAJATELJSKI SVET je družbeni organ upravljanja. Predsednik: Niko Rihar.

UREDNIŠKI ODBOR: Marjan Legan (glavni in odgovorni urednik), Risa Bačer, Andrej Bartelj, Marjan Bauer (urednik Priloge), Bojan Budja, Zdenka Lindič-Dragaš, Milan Markelj, Pavel Perc, Jože Primc, Drago Rustja, Jože Simčič, Jožica Tušpey, Ivan Zoran in Alfred Želaznik. Tehnični urednik Priloge: Dušan Lazar. Ekonomska propaganda: Janko Sajje, Iztok Gačnik in Marko Klinc.

IZHAJA vsak četrtek - Posamezna številka 12 din. Letna naročnina 480 din, plačljiva vnaprej - Za delovne in družbene organizacije 960 din - Za inozemstvo 960 din ali 23 ameriških dolarjev oz. 52 DM (oz. ustrežna druga valuta v tej vrednosti) - Davizni račun 52100-620-170-32000-009-8-9 (Ljubljanska banka, Temeljna dolenska banka Novo mesto).

OGLASI: 1 cm višine v enem stolpcu za komercialne oglase 220 din, za razpise, licitacije ipd. 300 din, 1 cm na določeni, srednji ali zadnji strani 330 din, 1 cm na prvi strani 440 din. Vsak mali oglas do 10 besed 100 din, vsaka nadaljnja beseda 10 din. Za vse druge oglase velja do preklica cenik št. 13 od 1. 11. 1981 dalje. Na podlagi mnenja sekretariata za informacije IS skupščine SRS (št. 421-1/72 od 28. 3. 1974) se za Dolenjski list ne plačuje davek od prometa proizvodov.

TEKOČI RAČUN pri podružnici SDK v Novem mestu: 52100-603-30624 - Naslov uredništva 68001 Novo mesto, Glavni trg 7, p. p. 33 (telefon (068) 23-606 - Naslov uprave Jenkova 1, p. p. 33 tel. (068) 22-365 - Naslov ekonomske propagande in malih oglasov: Glavni trg 3, p. p. 33, telefon (068) 23-611 - Nenaročenih rokopisov in fotografij ne vračamo - Časopisni stavek, filmi in prelom DITC tozđ Časopis Dolenjski list, oddelek grafične priprave Novo mesto - Barvni filmi in tisk: Ljudska pravica, Ljubljana.

Ne jokajte ob mojem grobu,
le tiho k njemu pristopite,
spomnite se, kako trpel sem
in večni mir mi zaželite!

ZAHVALA

V 75. letu starosti nas je za vedno zapustil naš dobri mož, oče in stari oče

FRANC STRLE

iz Ostrca pri Kostanjevici

Iskreno se zahvaljujemo vsem sorodnikom, prijateljem in sosedom za nesebično pomoč v težkih trenutkih, njegovim sodelavcem za podarjeno cvetje, osebju zdravstvenega doma Kostanjevica za dolgoletno zdravljenje, tozdu Gozdarstvo Kostanjevica ter župniku za opravljeni obred. Še enkrat iskrena hvala vsem, ki ste pokojnega spremili na njegovi zadnji poti in mu poklonili vence ter cvetje, nam pa kakorkoli izrekli sožalje.

Žalujoči: žena Urška, sin Franc z družino in ostalo sorodstvo

Teško bo čas ublazil bolečino,
da smo te izgubili,
ker v srcih si ostal pri nas
in vsi smo te ljubili.

ZAHVALA

Ob boleči in nenadomestljivi izgubi našega dragega moža, očka, brata in strica

ANDREJA URBIČA

Okrog 10, Šentrupert

se najlepše zahvaljujemo vsem sorodnikom, vaščanom, prijateljem in znancem, ki so nam izrekli sožalje, pokojnemu darovali vence in cvetje ter ga v tako velikem številu spremili na njegovi prezgodnji zadnji poti. Posebna zahvala velja pevcem za zapete žalostinke, vsem trem duhovnikom za lepo opravljeni obred ter govorniku tov. Frelihu za poslovilne besede. Vsem še enkrat iskrena hvala!

Žalujoči: žena Silva, hčerkici Andrejka in Bari, bratje in sestre z družinami ter ostalo sorodstvo

ZAHVALA

Mnogo prezgodaj nas je v 53. letu starosti za vedno zapustil naš dragi mož, oče, stari oče, brat in stric

STANISLAV RAVBAR

K Roku 69, Novo mesto

Ob boleči izgubi se iskreno zahvaljujemo vsem sorodnikom, znancem in prijateljem, ki so nam v najtežjih trenutkih priskočili na pomoč, izrekli sožalje, pokojnemu darovali številne vence in cvetje ter ga spremili na zadnji poti. Posebno zahvalo smo dolžni kolektivom IMV - tozdu tovarna prikolic, Kovinar Novo mesto, Cestno podjetje Novo mesto, Splošna bolnišnica Novo mesto, župniku za opravljeni obred in pevcem MPZ Šmihel.

Žalujoči: vsi njegovi

ZAHVALA

Mnogo prezgodaj nas je v 49. letu starosti zapustil naš dragi ati, sin, brat in stric

ANTON PETAN

iz Dol. Mraševega

Ob boleči izgubi se zahvaljujemo vsem sorodnikom, vaščanom, prijateljem, njegovim sodelavcem, zdravstvenim delavcem intenzivnega oddelka kirurgije, posebno pa družinama Petan in Pirc iz Gor. Mraševega za nesebično pomoč. Še posebno zahvalo smo dolžni GG Straža za vsestransko pomoč, kolektivu „Gorjanci“ za podarjeni venec ter duhovniku za opravljeni obred. Vsem, ki ste darovali vence in cvetje našemu dragemu Tonetu, iskrena hvala!

Žalujoči: vsi njegovi

ZAHVALA

9. avgusta je tragično preminil v 9. letu starosti naš dragi sinek, bratec in vnuček

JOŽKO KRALJ

iz Močvirja pri Bučki

Ob tej težki izgubi se iskreno zahvaljujemo Jožetu Čeršanu in vsem, ki so mu v poslednjih trenutkih skušali rešiti življenje, znancem in prijateljem, ki so mu prinesli toliko lepega cvetja, podjetju Strešnik, tov. razredničarki za poslovilne besede in kaplanu za lepo opravljeni obred in tolažilne besede. Hvala vsem, ki ste z nami sočustvovali in našega Jožkota spremili na njegovi zadnji poti.

Žalujoči: mamica, ati, bratci Darko, Boris in Bojan, obe stari mami, Globevnikovi, Šornovi in ostali sorodniki

Bučka, dne 16. avgusta 1982

ZAHVALA

Umrta je naša

MARIJA LIPAR

rojena 1904. leta
upokojenka iz Družinske vasi

Pogreb drage in nepozabne pokojnice je bil 13. avgusta 1982 na pokopališču v Beli Cerкви. Vsem, ki so počastili njen spomin, ji poklonili vence in cvetje ter jo pospremili na njeni zadnji poti, iskrena hvala. Še posebej se zahvaljujemo pogrebnikom, pevskemu zboru iz Bele Cerkve in župniku za opravljene pogrebne svečanosti.

Žalujoči: družina Lipar in ostalo sorodstvo

ZAHVALA

V 54. letu starosti nas je po kratkotrajni bolezni zapustil dragi mož, oče, brat, stric, stari oče, tast in svak

IVAN GOLOBIČ

iz Birčne vasi 59

Iskreno se zahvaljujemo sorodnikom, vaščanom, znancem in vsem, ki so nam izrekli sožalje, pokojnemu darovali vence in cvetje ter ga spremili na zadnji poti. Posebna zahvala zdravnikom in strežnemu osebju nevrološkega oddelka bolnišnice v Novem mestu, ki so pokojnemu lajšali dneve njegove bolezni. Posebno zahvalo smo dolžni družini Zagorc iz Novega mesta, družini Golob iz Birčne vasi, sosedom in Nogometnemu klubu Birčna vas za nesebično pomoč. Hvala članom kolektiva VUU Partizan Ljubljana PE Novo mesto, tovarni IMV Novo mesto, Novomontaži Novo mesto, pevskemu zboru Ruperčvrh ter duhovniku za opravljeni obred. Vsem še enkrat iskrena hvala!

Žalujoči: žena Marija, hčerka Ivica, sinova Matjan in Milan z družinama, sestre in ostalo sorodstvo

ZAHVALA

Mnogo prezgodaj nas je zapustil naš dragi mož, oče in stari oče

JERNEJ BRATKOVIČ

iz Mihovega 28

Iskreno se zahvaljujemo vsem sorodnikom, sosedom in prijateljem, ki ste nam v teh težkih trenutkih kakorkoli pomagali in z nami sočustvovali. Posebno se zahvaljujemo Onkološkemu inštitutu v Ljubljani in otorinolaringološkemu oddelku bolnice v Novem mestu za lajšanje bolečin. Najlepša hvala kolektivom ginekološko-porodniškega oddelka Novo mesto, Gozdnemu gospodarstvu, Iskri Šentjernej, IMV Novo mesto za podarjene vence, župniku za opravljeni pogrebni obred. Vsem še enkrat iskrena hvala!

Žalujoči: žena Francka, hčere in sinovi z družinami ter ostalo sorodstvo

Mihovo, dne 16. avgusta 1982

ZAHVALA

Ob nenadomestljivi izgubi naše mame in stare mame

NEŽKE MRAMOR

roj. Brajer

se iskreno zahvaljujemo vsem, ki so pokojno spremili na njeni zadnji poti in ji darovali cvetje. Posebno se zahvaljujemo sosedom za pomoč v najhujših trenutkih. Najlepša hvala tudi cerkvenemu pevskemu zboru Trebelno in duhovniku za opravljeni obred.

Žalujoči: hčerka Anica, sinova Jožko in Nace z družino, sestra Marija in brat Jože z družinama ter ostalo sorodstvo

Drečji vrh, Blečji vrh, Škofljica, Ljubljana

ZAHVALA

Ob nenadni in boleči smrti naše drage mame

MARTE HRNJAK

roj. Rajaković

se iskreno zahvaljujemo vsem sorodnikom, sosedom, prijateljem in znancem, ki ste pokojnico spremili na zadnji poti, darovali vence in cvetje, nam izrekli ustno ali pisмено sožalje ter nam v težkih trenutkih stali ob strani. Posebno se zahvaljujemo dr. Starcu in osebju zdravstvenega doma v Metliki za dolgoletno zdravljenje.

Vsi njeni

Metlika, 16. avgusta 1982

SLAVKO TRONTELJ

Nekolikanj zajetnejša postava, z značilnimi košatini brki. Če k temu dodamo še, da je miličnik in da ga pri službenih nalogah vselej spremlja volčjak, potem je domala že slehernemu Novomeščanu znano, o kom je govora. Slavko Trontelj tudi sam ne ve, čemu gre pripisati njegovo priljubljenost. Čeprav je v službi, kjer ta ugotovitev ni ravno najbolj cenjena vrлина, si je Slavko z vselej nasmejanim obrazom pridobil veliko prijateljev. „Res sem zmeraj dobre volje in nasmejan, toda tako veliko laže delam. Opozorilo mnogokrat več zaleže od kazni,“ pravi.

Slavko Trontelj je prvič oblekel modro uniformo pred dobrim desetletjem. Čeprav se je izučil za kovinostrojarja, ga je premamila modra uniforma. „Bilo je v Ljubljani, kjer sem takrat živel. Leta 1970 sem prišel od vojakov in na cesti srečal miličnika. Mogoče uniforma, mogoče kaj drugega me je privedlo do tega, da sem se oglasil na postaji milice. Naslednji dan sem oddal prošnjo, čez pet dni opravil sprejemne izpite, že čez en teden pa sem se z avtobusom peljal v Novo mesto, prvi službi nasproti.“

da smo proti Romom prav nemočni. Teško jim je dokazati tatvino, če jih ne dobiš na delu. Pri prikrievanju pa so pravi strokovnjaki. Prav zategadelj bi morali ubrati doslednejšo in strožjo kaznovanje politiko. Sicer bomo izgubili še tisto malo kmetov, ki danes vztrajajo v obmestnih vaseh. Ob pregledih romskega naselja v Žabjaku včasih odkrijemo prave zaloge kornje, krompirja in še česa. Romi pa niso ravno znani po tem, da tovrstne poljščine pridelujejo na svojih njivah.“

Brez njegovega najboljšega prijatelja Arana pa Tronteljev portret ni popoln. O prenekateri njuni dogodivščini smo že pisali, dodajmo jim še tole: Bilo je letošnje zimo, ko je termometer kazal -14 stopinj. Sezona divjih lovcev je takrat na višku in tudi Slavko in Aran sta v okolici Žužemberka iskala sledov. Nenadoma je pes odločneje krenil in po desetih kilometrih se je ustavil pred neko hišo. Gospodar, ki je odprl vrata, ni nič vprašal. Le dejal je: „Pol srne je v shrambi, polovico pa ima sosed.“

Slavko je vselej na razpolago službi. Žena in otroka so se sprijaznili s tem, da ni zanesljive ure, ko ga je moč najti doma. Le kadar gre v vinograd k zidanci ali na njivo, je zagotovo na voljo družini. Toda takšno je pač njegovo delo in takšnemu poklicu je Slavko zapisal svoje življenje. Do danes se ni zategadelj še niti enkrat samkrat pokesal.

BOJAN BUDJA

Nesreča s čolnom na suhem

Z jeklenim jamborom zadeli v vod visoke napetosti

Nenavadna nesreča se je zgodila pred kratkim čolnarjem pri kočevskem rudniškem jezeru. 41-letni Alojz Košir iz Kočevja je skupaj z 18-letnim sinom Markom in 16-letnim S. V. preizkušal na rudniškem jezeru, kako se obnese dvojni čoln (katamaran) z jadrom. Po vožnji so nesli čoln v nekaj 100 metrov oddaljeno lopo, kjer so ga nameravali shraniti.

Čoln pa ima okoli 5 metrov visok aluminijast jambor. Pri prenašanju niso bili dovolj pazljivi in so z vrhom jambora zadeli v spodnjo

žico daljnovoda, ki ima napetost 20.000 V in napaja Predgrad in Poljansko dolino. Mladoletnega S. V. je udarec električnega toka vrgel precej daleč v stran. Očeta elektrika sprva ni poškodovala, pač pa šele kasneje, ko je priskočil na pomoč sinu, ki čolna ni mogel spustiti. Očetu se je posrečilo, da je sina le osvobodil.

Vsi trije so dobili hude opekline po nogah. Odpeljali so jih najprej v zdravstveni dom v Kočevju, nato pa na zdravljenje v ljubljansko bolnišnico. Jadrnico so nato izpod daljnovoda odstranili kočevski električarji.

Nenavadna nesreča čolna na suhem se je tokrat končala še razmeroma srečno. Raznih vrst jadrnic je na rudniškem jezeru vedno več. Nesreča naj bo opomin vsem jadrncem, da bodo pri prevažanju jadrnic previdnejši.

J. PRIMC

PRI GMAJNI V ŠKARJE

V ponedeljek nekaj po 17. uri je ameriška državljanka z osebnim avtom pri Gmajni prehitela kolono vozil. Ko je bila vzporedno s tovornjakom, ji je nasproti pripeljal turški osebni avto. V silovitem čelnem trčenju sta se hudo poškodovala oba voznika, poleg njiju pa še trije sopotniki. Materialne škode je za 400.000 din.

IZ GALERIJE ODNESEL KIP

Kostanjeviški miličniki so 10. avgusta prejeli prijavo, da je nekdo 4. avgusta okoli 14. ure iz kostanjeviške galerije odnesel bronast kip v velikosti 15 x 16 cm, na katerem je predstavljenih dvoje teles, naslov dela pa je „Poljub“. Kipec je izdelal akademski slikar Tone Kralj in je vreden 30.000 din. Ugotovljeno je, da je storilec izkoristil krajšo odsotnost vodiča, ki je vneto vodil skupino obiskovalcev. Kot so pokazali sledovi, je skušal neznanec odnesti še 2 razstavljena predmeta, a je bil pri tem očitno zmoten.

Biki na ribniškem pokopališču

Spomeniki so polni njihovih podpisov — Sovražijo ženske? — Nekateri se do grobov pripeljejo s kolesi — Pokopališče se včasih spremeni tudi v otroško igrišče

Kaže, da so pred dobrim mesecem dni začeli na ribniško pokopališče v Hrovači zahajati neki pismeni biki. Tako bi vsaj upravičeno sklepali po njihovih podpisih, ki jih puščajo po spomenikih. Verjetno prihajajo včasih posamezno, včasih pa v parih ali večjih skupinah, saj se podpisujejo z BIK, BIKA in BIKI — morda slučajno, morda pa namerno, se ti podpisi ujemajo tudi s številom pokojnikov, ki so pokopani v grobovih pri tako počeočkanih spomenikih.

S podpisanimi biki pa ne more biti vse v redu (čeprav so pismeni in izobraženi, saj uporabljajo celo dvojino), ker očitno sovražijo svoje ženske oz. tovarišice. O tem zanesljivo pričča napis na nekem spome-

niku, ki se glasi TUJ KRAVA. Razen s takimi napisi so biki okrasili spomenike še s črtami, srčki, puščicami.

Vse kaže, da je kulturna raven bikov oz. skrunilcev ribniških grobov močno porasla. Prej so namreč z grobov le kradli to in ono ali pa so grobove in kar je na njih uničevali, zdaj pa znajo že pisati.

Na ribniškem pokopališču ni nikoli dolg čas. Po njem pridno kolezarijo nekateri, ki jih preveč bole noge, da bi šli od pokopaliških vrat do groba peš. Pravo življenje pa mu

vdahnejo mamice, ki vodijo sem otroke (namesto na otroško igrišče), da malčki kar med grobovne postore po grobovih to in ono ter jih okrase po svoji zamisli.

Če komu izmed svojcev pokojnikov tako početje ne ugaja in se pritoži pri delavcu Komunale, ki ureja grobove, dobi odgovor: „Hudiča, kaj bom jaz pazil, kaj počenjajo ljudje?“

Seveda pa je nekdo le odgovoren tudi za tako početje.

JOŽE PRIMC

SVEJK Z OBČINE — V okviru metliškega kulturnega poletja je zadnje soboto na grajskem dvorišču v Metliki nastopil Janez Hočevar-Rifle s Fornezijevim Občinskim svetnikom Šveikom. V splošno veselje in zadovoljstvo gledalcev, med katerimi so bili tudi visoki občinski mošje in gospodarstveniki, je v današnje čase predstavljeno Švejk povedal marsikatero bridko resnico, vmes pa tudi kakšen star vic.

Voda postaja dragocena

Suša je že pokazala zobe v nekaterih predelih Dolenjske — Vodnjaki suhi, vodo dovažajo v cisternah

Nekaj deževnih kapljic, ki so kanile na tla v ponedeljek zvečer, bi lahko dali v muzej kot dokaz, da dež ni izmišljotina; za suho zemljo in vodna zajetja niso pomenile čisto nič. Suša pa je čedalje hušja. Po radiu je slišati opozorila, naj ljudje ne trošijo vode za pranje avtomobilov ipd., avtomobilske cisterne pa vodo že vozijo vsak dan do vasi in zaselkov, kjer so vodnjaki presahneli, vodovodne cevi pa postale suhe.

Na območju novomeškega komunalnega podjetja je brez tekoče pitne vode okoli 300 ljudi, še huje pa je tam, kjer so odvisni od vodnjakov. Predeli okoli Straže so že brez vode, ker je črpališče skoraj povsem suho, zato bodo morali zajemati vodo iz reke Krke, če se bo suša nadaljevala. Kakšna je reka, vsi vemo, ob premajhnih zalogah klora za razkuževanje vode pa je vprašljivo, ali bo rečna voda primerna za pitje. Na območju Šentjerneja so brez vode višje ležeče vasi, občasno jo zmanjkuje tudi drugod. Še najhuje je v Sulhi krajini, kjer je brez vode več kot 1.000 ljudi. Vodnjaki so suhi in gasilci imajo polne roke dela z dovažanjem vode v Gradence, Lipje, Križe, Plešivico in še kam. Tudi vasi v bližini Novega mesta (Birčna vas, Koroška vas, Brezovica, Hrušice, Ždinja vas) so odvisne od dovoza pitne vode.

V Beli krajini je manj težav. V Črnomlju je oskrba sicer vse slabša, vendar voda še teče iz pip; prav tako v Metliki. Suša ostreje kaže zobe na kočevsko-ribniškem koncu. Oskrba je nemotena le v nižjih predelih, medtem ko višje ležeče vasi vode iz vodovoda že nimajo več. Kot vsako leto pa cisterne z vodo brzijo v kraje na območju Koprivnika in Starega loga, kjer suša najprej osuši vodnjake. Težave so toliko večje, ker pomanjkanje stiska tudi velike živinske farme.

Zejo že trpijo tisti v trebanjski občini, ki imajo vodnjake, medtem ko občinsko središče in drugi kraji še imajo vodo; zatika se občasno na Mirni in v okolici Mokronoga.

Zaradi dolgotrajne suše presihajo manjši vodovodi v hribovskih vaseh na gorjanski in štajerski strani brežiške občine. Gasilci iz Brežice so v ponedeljek, 16. avgusta, zvečer peljali vodo na Silovec in v Sromlje. Brez vode je ostal Vinji vrh pa vrsta naselij na gorjanskih pobočjih. Ljudem so priskočila na pomoč gasilska društva.

V krški občini dovažajo počklica gasilska čnota po tri do štiri cisterne vode na dan. Komunalno podjetje je pred dnevi zaprosilo gasilce, naj z vodo oskrbujejo tudi 30 do 40 gospodinjstev, vezanih na vodovod Križe—Leskovec pri Koprivnici, ki je presahnil. Vode je zmanjkalo tudi na območju vodovodov Zdole in Kostanjev. V Podbočju se prav tako bojijo, da jim bo vodovod presahnil, kar pomeni, da bo pomanjkanje vode najprej prizadelo višje ležeče vasi na Gorjancih. Do torka jutraj vode še ni bilo treba dovažati. Predstavniki Kostaka

Branko Vodopivec je povedal, da prebivalce že dlje časa opozarjajo na varčevanje in da je stanje trenutno kritično na višjih legah vodovoda Senovo—Brestanica. Naselje Dorc in še nekaj hiš je vsak dan po pol dneva brez vode. Vodovod obnavljajo in povečujejo zmogljivost pretoka od 17 na 22 litrov v sekundi, za naselje Dorc pa gradijo prečrpalni podaljšek. V ponedeljek, 16. avgusta, je krško komunalno podjetje poslalo ostri opozorilni pismi elektrarni in tovarni valovite opeke v Brestanici, saj obe delovni organizaciji s povečano pomojo povzročata pomanjkanje vode za gospodinjstva na Dorcu.

PAVLIČ DRUGI, HMELJAK SPET ČETRTRI

Na FIM dirki za cestno-hitrostne motocikliste, ki je bila minulo nedeljo v Jindrichovem Hradcu na Češkoslovaškem, sta se v kategoriji do 125 cm ponovno izkazala člana novomeškega avto-moto društva. Lojze Pavlič je na dirki celo povedel, vendar je moral zaradi težav z motorjem malo pred ciljem prepustiti vodstvo in zmagal letos najboljšemu Jugoslovanu na tovrstnih mednarodnih tekmovanjih, Janezu Pintarju iz Kranja. Robert Hmeljak, tržaški Slovenec, ki nastopa za Jugoslavijo kot član AMD Novo mesto, pa je ponovil vrstitev iz Schleiza; tudi tokrat je bil četrti. Novomeška dirkača se bosta naslednji dve nedelji ponovno borila za točke državnega prvenstva v Kraljevu in Slavonški Požegi in Pavlič ima še vedno možnosti za visoko uvrstitev v skupnem seštevku.

M. KLINC

Ivan Kos: „Lepote Gorjancev ljudje premalo poznajo.“

Pri Miklavžu je vselej živahno

I. Kos, oskrbnik imevejevega doma, meni, da bi morali biti domovi na Gorjancih bolj povezani

„Čeprav prihaja na Gorjance iz leta v leto več ljudi, je ta čudovita gora še veliko premalo izkoriščena,“ trdi Ivan Kos, sicer ekonom za menzo IMV, hkrati pa oskrbnik imevejevega doma pri Miklavžu na Gorjancih. Kos Gorjance dobro pozna, že od malih nog, saj ga je kot otroka oče pogosto iz Ore hovice vzel s seboj na delo v gozd na Gorjance.

„Sedem let sem že oskrbnik doma pri Miklavžu; dom je odprt ob petkih, sobotah in nedeljah, razen na višku sezona julija in avgusta, ko smo skoraj tukaj,“ pravi Kos, ki mu pri delu pomaga žena pa tudi hčerka Simona. „Sedaj imamo res kar naprej ljudi tukaj, prihajajo na Gorjance na izlet, otroci, mladina in upokojenci. Največ jih pride iz Novega mesta pa iz podgorskih vasi, posebno radi prihajajo iz Šentjernejskega konca. Šentjernejska Iskra ima pri Miklavžu dve prikolici, vsako poletje pa Šentjernejski nečani postavijo tukaj prvi tobak, kakih 20 šotorov, in družine tukaj preživijo po teden dni dopusta. Prav tako že več let poleti pet dni do en teden prihajajo sem na priprave nove meške atletski na šentjernejski rokometišče.“ Največ ljudi pa je pri Miklavžu vsakega 22. julija, ko imajo tu družabno srečanje delavci IMV in jih pride tu di več kot 5 tisoč.

IMV ima polog doma okoli 10 hektarjev zemlje, največ košenice, ki jih kosijo kmetje iz doline. V času košenice po teden dni cele družine tabori tukaj. „Tako koristno združijo s prijetnim, z dopustom,“ pravi Kos. „Zamisel je, da bi IMV na eni od košenic tukaj uredila igrišče za odbojko, malo nogomet, morda tudi tenis in kaj, skratka, nekakšen rekreacijski center, tako bi bilo tudi pri domu bolj mirno,“ je povedal oskrbnik.

Kos tudi meni, da bi bilo prav glede na vedno večje zanimanje za Gorjance, ko bi bili Gospodična, Pionirjev dom, Miklavž in drugi domovi na Gorjancih bolj povezani. Kapacitete vseh domov na Gorjancih bi bilo treba po njegovem mnenju bolj izkoristiti.

A. B.

Fanta gasila s špiritom

Praznovanje rojstnega dne Igorja Kovača se je zanj in za Romana končalo tragično — Zdravniki se bore za njuni življenji, saj sta hudo opečena

Nedeljsko praznovanje rojstnega dne 7-letnega Igorja Kovača se je na Trški gori končalo tragično. V vikendu Jožeta Kovača je bila tisto popoldne zbrana vesela družina, med njo pa tudi 7-letni Igor in tri leta starejši Roman Kovač.

Okoli 17. ure sta fantiča zapustila družbo staršev in sorodnikov ter neopazno odšla v gornje prostore vikenda. Tam sta se zaklenila v sobo in očitno poskušala zakuriti trajno žarečo peč. Nekdo od družbe je že čez nekaj minut, ko so ugotovili, da fantičev ni, Igorja in Romana poklical. Le nekaj trenutkov za klicem pa je bilo iz gornjih prostorov vikenda slišati eksplozijo, skozi okno se je pričel valiti dim, pomešan z ognjem. Jože Kovač je takoj pohitel do sobe, vendar so bila vrata zaklenjena. Do otrok je

hotel skozi okno, takrat pa sta fantiča odprla vrata in se opotekla iz sobe. Hudo opečena otroka, eden ima celo 90-odstotne opekline, so odpeljali najprej v novomeško bolnišnico, od tam pa v ljubljansko Klinični center, kjer se zdravniki v času, ko to poročamo, zmeraj bore za njuno življenje.

Po ugotovitvah preiskovalcev, ki so si ogledali kraj nezgode, sta se fanta zaklenila v sobo in zakurila, potem, ko so ju poklicali, pa hotela ogenj nemudoma pogasiti. Zato sta pograbilo bližnjo 3-litrsko steklenico, misleč, da je v njej voda, in vsebino zliła na ogenj. V steklenici je bil špirit. Opozorilo več staršem, da naj imajo vnetljive stvari spravljene v prim alih in predvsem otrokom ne stisnili prostorih.

B. B.